

T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

SPOR, TARAFTAR SALDIRGANLIĞI
VE
GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

134901

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. H.Nedim ÇETİN

Hazırlayan
Saltuk Buğrahan ÖZTÜRK

NİĞDE 2003

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C
NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....ait.....

adlı çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

(imza)

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı
Jüri Başkanı

(imza)

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı
Jüri Üyesi

(imza)

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı
Jüri Üyesi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
TABLoların LİSTESİ.....	iv
GRAFİKLERİN LİSTESİ.....	vii
RESİMLER.....	xii
TEŞEKKÜR.....	xiii

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

I.SPORUN TANIMI.....	3
II.SPORUN AMAÇL.....	6
III.SPORUN ÖNEMİ.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

I.ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA SPOR.....	9
II.SPOR VE ŞİDDET.....	10
A.Şiddetin Tanımı.....	14
B.Seyircide Görülen Sözlü Şiddet.....	15
C.Holiganizm.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I.SALDIRGANLIK.....	22
---------------------	----

A.Araçsal Saldırganlıkta Amaç.....	25
B.Düşmanlık İçeren Saldırganlık.....	26
C.Sporcu Saldırganlığı.....	27
1.Spor Sahalarındaki Saldırganlığın Nedenleri.....	27
2.Çeşitli Koşulların Saldırganlığa Etkisi.....	28
D.Taraftar Saldırganlığı.....	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I.SPORDA KİTLE PSİKOLOJİSİ.....	33
A.Spor Seyircisinin Özellikleri.....	34
B.Saldırganlıkta Ekonominin Rolü.....	38
C.Medyanın ve Demeçlerin Saldırganlığa Etkisi.....	39

BEŞİNCİ BÖLÜM

I.SPOR KARŞILAŞMALARINDA POLİSİN GÖREVİ VE ALINAN TEDBİRLER.....	41
A.GÜVENLİK ÖNLEMLERİ.....	42
1.Spor Güvenliği Kurulu.....	43
a.Kuruluş.....	43
b.Genel Tedbirler.....	43
c.Spor Güvenliği Kurulu Kararları Doğrultusunda Yapılacak Olan Görevler.....	45
d.Kararlar.....	47
2.Spor Asayiş Komitesi.....	47
a.Kuruluş.....	47
b.Görevleri.....	48
c.Kararları.....	48
d.Spor Asayiş Komitesi Tarafından Alınacak Güvenlik Tedbirleri.....	48

i.Müsabaka Öncesi İl Genelinde Alınacak Tedbirler.....	48
ii.Müsabaka Öncesi Spor Sahası Ve Çevresinde Alınacak Tedbirleri.....	49
iii.Müsabaka Esnasında Alınacak Tedbirler.....	50
iv.Müsabaka Bitiminden Sonra Alınacak Tedbirleri.....	52
3.Spor Asayiş Bürosu.....	53
a.Kuruluş.....	53
b.Görevleri.....	53
MATERYAL VE METOD.....	58
TABLolar VE BULGULAR.....	59
SONUÇ VE ÖNERİLER	
I.SONUÇ.....	110
II.ÖNERİLER.....	115
KAYNAKÇA.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	124
EKLER	
EK-1.ANKET FORM ÖRNEĞİ.....	125
AÇIKLAMA	125
BÖLÜM 1.....	126
KİŞİSEL BİLGİLER.....	126
BÖLÜM 2.....	130
GÖREVE İLİŞKİN BİLGİLER.....	130
EK-2.ANKET ONAY ÖRNEĞİ.....	138

ÖZET

Bu çalışmada, günümüz spor aktivitelerinde sosyal problem haline gelen şiddet, saldırganlık ve spor ilişkisi, şiddetin sportif aktiviteleri yansımaları hazırlayan faktörler ile saldırganlık eğilimlerinin engellenmesi için alınması gereken güvenlik tedbirleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Polisin spor bilgisi ve spor müsabakalarında seyirci kitlesine karşı tavrının ve polis gözüyle taraftar saldırganlığının sebeplerinin araştırıldığı bu çalışma, Ankara Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görevli 100 polis üzerinde yapılmıştır. 56 sorudan oluşan anket, çevik kuvvet personeline verilerek cevapları alınmıştır. Verilerin analizinde SSPS ve MINITAB istatistiksel paket programları uygulanmıştır. Gerekli yerlerde ki-kare testi uygulanmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda taraftarlarda meydana gelen saldırganlığın sebepleri arasında klüp yöneticilerinin sözlü ve yazılı beyanları, amigoların seyirci üzerindeki etkileri, maç başlamadan 7-8 saat önce stat ve çevresinde görev alan polisin, yorgunluktan iş veriminin düşmesi ile sınırlarına hakim olamayışı, polisin spor müsabakalarında vermiş olduğu güvenlik hizmetinin bir ücret karşılığında verilmesinin gerektiği sonucuna varılmıştır.

Taraftar saldırganlığının azaltılması için klüp yöneticilerine ve amigolara büyük görev düşmektedir. Klüp yöneticileri medyaya verdikleri beyanlarında taraftarı kışkırtıcı sözlerden uzak durmalıdırlar. Amigolar stat içinde seyirciyi bütünleştirici ve birleştirici sloganlar ile yönlendirmeli, taraftarı küfürden, şiddetten uzak tutacak davranışlar sergilemelidir. Ayrıca stat çevresinde ve maç esnasında görev alan polise, vermiş olduğu güvenlik hizmetine karşılık çalıştığı saat karşılığı ücret ödenmelidir.

ABSTRACT

In this study, the relationship between sports and violence and aggressiveness, which became a social problem in current sport activities, were studied. Besides, the factors, which prepare the violence to effect sports, and the security precautions, which should prevent tendency of aggression, were tried to be determined as well.

This study, which investigates the reasons of spectator aggressiveness in the eyes of police and the sports knowledge of police and their behaviour towards mass of spectators in sport events, was applied on 100 police who work in Ankara Riot Police Centre. The riot police answered the survey consist of 56 questions. SSPS and MINITAB statistical package programmes were used to analyse the data provided. (ki-kare) Square technique was used in necessary fields.

As a result of this study, the reasons of the aggressiveness among the spectators are as follows the verbal and written statements of club managements, the influence of cheerleaders on spectators and negative behaviour of the police as a result of the heavy working conditions and low motivation.

To sum up, in order to reduce aggressiveness of spectators, the big responsibility falls on club managers and cheerleaders. Club managers should be more cautious about any statements they give to media. Cheerleaders responsibility should be not only to unite spectators but also to prevent swear and violence. Moreover, the police, who are in duty in and around the stadium, should be paid on hourly basis in return of their contribution.

KISALTMALAR

a.g.dergi.	: Adı Geçen Dergi
a.g.d.	: Adı Geçen Derleme
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.g.	: Adı Geçen Genelge
a.g.s.	: Adı Geçen Site
AIPS	: International Sports Press Association (Uluslararası Spor Yazarları Derneği)
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
EKKM	: Emniyet Komuta Kontrol Merkezi
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
NCIS	: National Criminal Intelligence Service (Ulusal Suç İstihbaratı Dairesi)
PVSK	: Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
UEFA	: Union des Associations Européennes de Football (Avrupa Futbol Federasyonu)
vb.	: Ve Benzeri
Yük. Lisans	: Yüksek Lisans
yy.	: Yüzyıl

TABLOLARIN LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Anketin Birinci Bölüm 1. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, Çevik Kuvvet Polisinin Görev Statülerine Göre Dağılımları.....	59
Tablo 1.2. Anketin Birinci Bölüm 2. ve 4. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, Çevik Kuvvet Müdürlüğünde Görevli Polislerin Yaş Gruplarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	59
Tablo 1.3. Anketin Birinci Bölüm 3. ve 4. Sorulara Verilen Cevaplara Göre, Çevik Kuvvet Polisinin Mesleki Hizmet Sürelerine ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	61
Tablo 1.4. Anketin Birinci Bölüm 4. ve 12. Sorulara Verilen Cevaplara Göre, Çevik Kuvvet Polisinin Mesleki Hizmet Süresi ve Taraftarlık Psikozuna Girip Girmemesi Durumuna Göre Dağılımları.....	62
Tablo 1.5. Anketin Birinci Bölüm 9. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, Takım Tutup Tutmamanın Taraftarlık Psikozuna Etkisi Dağılımları...	66
Tablo 2.6. Anketin İkinci Bölüm 7. ve 13. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, Güvenlik Kuvvetlerinin Diğer Kurumlar ile Görüş Alışverişi ve Kamu-Özel Kuruluşlarının Yeterli Oranda Çalışma İlişkisinin Dağılımları..	79
Tablo 2.7. Anketin İkinci Bölüm 9. ve 10. Sorularına Verilen Cevaplara Göre “Sizce Statlardaki Tel Örgüler Taraftarın Saldırgan Davranışlarını Artırmakta mıdır?” Sorusuna Verilen Cevap ile “Taraftarın Saldırgan Davranışına Statlardaki Tel Örgülerin Etkisi Yoktur.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	81
Tablo 2.8. Anketin İkinci Bölüm 11. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, Taraftar Kitleyi Olay Çıkartamaya Müsait Potansiyel Gurup Olarak Görme ve Zor Kuvvet Kullanma İlişkisinin Dağılımları.....	82

Tablo 2.9. Anketin İkinci Bölüm 17. ve 18. Sorulara Verilen Cevaplara Göre, “Suç Olduğunu Tespit Ettiğiniz Seyirci Davranışlarına Genelde Müdahale Eder misiniz?” ile “Seyircilerde Hangi Davranışın Suç Olup Olmadığını Genelde Ayırt Edemez misiniz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....**86**

Tablo 2.10. Anketin İkinci Bölüm 22. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Sizce Aşağıdaki Davranışlar Maç Akışı İçerisinde Suç Unsuru Sayılır mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**90**

Tablo 2.11. Anketin İkinci Bölüm 27. ve 32. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Tuttuğunuz Takımın Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davrandığınızı Olur mu?” ile “Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Görevli İken Sizde Coşkulanır Heyecanlanırmısınız?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları...**95**

Tablo 2.12. Anketin İkinci Bölüm 30. Sorusu ile Birinci Bölümün 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Mezun Olduğunuz Okulda (Polis Akademisi-Polis Okulu) Almış Olduğunuz Bilgiler Spor Müsabakalarında İşinize Yarıyor mu?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....**98**

Tablo 2.13. Anketin İkinci Bölüm 32. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, “Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Görevli İken Sizde Coşkulanır, Heyecanlanır mısınız?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....**100**

Tablo 2.14. Anketin İkinci Bölüm 35. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, “Spor Müsabakalarında Görevli Olmayı Tercih Eder misiniz?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....**103**

Tablo 2.15. Anketin İkinci Bölüm 35. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Spor Müsabakalarında Görevli Olmayı Tercih Eder misiniz?” ile “Statta Çıkan Seyirci Olaylarını Kontrol Altına Almak İçin Gerekenden Fazla Zor Kuvvet Kullanır mısınız?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....103

Tablo 2.16. Anketin İkinci Bölüm 37. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, “Polisin Asli Görevi Dışında Yapmış Olduğu Güvenlik Hizmetlerini, Belli Bir Ücret Karşılığı Yapılması Fikrine Katılıyor musunuz?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....105

Tablo 2.17. Anketin İkinci Bölüm 38. ve 31. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Kulüp Yöneticilerinin Spor Medyasındaki Yazılı ve Sözlü Beyanatlarının, Seyirci Saldırganlığını Arttıran Etkenlerden Biri Olduğunu Düşünüyor musunuz?” ile “Amigoların seyircileri yönlendirmede etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları.....106

Tablo 18.Yapılan Anket Çalışmasının Evet-Hayır Sonuçları.....112

GRAFİKLERİN LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1.1. Yaş Grup Grafiği.....	60
Grafik 1.2. Anketin Birinci Bölüm 4. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, Çevik Kuvvet Polisinin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları.....	62
Grafik 1.3. Anketin Birinci Bölüm 5. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, Çevik Kuvvet Polisinin Polislik Mesleğine Girmeden Önce En Son Mezun Olduğu Okullara Göre Dağılımları.....	63
Grafik 1.4. Anketin Birinci Bölüm 7. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Çalışmış Olduğunuz Birimde Spor Tesisi Var mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	64
Grafik 1.5. Anketin Birinci Bölüm 8. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Çalışmış Olduğunuz Birimdeki Spor Tesislerinden Yeterince Faydalanabiliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	65
Grafik 1.6. Anketin Birinci Bölüm 10. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Tuttuğunuz Takım Haricinde Sempati Duyduğunuz Diğer Bir Takımın Maçını İzler misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	67
Grafik 1.7. Anketin Birinci Bölüm 11. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Görev Harici Spor Müsabakalarını Takip Ediyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	68
Grafik 1.8. Anketin Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	69
Grafik 1.9. Anketin Birinci Bölüm 13. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “En Çok Okuduğunuz Ve Spor Haberlerini Takip Ettiğiniz 3 Gazeteyi Belirtiniz.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....	70

- Grafik 1.10.** Anketin Birinci Bölüm 14. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“İzlemiş Olduğunuz Bir Maçtan Sonra, Maç İle İlgili Yorumları Öğrenmek
İçin Medya Yorumlarını Takip Eder misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap
Dağılımları.....71
- Grafik 1.11.** Anketin Birinci Bölüm 15. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Görev Harici, Taraftar Olarak Gitmiş Olduğunuz Bir Maçta Tezahürat Eder
misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....72
- Grafik 2.12.** Anketin İkinci Bölüm 1. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Genel Olarak Spor Müsabakalarında Taraftarlarda Görülen Saldırgan
Davranışlar Hangi Safhada Daha Çok Görülmektedir?” Sorusuna Verilen
Cevap Dağılımları.....73
- Grafik 2.13.** Anketin İkinci Bölüm 2. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Taraftarın Göstermiş Olduğu Saldırganlık Davranışı Genelde Hangisidir?”
Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....74
- Grafik 2.14.** Anketin İkinci Bölüm 3. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Seyirciyi Saldırgan Davranışlara Teşvik Ettiğine İnandığınız Referans
Gruplarından 3 ünü İşaretleyiniz.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....75
- Grafik 2.15.** Anketin İkinci Bölüm 4. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Spor Programlarında Şiddet İçeren Görüntülerin Seyirci Saldırganlığını
Arttırdığına İnanıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....76
- Grafik 2.16.** Anketin İkinci Bölüm 5. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
“Spor Müsabakalarında Diğer Birimler Arasındaki Koordinasyonsuzluk
Sonucu Meydana Gelen Olaylardan Güvenlik Kuvvetleri de Sorumlu
Tutulmalı mıdır?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....77

Grafik 2.17. Anketin İkinci Bölüm 6. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Spor Müsabakalarında Güvenlik Hizmetlerinin Daha İyi Yürütülmesi İçin,
 Güvenlik Birimlerinin Hangi Kamu ve Özel Kuruluşları İle İşbirliği İçinde
 Bulunması Gerekli mi? En Önemli 5 Taneyi Belirtiniz.” Sorusuna
 Verilen Cevap Dağılımları.....78

Grafik 2.18. Anketin İkinci Bölüm 8. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Spor Müsabakalarında Görev Almak Güvenlik Kuvvetlerinin Asli Görevi
 midir?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....80

Grafik 2.19. Anketin İkinci Bölüm 14. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Futbol Müsabakasında Görev Yaparken, Seyircilerin Hangi Davranışının
 Suç, Hangi Davranışının Suç Olmadığını Biliyor musunuz?” Sorusuna
 Verilen Cevap Dağılımları.....83

Grafik 2.20. Anketin İkinci Bölüm 15. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Suç İşleyen Bir Taraftarı Gözaltına Aldığınızda, Onu Statta Teslim
 Edeceğiniz Bir Ekip veya Birim Var mı?” Sorusuna Verilen Cevap
 Dağılımları.....84

Grafik 2.21. Anketin İkinci Bölüm 16. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Suç İşleyen Taraftarı Teslim Edeceğiniz Ekibe veya Birime Götürürken,
 Uygulayacağınız Suçlu Taşıma Yöntemi Hakkında Bilginiz Var mı?”
 Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....85

Grafik 2.22. Anketin İkinci Bölüm 19. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Suç Olmasa Dahi Seyirci Davranışlarına Amirin Talimatı Doğrultusunda
 Müdahale Eder misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....87

Grafik 2.23. Anketin İkinci Bölüm 20. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Suçlu Seyirci Davranışlarını Genelde Amirimiz İşaret Eder.” Sorusuna
 Verilen Cevap Dağılımları.....88

- Grafik 2.24.** Anketin İkinci Bölüm 21. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Suçsuz Seyirciler, Suç İşlemiş Muamelesi Gördüklerinde Onları
 Amirinize Karşı Savunur musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap
 Dağılımları.....89
- Grafik 2.25.** Anketin İkinci Bölüm 23. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Maç Akışını Sürdürmek İçin, Cana Kast Edilmeyen ve Tahrip etmeyen
 (Oturaklar veya Teller) Seyirci Davranışları Haricindeki Davranışları
 Hoşgörüyü Karşılar mısınız?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....91
- Grafik 2.26.** Anketin İkinci Bölüm 24. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 "2559 Sayılı" "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu"na Göre, Seyirci
 Davranışlarında Neyin Suç Neyin Suç Olmadığını Ayırt Etmekte Güçlük
 Çekiyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....92
- Grafik 2.27.** Anketin İkinci Bölüm 25. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Görevli Olduğunuz Spor Müsabakalarının Oyun Kurallarını Biliyor
 musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....93
- Grafik 2.28.** Anketin İkinci Bölüm 26. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Çıkan Olaylara Müdahale Ederken Toplumsal ve Ahlaki Değer Yargılarınıza
 Aykırı Sözler İçeren Tezahüratlardan Etkilenir misiniz?” Sorusuna Verilen
 Cevap Dağılımları.....94
- Grafik 2.29.** Anketin İkinci Bölüm 28. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Hakemin Vermiş Olduğu Yanlış Karar Sonucunda, Seyircinin Taşkınlık
 Yapmasını Normal Karşılar mısınız?” Sorusuna Verilen
 Cevap Dağılımları.....96
- Grafik 2.30.** Anketin İkinci Bölüm 29. Sorusuna Verilen Cevaba Göre,
 “Spor Müsabakalarında Oynanan Oyun (Branş) Hakkında Bilginiz Olduğu
 Zaman Seyirci Taşkınlıklarına Daha Objektif (Tarafsız) Davranır mısınız?”
 Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....97

- Grafik 2.31.** Anketin İkinci Bölüm 31. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Amigoların Seyircileri Yönlendirmede Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**99**
- Grafik 2.32.** Anketin İkinci Bölüm 33. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Müsabakalarda Bayan Seyircilerin Olması Erkek Seyircilerin, Taşkınlık, Saldırganlık ve Küfür Gibi Davranışlarını Azalttığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**101**
- Grafik 2.33.** Anketin İkinci Bölüm 34. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Görev Aldığınız Futbol Müsabakalarında, Stadın Hangi Kısmında Bulunun Taraftar Genelde Daha Fazla Taşkınlık Yapmaktadır?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**102**
- Grafik 2.34.** Anketin İkinci Bölüm 36. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Spor Müsabakalarında Görev Alan Polis Sayısını Çok Fazla Buluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**104**
- Grafik 2.35.** Anketin İkinci Bölüm 39. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Spor Müsabakalarında Çıkması Muhtemel Olayların Önceden Tespit Edilmesinde, Kapalı Devre Kamera Sisteminin Faydalı Olacağını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**107**
- Grafik 2.36.** Anketin İkinci Bölüm 40. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Türkiye’de Futbolun Genel Standardı Yükseliyor mu?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**108**
- Grafik 2.37.** Anketin İkinci Bölüm 41. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Türk Futbol Seyircisinde Holiganizm Olgusunun Varlığına İnanıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları.....**109**

RESİMLERİN LİSTESİ

	Sayfa
Resim 1. Düzenli Seyirci Topluluğu.....	11
Resim 2. Kavga Yapan Karşıt Gruplar.....	12
Resim 3. Küçük Taraftar.....	16
Resim 4. Yaralanan Taraftar.....	17
Resim 5. Derece Alan Holiganizm İçerikli Afiş.....	21
Resim 6. Takımını Destekleyen Coşkulu Taraftar.....	30
Resim 7. Heyecanlı ve Coşkulu Taraftar Kitlesi.....	34
Resim 8. Heyecanla Maçı Takip Eden Taraftar Topluluğu.....	37
Resim 9. Statta Görev Alan Güvenlik Kuvvetleri.....	41
Resim 10. Stadın Her Bölümünde Güvenlik Tertibi Almış Güvenlik Kuvvetleri.....	55

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans süresince çalışma ve araştırmalarımda bana tecrübe ve bilgileriyle katkıda bulunan, hem derslerimde hem de idari konularda yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Prof.Dr. H.Nedim ÇETİN'e ve Sayın Yrd.Doç.Dr.Haydar İŞLER'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Anket çalışmasının soruların üretilmesinde tecrübe ve bilgileriyle beni yönlendiren ve anket çalışmasının her aşamasında emeği geçen Sayın Yrd.Doç.Dr. Emin KURU'ya teşekkür ederim.

Bağlı bulunduğum kurumda çalışırken kendisinden çok şey öğrendiğim, her zaman bilgi ve tecrübesini esirgemeyen, tez çalışmalarım esnasında sorunlarımı dinleyen ve çözüm bulan Şube Müdürü Yüksel ÇELİK ağabeyime teşekkür ederim.

Tez çalışmam esnasında her türlü bilgi birikiminden faydalandığım Asayiş Dairesi Başkanlığı Önleyici Hizmetler Şube Müdürlüğünde görevli Başkomiser Ufuk BALCI ağabeyime teşekkür ederim.

Son olarak çalışmamda bana desteğini esirgemeyen sevgili dayım Oğuz POYRAZOĞLU'na ve beni bugünlere getiren aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, sporun tanımlamasının yapılarak amacın ve önemin belirlenmesi, taraftarların saldırganlık nedenleri ve bunlara etki eden faktörler saptanarak alınacak güvenlik önlemlerinin ortaya konmasıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde insan yaşamının önemli bir yeri bulunan sporun her yönüyle tanımlaması yapılmış, amacı ve önemi üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde spor, dünyada ve ülkemizde toplumları birbirine yaklaştıran etken olarak belirtilmiş, toplumlar arası kültür alış verişi olgusu üzerinde durulmuş, sonuçta bu faaliyetlerin yapılması esnasında meydana gelen şiddet olayları ve bahse konu olayların çıkış sebepleri üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, sporcu ve taraftar saldırganlığı üzerinde durulmuş, saldırganlığın çeşitleri, spor sahalarındaki saldırganlık nedenleri ile sporcuların sergilediği saldırgan davranışlar ve saldırganlığa etki eden diğer etkenler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde sporda kitle psikolojisi işlenmiştir. Taraftar saldırganlığına etki eden ekonomik durum, medya ve kulüp yöneticileri ile teknik adamların vermiş oldukları demeçlere yer verilmiştir.

Beşinci bölümde spor müsabakalarında, polisin görev yetkisi dahilinde stat/spor salonu çevrelerinde alınması gereken tedbirler üzerinde durulmuştur.

Sonuç olarak, seyircilerin neden olduğu şiddetle ve taşkınlıklarla mücadelede, gerek kamu otoritelerinin, gerekse bağımsız uluslararası spor örgütlerinin birbirlerinden farklı ama birbirini tamamlar sorumluluklarının olduğuna değinilmiştir.

Bu çalışmada kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Spor, şiddet, kitle psikolojisi, saldırganlık, güvenlik önlemleri konularında yazılmış, çeşitli gazete, dergi, kitap, makale, tez, genelge, internet vb. açık kaynaklar taranmıştır.

Spor, taraftar saldırganlığı ve güvenlik önlemleri konusu ile ilgili olarak, Ankara Emniyet Müdürlüğü, Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde, spor müsabakalarında görev alan 100 polis memuruna yönelik 56 sorudan oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler ve bulgulara, Tablolar ve Bulgular başlığı altında değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. SPORUN TANIMI

Spor, insanların bedeni ve zihni anlamda dinç ve aktif, psikolojik yönden tatmin olmalarını sağlayan ferdi ya da toplu olarak barışçı duygularla yapılan, estetik ve teknik özellikleri olan, belirli kuralara bağlı olarak yarışma amaçlı da yapılabilen sosyal faaliyetlerin bütünüdür. Sporun amacı kişiden kişiye değişse de yapılan faaliyetlerin anlamlı olması ve bunların kişinin yaşamını anlamlı kılması gerekmektedir.

Spor bireyin günlük yaşantısında ayrı bir etkinliktir. Spor kimilerince çalışmadan başka yöne çevirme, yani bir tür eğlence olarak algılanmaktadır¹. 'Spor', 'Oyun', 'Oyun oynama' gibi kavramlar arasında önemli üst üstelikler varsa da birbirinde ayrı anlamları olduğu gözardı edilmemelidir. Söz konusu kavramların ortak yönü şudur; her birinde çalışma hayatından bir süre için ayrılma durumu yer almaktadır. Spor genelde oyunun bir türü olarak düşünülür. Oyunun amacı zevk vermek eğlenmektir. Diğer oyunlarda farklı olarak sporun amacı hem zevk vermek hem de almaktır².

İnsanın enerji yüklü bir varlık olduğu ve bu enerjisinin akışının bazen yıkıcı, bozguncu biçimlerde patlak verdiği, bazen de uyumlu ve yaratıcı biçimde çıkış bulduğu söylenebilir³. İnsan için önemli olan belli amaçların elde edilmesinde kendini yeterli ölçüde ayarlayabilmesi ve potansiyel gücüne, isabetli boşalım sağlayabilmesidir. İşte spor bir yandan enerjiye olumlu yönde çıkış sağlamanın aracıdır, uyumu zorunlu bir takım kurallarla oynan bir oyun olduğu için de kişiye güdülerini denetleme alışkanlığını kazandırır⁴. Böylece sportif oyunlar insanın

¹ HİGGS, R : Sports : A. Reference Guide, Greenwood Pres, U.S.A, Connecticut, 1982, s.4.

² KÜNTAY, Esin : 'Çocuk ve Gençlerde Davranış Bozukluğunu Düzeltici Önlem Olarak Spor', ERDEMLİ, Atilla (Der.) Türk-Alman Kültür Diyalogunda-Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Matbaacılık, İstanbul, 1991, s.157.

³ HİGGS, R : a.g.e., s.160.

⁴ KÜNTAY, E : a.g.d, s.157.

gençlik evresinde durdurulamayan, önlenemeyen enerjisinin taşkın akışına karşın, denetlenerek çıkış sağlayan alternatif oluşturur.

Sporun kurallara bağlı bir yarışma oyunu olduğunu düşünen İngiliz düşünürü Russell' 'yarışma olmaksızın normal insanın mutlu olamayacağını ileri sürer. Yarışmanın insanlık var olduğundan beri en ciddi etkinliklerin özendiricisi olduğunu belirtiyor'. Bunun içinde yarışmayı yok etmek uğrunda çaba sarf etmek yerine onun hoyrat bir biçim almamasına özen göstermek gerektiğini vurgulamaktadır.

İşte gencin sağlıklı gelişmesinden çok önemli yeri olduğunu belirttiğimiz spor bir yarışma olsa bile kıskançlık yaratacak çirkin bir rekabete hiçbir zaman dönüştürülmemelidir. Spor müsabakalarında amaç, kesin kez kazanmak yada kaybetmekten önce dostluk temasında bulunmak suretiyle bir centilmenlik eğitimi yaşamış olmaktır, Bu eğitim, hiçbir zaman kaybedilmesi söz konusu olmayan bir kazançtır.⁵

Spor, insan enerjisine olumlu yönde çıkış sağlamanın bir aracı olmanın yanında, bir takım kural ve esaslara uyumu gerekli kılması açısından da kişinin kendini kontrol ve denetleme yeteneklerini geliştiren psiko-sosyal bir olgudur.

Sosyolojik bir olgu olan sportif etkinlikler toplumsal ortamda gerçekleşir. Her spor kendine özgü ayırt edici bir alt kültürdür. Kendine özgü değerler, normlar ve dil geliştirmiştir⁶. Spor toplumsal bir kurumdur. Toplumdaki birçok kurumları etkiler.

Spor bir eğlence aracı olarak ta düşünülebilmektedir. Hatta eğlence veren etkinliklerin başında oyunlar gelmesine rağmen, sportif faaliyetler günümüz dünyasında eğlence sınırlarını çoktan aşmış ve çok çeşitlilik kazanmıştır.

⁵ TIRYAKI, Şefik : 'Spor Psikolojisi' Eylül Kitap ve Yayımevi, Mersin, 2000, s.157.

⁶ TEZCAN, Mahmut : 'Toplumsal Değişme ve Spor'.a.g.d., s.191.

Sporun ve sportif faaliyetlerin yarışma ve rekabete endeksli olması, kişisel ve takım düzeyinde yapılabilmesi, taraftarlık bilinci ve aidiyet duygusu kazandırması, bir anda kitleleri arkasından sürükleyebilen bir yapıya sahip olması insanların bu alana ilgi ve merakının artmasında başta gelen unsurlardandır. İnsanlar herhangi bir spor alanı ile aktif olarak ilgilenmezken taraftarlık bilinci ve kendini güçlü hissetme güdüsüyle spor faaliyetlerine pasifte olsa katılma ihtiyacı duymaktadırlar.

İnsan organizmasının hareketinin düzenli planlı programlı uygulanabilir şekline spor denir.⁷

Spor, bir çok dili birden konuşabilmektir. Spor, olumsuz ön yargıları ve kin duygularını azaltmaya , hatta gidermeye yardımcı olan ve bir arada yaşamaya doğru giden yolları açan bir araç olabilir.⁸

Spor kişinin beden ve ruh sağlığını sağlayıcı ve bütünüyle yapının dengeli olarak geliştirilmesiyle ilgili olan faaliyetlerin belirli kurallar içinde başarıya ve yarışmaya dönüşmüş şeklidir.⁹

Spor, insanın doğayla ilk yada toplumla işbirliği-işbölümüne dayalı ileri ilişkilerinin bir benzetim modeli olarak, doğayla savaşım sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı-araçsız yöntemleri, sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından tam güncü, izleyen açısından eğlendirici biçimde bireysel yada toplu boş zamana uygulayan; oyun, oyalanma ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek 'işin kendisi' yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da geliştiren estetik, teknik fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal bir süreçtir.¹⁰

⁷ ÇETİN, Hasan, Nedim : **Toplum Sağlığı İçin Spor**, Tekten Ofset, 2. Baskı, Niğde, 2000, s.68.

⁸ HAFFNER, Steffen : 'Spor, Medyalar ve Toplum', (Çev.GÜNAY DEVELİ), a.g.d., s.183.

⁹ YILMAZ, M : Niğde Üniversitesi Açılış Dersi, Niğde, 1995, s.1.

¹⁰ GÜRSOY, Ömer : **Spor Tesisleri ve İşletmeciliği**, Niğde, 1999, s.6.

Tarihteki ilk spor türü, ister araçlı, ister araçsız yapılsın, savunma ve saldırı kökenli (eskrim, okçuluk ,boks, güreş vb. sporların doğuş noktaları) diğer bir spor türü ise, taşıma ve ulaştırmaya dönük doğa mücadelelerinin yarattığı (binicilik, yelkencilik, kızak, kayak, koşu vb.) sporların doğuş noktaları olan spor türleridir.¹¹

II. SPORUN AMACI

Sporun temel amacı, milli gücü ve iradeyi geliştirmektir. Spor: insan gücünün kendisine güven, grup çalışması, karşılıklı dayanışma, davranış dürüstlüğü, dengelerin yerleştirilmesi, beden ve ruh sağlığını kazandırıcı ve geliştirici olmasıdır. Özellikle genç nesillerin yapıcı, milli birlik ve beraberliği geliştirici olması bakımından sosyal ve kültürel gelişmeye önemli katkısı vardır¹². Sporun insanları birbirine yaklaştırdığı ve kaynaştırdığı, ülkeler arasında dostluk ve barışa katkıda bulunduğu da bilinmektedir.

III. SPORUN ÖNEMİ

Toplumsal yaşantımız açısından önemli bir yeri olan spor faaliyetlerinin, özellikle de futbol müsabakalarının, gençliğin bedenlen ve ruhen sağlıklı yetişmesi, toplumumuz arasındaki dostluk ve kardeşlik duygularının geliştirilmesi, beraberlik ve barış ortamına katkıda bulunulması açısından öneminin son derece büyük olduğu bilinmektedir.

Sporun toplumsal açıdan önemine baktığımızda önemli bir role sahip olduğunu görürüz. Spor boş zamanlarımızda başlıca uğraşı durumundadır. Gelişmiş Batı ülkelerinde insanlar, sağlıklı yaşamanın yolunu, spor aktivitelerine düzenli olarak katılarak sağlamaktadırlar. Devamlı spor yapan ve günlük rutin faaliyetlerde bulunan

¹¹ DENİRBOLAT, A : **Toplum ve Spor**, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1998, s.68.

¹² TUNÇ, A : **Beden Eğitimi ve Spor Bilgisi**, Nokta ofset, Niğde, 1997, s.5.

insanlarda ise ölüm olayları oldukça nadirdir.¹³ Spor aktivitesi kişilere başlıca şu yaraları sağlar.

- Ruhi yönden günlük hayatın stresini azaltır.
- Kişinin çevresiyle ilişkisini geliştirerek, sosyal bütünleşmeyi sağlar,
- Kendine güveni artar,
- Mesleki alanda kişiyi başarılı ve verimli yapar.

Günümüzde uluslararası spor yarışmalarında başarılı sporculara sahip olmak, ilgili toplumun sosyal ve ekonomik gelişmişliğini tamamladığının bir işareti sayılmaktadır. Endüstrisi ileri ülkelerde görüyoruz ki, büyük müesseselerin yönetimleri çalışanlarına giderek yaygın ve düzenli biçimde (haftada 2-3 seans) spor yaptırmaktadırlar. Spor için gerekli tesisleri kurmaktadır. Spor egzersizleri, kişileri psikiyatrik rahatsızlıklara da dirençli kılmaktadır. Spor yapanlar aynı şartlardaki spor yapmayanlara kıyasla çoğunlukla daha kültürlü ve neşeli insanlar olarak tanımlanırlar.¹⁴

Yine spor yapan insanların bedenlerini ve zekalarını daha iyi kullandıkları ve normal yaşamlarında diğer insanlara göre daha başarılı oldukları genelde kabul görmektedir. Spor alanında ülkelerin aldıkları olumlu mesafeler hem kendi toplumları üzerinde hem de milletlerarası alanda ilgili ülkelere itibar da kazandırmaktadır.

Dünyada son yıllarda meydana gelen teknolojik gelişmelerin insanların ve toplumların spora olan talebini daha da arttırdığını kamuoyunun ilgi ve istekleri

¹³ ÇETİN, Hasan, Nedim : **Toplum Sağlığı İçin Spor**, Tekten Ofset, Niğde, 2000, s.76.

¹⁴ SARIKAYA, M, Sabri : **Sporun Toplumda Yaygınlaştırılması**, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans, 2002, s.13.

doğrultusunda hizmet veren basın ve yayın organlarının spora ayırdığı yer ve zamandan kolaylıkla anlamamız mümkündür.

Sporun bu üstün özelliğidir ki ülkemizde de Cumhuriyetin ilanından sonra sporun belli temel politikalar doğrultusunda sevk ve idare edilmesini sağlamıştır.

İlk olarak 1938 yılında 3530 sayılı kanunla Türk spor politikasının temel esasları bir devlet politikası olarak tespit edilirken, bugün 3289 sayılı kanunla Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü adı altında hizmet veren o zamanki adıyla Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü, beden eğitimi ve spor alanında hizmet veren ilk kamu kuruluşu olarak ortaya çıkmıştır.

Gönüllü kuruluşların elinde yürütülen beden eğitimi ve spor faaliyetleri böylece devlet eliyle toplumun her kesimine yaygınlaştırılmış ve bütün ülkede kurulan teşkilatı sayesinde hizmetin devamlılığı sağlanmış, Türk sporu kısa zamanda mesafe kaydetmiştir¹⁵.

İKİNCİ BÖLÜM

I. ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA SPOR

Anayasamızın, ‘Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler’ başlıklı üçüncü bölümünde, 59. madde de sporun geliştirilmesi ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış ve ‘Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır. Sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur’¹⁶ denilmiştir. Buna göre, devletin yukarıda belirtilen ilkeler ve anlayışlar çerçevesinde sporun gelişmesi, yaygınlaşması ve spor faaliyetlerinin belirli bir disiplin ve düzen içerisinde yerine getirilmesi için sosyal ve idari tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ülkemiz nüfusunun çoğunluğunu genç ve orta yaşlı insanlar oluşturduğundan, bu nüfusun spor müsabakalarına katılımına imkan verecek spor alanları ve komplekslerinin oluşturulması, etkin spor dallarının bir yada birkaç alanla sınırlı kalmayarak çeşitlendirilmesi ve böylece ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilecek takım ve sporcuların yetiştirilmesine imkan tanınması devletin önemli görevlerindedir¹⁷. Bununla birlikte sporun ülkemizin sosyal ve ekonomik yönden geri kalan bölgelerde yaygınlaştırılmasını sağlayacak şartların oluşturulması da gerekmektedir.

Son yıllarda, terörle mücadelede önemli ilerlemeler kaydedilen Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde, alınan güvenlik ve emniyet tedbirlerine paralel olarak sosyo-ekonomik şartların iyileştirilmesi yönünde dile getirilen sosyal taleplerin dikkate alınarak, sporculara ve spor takımlarına sportif faaliyetlere daha fazla katılma imkanlarının sağlanması güvenliğin devamı açısından önemli bir unsur olacaktır.

¹⁵ SARP KAYA, Tevfik : ‘Spor Politikası’, a.g.d., s.63.

¹⁶ GÖZÜBÜYÜK, Ş : T.C 1982 Anayasası, Turhan Kitapevi, 5.Baskı, Ankara, 2002, s.81

¹⁷ Polis Okulları Ders Kitabı, ‘Toplumsal Olaylar ve Müdahale Esasları, (Cilt 1)’, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1999, s.389.

Günümüz dünyasında, sosyo-kültürel faaliyetlerin değişmesine ve farklılaşmasına bağlı olarak mahiyet ve çeşitleri artan bir yapıya kavuşan spor, dünya genelinde birlik ve uyumun sağlandığı alanların başında gelmektedir. İnsan hakları, hukuki mevzuat, teknolojik gelişmeler vb. alanlarda tam anlamıyla evrensel bir uyum ve yapılanmadan söz etmek ve aynı standartları uygulamak mümkün değilken, spor karşılaşmalarında uygulanacak genel kurallar, kulüplerin yapılanmaları vb. konularda evrensel anlamda tam bir uyum, iletişim ve birliktelik göze çarpmaktadır.

Spor, bir taraftan ulusal ve uluslararası alanda tutulan takımla var olma bilincini yaygınlaştırırken, bir taraftan da kimliği sunmanın, varlığını ifade etmenin adeta bir aracı haline getirilmiştir. Birçok dili bir arada konuşabilme özelliğine sahip olan sportif faaliyetler, amacına uygun olarak yapıldığında, çok kültürlü ve çok karakterli insanları içerisinde barındırabilmekte, bunları fiziki ve karakteristik özelliklerine uygun faaliyet alanları oluşturarak bir kaynaşma ortamı meydana getirilmekte ve insanların tek bir amaç etrafında hiçbir fikir ve ideolojiye bağlanmaksızın bir araya gelmelerini sağlayabilmektedir.

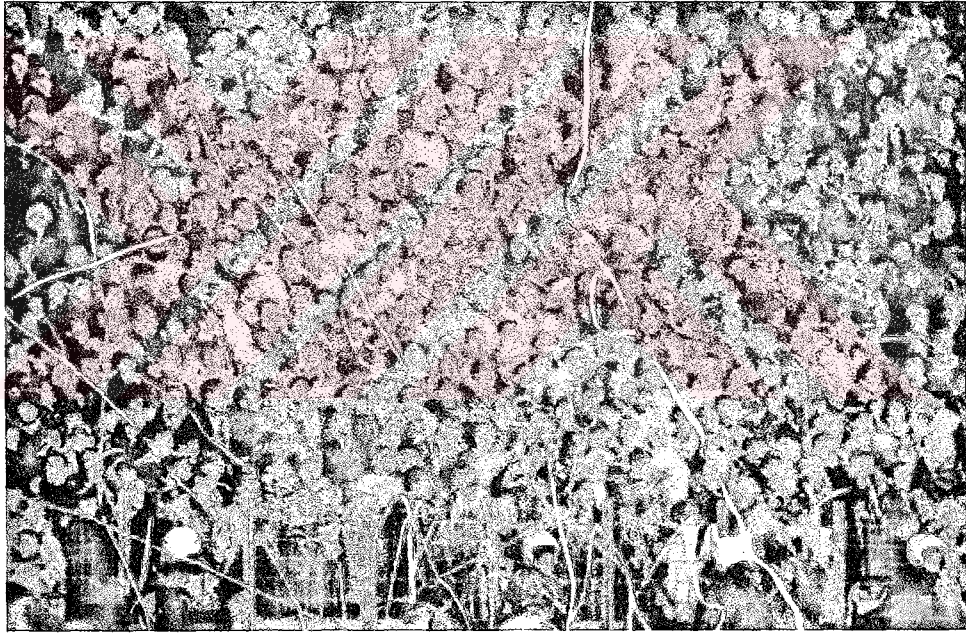
Bu yönüyle spor, toplumsal birliğin ve düzenin devamında, kamu düzen ve intizamının sağlanmasında ve uluslararası barış ve kardeşliğin tesisinde önemli bir rol üstlenmektedir.

II- SPOR VE ŞİDDET

Günümüzde seyir sporlarını bir kısmı kişisel ve toplumsal tatmin sınırını aşmış, eğlence aracı olma özelliğinin ötesinde bir rant alanı haline getirilmiştir. Sporun basketbol, voleybol, boks, güreş, tenis gibi bir çok dalı olmasına rağmen, bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de toplumun büyük bir kısmı tarafından futbol, hem sporcu hem de seyirci açısından en çok ilgi duyulan spor branşı haline gelmiştir.

Son yıllarda sporun diğer alanlarından tamamıyla özerkleştirilen futbol, sportif işlevlerden çok transferlerde kulüplere ve sporculara ödenen ücretlerle ön plana çıkartılarak büyük ekonomik meblağların döndüğü temel alanlardan biri haline getirilmiştir. Bu yönüyle de seyir sporları içerisinde futbolun ayrı ve önemli bir yeri bulunmaktadır.

Sportif faaliyetler dolayısıyla meydana gelen seyirci toplulukları, birlik arz eden düzenli topluluklar oldukları halde (**Resim 1**), iyi yönlendirilmedikleri ve kontrol altına alınmadıkları takdirde saldırgan topluluklar haline dönüşebilmektedir.

Resim 1. Düzenli Seyirci Topluluğu¹⁸

Bugün spor, bir eğlence ve dinlenme aracı olması gerekirken, kitlelerce, kişi veya kurumlarca amacı dışına çıkarılarak, şiddet aracı olarak kullanılır hale

¹⁸ <http://www.tribundergi.com/gallery/details.php>

getirilmiştir. Bu yönüyle genel güvenlik ve emniyet açısından sportif faaliyetler ve özellikle kitle sporları büyük önem arz etmektedir.

Sportif müsabakalarda dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde de şiddet derecesinde çatışmaların meydana geldiği, bunun bazen seyirciler arasında, bazen oyuncular arasında bazen de seyirciler ve oyuncular arasında olduğu görülmektedir. Bu çatışmalarda taş, sopa, bıçak hatta zaman zaman silahların bile kullanıldığı belirlenmiştir. (Resim 2)

Resim 2. Kavga Yapan Karşıt Gruplar¹⁹

Resim 2 de görülen bu gibi olaylar, müsabaka esnasında olduğu gibi müsabaka öncesinde ve sonrasında şehrin cadde ve sokaklarında devam edebilmekte, çıkan olaylarda bina ve tesisler tahrip edilebilmekte, birçok insan yaralanıp sakat kalabilmekte ve hatta ölüm olayları bile meydana gelebilmektedir.

¹⁹ www.radikal.com.tr/diger/ekler/radikal2/2000/07/02/toplum/hol.shtml+holiganizm

1964 yılında Orta ve Güney Amerika Ülkelerinden El Salvador ile Honduras arasındaki milli futbol karşılaşması sonrasında bu iki ülkenin savaştıklarına şahit olunmuştur. Yine aynı yıl Peru ile Arjantin futbol karşılaşmasında, 318 kişinin çıkan olaylarda hayatını kaybettiği görülmüştür.²⁰

Heysel olayı olarak bilinen ve 1985 yılında Brüksel'in Heysel Stadında oynan Avrupa Şampiyon Klüpler kupası final maçından Liverpool ve Juventus taraftarları arasında çıkan çatışmada çoğu İtalyan olmak üzere 39 futbol seyircisi hayatını kaybetmiştir.

Tribünlerde çılgın gruplar insanlıkla bağdaşmayacak terörizm gösterisi sergilenmiştir. Bazı futbol severlerin panik yada ezilme sonucu değil, doğrudan kararlı saldırılarla öldürüldükleri, daha sonra yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır.

Çatışmayı çıkaranlar, sadece kendi destekledikleri takımın kazanmasına şartlanmış, toplumda çeşitli nedenlerle itilip horlanmanın, dışlanmanın, işsizliğin yarattığı öfkeli karakterleriyle 'rakip' imajını unutarak, karşı takımı da, karşı takım taraftarını da 'düşman' kimliği ile görmeye başlamıştı. Ortaya çıkan sorun, bilinen 'hooliganizm' sorunudur.²¹

Dünyayı bu denli etkisi alan spordaki saldırganlık ve şiddet olayları, ülkemizde de çeşitli örnekleriyle gündeme gelmiştir. 1948 yılında Veliefendi hipodromu'nun yarış bitimi yıkılması, 1963'de Bulgaristan-Türkiye futbol maçı sonrası çıkan olaylar, 17 Eylül 1967 tarihinde Kayseri'de oynanan Kayserispor-Sivasspor futbol maçı sonunda çıkan olaylarda, 43 kişinin hayatını kaybetmesi ve yüzlerce kişinin yaralanması hala hafızlardaki yerini korumaktadır.²²

²⁰ ÖNGEL, Hasan, Basri, GÜNAY, Mehmet : 'Sporda Şiddet ve Saldırganlık Eğilimlerine Psikososyal Yaklaşımlar', *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Ankara, 1998 (2), s.94.

²¹ GÖKÇE Atıla : 'Sporda Erdemlilik Fair Play', a.g.d., s.17.

²² ÖNGE, H. B, GÜNAY, M : a.g.e., s.94.

İstanbul'da Galatasaray-Leeds United UEFA Kupası yarı final ilk maçı öncesinde iki İngiliz taraftarın hayatını kaybetmesi sporun kardeşlik ve dostluk duygularının pekiştirilmesine olan katkısına gölge düşürmüştür. Bu gibi şiddet örnekleri ülkemizin spor geçmişi açısından, diğer ülkelerdeki şiddet olaylarına paralel görüntülerdir.

26.11.2000 günü Galatasaray-Fenerbahçe lig maçı sonrası çıkan olaylarda, olaylara müdahale etmek isteyen güvenlik kuvvetleri, bir kısım taraftarın satırlı bıçaklı saldırısına uğramış, polis silah kullanmak zorunda kalmış ve yaralananlar olmuştur.

A. Şiddetin Tanımı

Çeşitli dillerde şiddet terimini karşılayan kelimelerin dar ve geniş anlamlara sahip olduğu bilinmektedir. İngilizce dilinde 'violence' (şiddet) terimi; hoş olmayan, kabul edilmez, yasadışı ve rahatsız edici gibi çeşitli olumsuz ahlaki imajları içinde bulunduran bir kavramdır.²³

İnsanların kendini gerçekleştirmesinde yer alan hedefleri ve hırsları oluşturabilmek için duyulan arzu, şiddet edimlerinin uygulanması için yeterli şarttır.

Kültürel değer ve normlardan oluşan çok büyük ve derin bir arka plana sahip olan şiddet terimi, Anglosakson kültürü içerisinde çok önemli bir yeri vardır. Şiddet kavramı bu anlamda ele alındığında saldırganlık eyleminin sadece fiziksel bir zarar vermekten ibaret değil, aynı zamanda meşru olmayan bir hüküm de ifade ettiği görülmektedir. Bu değerlendirmelerin tabii sonucu olarak da Anglosakson anlayışının içeriği; 'başkalarına verilmiş fiziksel zararların sadece belirli sosyal bağlamlarda şiddet sayıldığını' göstermektedir.

²³ HOBART, Mark : Şiddet ve Susku, Bir Eylem Siyasetine Doğru, COGİTO 6-7, Kış-Bahar 1996 s.52-53.

Nitekim Britanya’da son yüzyıl boyunca futbol izleyicileri arasındaki şiddet olayları hakkındaki ahlaki panikte söz konusu olan budur²⁴. Saldırganlık ve şiddet kavramlarına kültürel ve ideolojik açıdan yaklaşım, profesyonel sporda kritik önleme sahip bir husustur.

Özetlemek gerekirse, İngiliz anlayışında, ‘violence’ (şiddet) kavramı bir yanıyla fiziksel zor yoluyla sınırlama ve tahrip, diğer yanıyla bu fiziksel zorun hukuk ötesi olarak değerlendirilmesi kabulüne dayanır.

B. Seyircide Görülen Sözlü Şiddet

Küfür, şiddet unsurunun sözlü anlatımıdır. Başkalarının değer verdiği, sevdiği, saydığı nesnelere yada kişileri küçük düşüren, kötüleyen sözlerden başlayarak, kişi için en kutsal değerlere varan küfür, bu anlamda sözlü saldırganlığın en kötü ve şiddetli biçimidir. Özellikle bir grup taraftarın karşı takım oyuncularını, rakipleri, karşı takımın taraftarlarını ve hakemleri muhatap alınarak dışardan sözle, el işaretiyle rahatsız edilmesidir. Küçük yaşta çocukların dahi bu tür olumsuz davranışlara alet edildiği (resim 3) de görülmektedir.

²⁴ RICHES, D: **Antropolojik Açıdan Şiddet** (Çev: Mete Hattatoğlu), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul, 1989, s.93.

Resim 3. Küçük Taraftar²⁵

Daha çok hakemlere seyircinin topluca hakareti şeklinde tezahür eden küfür, bir rahatlama olarak küfür eden tarafından psikolojik meşruiyete tabi tutulurken asıl önemli değer çöküntüsüne de işaret etmektedir. Mesela, bir şahsın bir şahsa küfrü, beraberinde yüz yüze bir hesaplaşmaya iyi veya kötü imkan sağlarken, seyirci küfürleri kitle arkasına saklanan bir cesaret çözülmesinin de göstergesi olmaktadır.

Küfür bu anlamda sporda sağlıksız psikolojilerin ahlaki ve yasal müeyyidelerden uzak, olumsuz anlamlar düzlemde sosyolojik bir mahiyet kazanmasıdır. Bu güne kadar hakemlerden Serdar ÇAKMAK, 25.01.1995 tarihinde yönettiği bir lig maçını kendisine yöneltilen küfürler nedeniyle iptal ederek seyirciye en büyük cezayı vermiştir.²⁶

C. Holiganizm

Kavram ilk olarak 100 yıl kadar önce Büyük Britanya'da ortaya çıkmıştır. 1898 yazında, Daily News gazetesinin maçlarda kavga çıkaran fanatik gruplara, Londra'da

²⁵ www.tribundergi.com/article.php%3Farticle%3D160+holiganizm

²⁶ KURU, Emin : Gazi Üniversitesi, BESYO, 'Sporda Saldırganlık Ders Notu' Ankara, 2000, s.12.

birçok kavgaya karışmasıyla ünlü, ayyaş Patrick Hooligan'ın ismini verip, 'holigan çeteleri' tabirini kullanmasıyla doğmuştur.²⁷

Diğer yandan, eski İngiliz şarkılarında sözü edilen ve düğünlerde çok gürültülü ve olay çıkarıcı "huysuz" bir İrlandalı aile, holigan adıyla anılıyor. Holigan; Gittiği ortamı "dağıtan", içkici, şamatacı, haşarı bir karakteri anlatan bir kavram olarak karşımıza çıkıyor.

Holiganın diğer bir anlamı, 'küçük grupların, hiçbir mantıklı neden olmadan, kişilere veya mülkiyete zarar veren ve bazen de hırsızlık içeren davranışları' olan bu kavramı doğuran psikolojik etkenler 'özgüven eksikliği, eğitimsizlik, başkalarının haklarına kayıtsızlık ve şiddete olan eğilim' olarak özetlenebilir.

Holigan dediğimiz bu gruplar, sporun sevimsiz yüzü olarak sadece İngiltere'de değil, tüm ülkelerde var ve futbolu kana, tükürüğe ve küfüre boğuyorlar. (Resim 4)

Resim 4. Yaralanan Taraftar²⁸

²⁷ KAPISIZ, Cem : <http://detay.gsu.edu.tr/arsiv/kasim/spor/spor03.html>, 2002,

Almanya, Hollanda, Belçika ve İtalya gibi ülkeler de holiganizm sorunundan etkilenmektedir. Ama holiganizmin "anavatanı" olarak İngiltere kabul edilmektedir. Bu konuda sayısız bilimsel araştırma yapılan İngiltere'de, yasal ve sosyal düzenlemelerle bu sorunu yenmeye uğraşmaktadır.

İngiltere Ulusal Suç İstihbaratı Dairesi NCIS'in verilerine göre, 'geçen yıl holiganizm dosyasına girecek nitelikte 3307 tutuklama olayı gerçekleşmiştir. 110 kişi fiili saldırı, 52 kişi kamu güvenliğini tehdit, 31 kişi stadyumlarda sahaya ve rakip tribünlere "yabancı cisim" atma gibi suçlardan gözaltına alınıp mahkeme önüne çıkarılmıştır. Geçtiğimiz iki yıla oranla, bu yıl İngiltere'de holiganizm suçlarında endişe verici bir artış görülmektedir'.²⁹

İngiltere'de Aberdeen Üniversitesi öğretim üyelerinden Richard Giulianotti, etnografik kökenlerine indiği araştırmasında sorunun, "Kentlerdeki diğer sosyal çelişkiler ile spor alanındaki rekabetin iç içe geçtiği bir sarmal" halinde baş gösterdiğine işaret etmiştir. Giulianotti'ye göre, genç gruplar arasında son derece karmaşık sosyal kökenleri bulunan, hem siyasi hem sosyal arka planı olan bir "teritoryalizm" yani alan paylaşımı ve sahiplenmesi güdüsü de holiganizmi besleyen faktörlerden biri olarak gösterilmiştir.

Genellikle 16 - 35 yaşları arası kuşaktan oluşan holigan kitleleri, kesin olarak "beyaz" yani "Batı Avrupalı"lardan oluşmaktadır.

Dunning, Murphy ve Williams adlı araştırmacıların bir incelemesine göre, holiganların mesleki gruplara göre dağılımı şöyledir:

²⁸ www.tribundergi.com/article.php.a.g.s.

²⁹ <http://www.milliyet.com.tr/2000/04/11/entel/ent.html+holiganizm>

Profesyonel bir iş sahibi % 0.4, orta düzeyde gelir sahibi % 2.5, belirli bir eğitimle meslek sahibi olmuş, kol ve fikir işçisi % 5.6 – 18.9, kısmen ehliyetli işçi % 25.4, vasıfsız işçi yada boşta gezer % 47.2 eğilimi olduğu belirlenmiştir. Yani müsabakalara gelen taraftarların çoğunluğunu boşta gezerlerin oluşturduğu görülmektedir.

Yine aynı araştırmada, düşük gelir gruplarına mensup çalışan sınıflar arasında "maço kültür" ün içerdiği "saldırganlık" unsurunun da, holiganizmin serpilmesine uygun bir ortam oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de giderek daha çok görülmeye başlayan futbol karşılaşmaları öncesi ve sonrası çıkan şiddet olayları ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre, her 100 kişiden 4'ü kavga için, 17'si de küfür için tribünleri doldurmaktadır. Taraftarların yüzde 44.6'sı fanatizmden endişe duyarken, onlar yaptıklarının holiganizm olmadığını düşünmektedir. Taraftarların yüzde 66'sı ise futbol dışında hiçbir spor dalıyla ilgilenmektedir.

2001 yılında Strateji Mori Araştırma Planlama Şirketi tarafından yapılan, uzman Yavuz Saltık başkanlığında "Taraftar Eğilimleri ve Fanatizm" konulu bir saha çalışmasında, İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon, Diyarbakır gibi büyük taraftar kitlelerinin bulunduğu 12 ilde 841 kişiyle görüşülerek yapılan araştırma, son zamanlarda spor sahaları dışında yaşanan şiddete ışık tutmaktadır.

Araştırmaya katılan 841 kişinin yüzde 44.6'sını oluşturan 375'i holiganizm olgusunun ve holiganların Türkiye'de var olduğu ve bu nedenle maçlara giderken tedirginlik hissettiklerini belirtmişlerdir.

Türkiye'de holiganizm olgusundan bahseden aynı denek grubuna yöneltilen "Maçlarda hiç kavgaya karıştınız mı?" sorusuna deneklerin yüzde 4.2'si "Evet" cevabını vermiştir.

Taraftarı olduğu takımın maçlarına giden deneklerin yüzde 46'sını oluşturan 393'ü maçlarda aktif olarak tezahürat yaptığını, yüzde 16.9'u ise küfürlü tezahürlara bire bir katıldığını belirtti. Görüşülen deneklerin yüzde 66'sını oluşturan 555'i futbol dışında hiçbir spor dalı yada takımın kendilerini ilgilendirmediğini belirtti. Taraftarların yüzde 28'i destekledikleri takımın biletlerinin pahalı olması, maça gitmesine engel olmadığını belirtti.³⁰

Tuttuğu takım için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacağını belirten taraftarların yüzde 6,9'u takımının maçı için stad önünde sabahladığını; ancak aynı grubun yüzde 18.8'lik kesimi tuttuğu takımın kötü sonuç alması halinde de aleyhte tezahürat yapabileceğini kaydetti³¹.

Yukarda bahsettiğimiz araştırma sonucunda Türkiye, eğitimsizlik, işsizlik, gelir dağılımındaki eşitsizlik gibi birçok sosyo-ekonomik faktörün ürettiği bir holigan fabrikası olmaya aday görülmektedir. Bu etkenlerin üstüne bir de milyon dolarların telafuz edildiği futbol rantından payını almaya çalışan medyanın yaklaşımı ve bunlara başarısızlığı kendi üzerinden atmak için etrafına ateş püsküren kulüp yöneticilerinin eklenmesi durumu yeni olaylara zemin hazırlar hale gelir.

Fransa 98 Dünya Kupası'nda, Cristopher Kyle isimli koç holigana, polise şişe fırlattığı için bir ay hapis cezası verilmesi, sahaya davul tokmağı fırlatmanın normal sayıldığı ülkemizle karşılaştırıldığında, yaptırımlarımızın gerektiği kadar caydırıcı olmadığını bir kanıtıdır.

Ayrıca, Uluslararası Reklamcılık Derneği (IAA) Türkiye Bölümü'nün düzenlediği "**Sporda Şiddet ve Holiganizme Hayır**" konulu sosyal reklam kampanyası yarışmasında Anadolu Üniversitesi'ni temsil eden Reklamcılık ve Halkla

³⁰ <http://www.milliyet.com.tr>, a.g.e.

³¹ AKAY, A., 'Şiddet Ruhumuzda Var' <http://www.yenigundem.com/2000/11/21/haber054.html>

İlişkiler Bölümü öğrencileri holiganizm konulu yarışmada bir birincilik bir de üçüncülük kazandılar.

Derece alan öğrencilerin hazırlamış oldukları afiş (**Resim 5**) de görülmektedir.

Resim 5. Derece Alan Holiganizm İçerikli Afiş³²

³² www.ahaber.anadolu.edu.tr/139/haber4.htm+holiganizm&hl=tr&lr=lang_tr&ie=UTF-8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. SALDIRGANLIK

Toplumsal yaşantının oluşmasıyla birlikte gerek bireyler, gerekse de toplumlar kimi zaman bir kısım farklı nedenlere bağlı olsada kasıtlı olarak yada bilerek ve isteyerek diğerine zarar verme eğilimi içine girmektedirler. İşte bu kişiye yada bir nesneye zarar verme niyetli davranışların hepsine birden saldırganlık denilmektedir.³³

Günümüzde spor dünyasında özellikle de ülkemizde gerek saha içinde gerekse saha dışındaki saldırgan davranışlar hızla tırmanma eğilimi göstermektedir. Bilhassa futbol sahalarında artan bu saldırgan davranışın nedenleri ve özendirilen yada teşvik eden unsurların ele alınması yaşanan şu günlerde özel bir önem taşımaktadır.

Sporun genelde, ülkeleri ve insanları yakınlaştırıcı, başarıya katkı sağlayan özelliğinden söz edilmektedir. İstisnasız tüm spor tarihi kitapları eski Yunanda, olimpiyatlar sırasında savaşların kesildiğinden bahseder.³⁴

Batı Avrupa'da 20.yy.da, bilim ve teknikte meydana gelen gelişmelerle birlikte, sosyal baskıların arttığını ve kişilerin kendi davranışlarını kontrol altında tutamadıklarını ve şiddet saldırganlık eğilimlerinin arttığını görmekteyiz. Bu gelişmeler sonucu ortaya çıkan saldırganlığın, enerji boşalımı için en uygun ortam olarak spora yansıdığı görülür.³⁵

Fanatizm olayına kendini kaptıran pek çok genç taraftar, maça giderken dövüşme yada başka türden düzen dışı ve düzen bozucu davranışa girmeyi,

³³ <http://www.sbt.hacettepe.edu.tr/saldirga.htm>

³⁴ TİRYAKİ, Ş : a.g.e., s.147.

³⁵ DUNNIGE, E : Sociological Reflections on Sports, Violence and Civilization, Int. Rev. For Soc. Of Sport , 1990, s.65.

dövüşmeyi ve saldırgan davranışı, 'maça gitme' nin ayrılmaz bir parçası olarak görür.³⁶

İngilizce'deki 'aggression' kelimesinin karşılığı olarak kullanılan 'Saldırganlık', Buss'a göre 'saldırının' karşılığıdır ve bir eyleme işaret etmektedir. Saldırganlık karşılığı olarak 'aggressiveness' kelimesini kullanan ve bir kişilik özelliğine işaret ettiğini vurgulayan Buss, Saldırgan eylemlerle birlikte bulunan öfkeyi de bir duygu olarak ele almaktadır.³⁷

Saldırganlığı tartışmaya yer vermeyecek şekilde tanımlamak güçtür. Bu nedenle saldırganlığın pek çok tanımı yapılmıştır. Baron ve Richardson'a göre³⁸ saldırganlık, canlı bir varlığa zarar verme veya incitme amacıyla yöneltilen, canlının da böyle bir işlemde kaçındığı davranış şeklidir. Davranışın mutlaka fiziksel olması zorunlu değildir. Sözel veya psikolojik olarak da zarar verme amacı güden her davranış saldırganlık olarak nitelendirilir. Dolayısıyla spor sahalarında işittiğimiz koro veya solo küfürler saldırganlıktan başka bir şey değildir.

Yukarıdaki tanımlamalardan da görüleceği gibi saldırganlıkta diğer kişi veya kişilere yada canlılara karşı zarar verme amacının bulunması gerekmektedir.

Futbol sahasında veya spor salonunda sporcular, kuralların izin verdiği ölçüde ama sınırına kadar fiziksel güçlerini kullanmaktadırlar. Eğer sporcu fiziksel gücünü bu kurallar içinde kullanıyorsa burada saldırganlıktan söz edilmez, ancak kuralların dışına çıktığında saldırganlıktan söz edilebilir.³⁹

³⁶ ÖNGE, H. B, GÜNAY, M : a.g.e., s.93.

³⁷ COOK, M : *Levels of Personality*, Praeger, New York, s.146.

³⁸ BARON, R, A; RICHARDSON, D, R : *Human Aggression*, 2. Edi., Plenum Pres, New York, 1994, s.7.

³⁹ TİRYAKİ, Ş., a.g.e., s.149.

Sporcu, kuralların kendisine imkan tanıdığı legal gücünü kullanırken, istemeden rakibini incitebilir, ona zarar verebilir. Bu durumda saldırganlıktan söz edilmez. Örneğin, futbolcunun amacı rakibindeki topu almak ise ve bunu yaparken ona zarar vermemeyi düşünüyorsa ancak bu eylemi gerçekleştirirken rakibinin bacağına kırılmasına neden olmuşsa, burada saldırgan bir davranış yoktur. Ama amaç topu almak yerine rakibini durdurmak için onun ayaklarına doğru bilerek bir müdahaleyse bu doğrudan saldırgan bir davranıştır.

Öte yandan İran'ın köklü futbol kulüpleri Piruzi ve İstiklal takımlarının Tahran'ın Azadi stadındaki karşılaşması, maçın sona ermesine kısa süre kala, skor 2-2 iken, İstiklal takımı kalecisi Pervez Burumand'ın rakibinin yüzüne yumruk atması üzerine bir meydan savaşına döndü. Olaylar, saha içine yansıdı ve 100 bin seyircinin bulunduğu tribünlere sıçradı. Çıkan olaylarda, aralarında 6 futbolcunun da bulunduğu 60 kişi gözaltına alındı ve 270 araç ağır hasara uğratıldı.⁴⁰

Bu örnekten de anlaşılacağı üzere, müsabaka esnasında kalecinin rakip oyuncuya yönelik olarak yapmış olduğu davranış, kasıtlı ve sporcunun yaralanmasına yönelik bir hareket olduğu için burada saldırganlıktan açıkça söz edebiliriz.

Özetleyecek olursak, saldırganlıktan söz edebilmek için öncelikle bir davranışın ortaya çıkması, davranışın zarar ve incitme niyeti taşıması, zarar verme veya incitmenin gerçekleşmesi gerekir. Yapılan bu davranış fiziksel yada psikolojik olabilir. Vurmak veya tekmelemek kadar birisine küfür etmek ve kötü söz söylemekte saldırganlıktır.

Son olarak bir davranışın saldırgan olarak nitelendirilebilmesi için, bu davranışın bir canlıya yöneltilmesi gerekmektedir. Teknik direktörün veya

⁴⁰ Sabah Gazetesi, 30 Aralık 2000, S.3

antrenörün, maç izlerken kaçırılan bir golden sonra kulübeyi tekmelemesi saldırgan bir davranışa örnek değildir.

Yukarıda bahsettiğimiz davranışların meydana gelmesi durumunda yani saldırgan olarak nitelendirilebilecek bir davranışın gerçekleştiğini varsaydığımızda, saldırganlığın iki tipinden söz edilebilir.

Bunlar;

-Araçsal saldırganlık (instrumental aggression),

-Düşmanlık içeren saldırganlık (hostile aggression).

A. Araçsal Saldırganlıkta Amaç

Karşıdaki kişiye acı veya zarar vermek olmayıp, saldırganlığı, bir amacın gerçekleşmesi için bir araç olarak kullanmaktır. Bir başka anlatımla araçsal saldırganlık, sonuç için bir araçtır.

Araçlı saldırılarda, araçlı saldırılar kurallarına uygun olarak gerçekleştirilebileceği gibi, kuralların dışına da çıkabilir. Bir hedefe ulaşmak için bu saldırı türü planlı olarak uygulanır.⁴¹

Örneğin futbolda bir köşe vuruşu sırasında savunma oyuncusunun topa daha rahat sahip olabilmek için hakeme fark ettirmeden hücum oyuncusunu iteklemesi de araçsal bir saldırganlıktır.

Futbol müsabakasında fauller genellikle araçlı saldırganlığı yansıtır. Bunlar bir galibiyetin elde edilmesi yada bir mağlubiyetin önlenmesi yolunda araç olarak

⁴¹ Baumman, Sigurd : *Uygulamalı Spor Psikolojisi*, (Çev. İkizler C, Özcan O, A.), Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1.Baskı, İstanbul, 1994, s.171.

kullanılır. Araçlı saldırganlık biçimi, duygusal uyarım belirtileri göstermez ve genel olarak ‘öğrenilmiş davranış’ olarak telakki ediliyor.⁴²

Spor müsabakalarında sıklıkla karşılaşılan araçlı saldırganlıkta temel amaç, çok iyi bir derece elde etme, rakibini geçmek yada yenmek, ülkesini en iyi şekilde temsil etmek, madalya kazanmak veya rekor kırmak şeklindedir. Müsabakalarda ve zirve sporlarında bu tür saldırganlık olaylarına sık rastlanıyor

Bir yenilginin ardından kaybedilecek ödül veya primin maddi ve manevi değeri ne kadar yüksekse, saldırganlıkta o derece çok görülüyor.⁴³

B. Düşmanlık İçeren saldırganlık

Bu saldırganlıkta birincil amaç; diğer bir kişiye zarar vermek, onu incitmektir. Bir başka deyişle düşmanlık içeren saldırganlık kendi içerisinde bir sonuçtur.⁴⁴ Örneğin bir hentbolcunun topu bilerek kalecinin yüzüne fırlatması, futbolda kasten atılan tekmeler düşmanlık içeren saldırganlığa örnektir.⁴⁵

Eğer siz bir tek yolcu arayan minibüse binmek için önünüzde koşan birisine celme takıp, düşürdükten sonra onun yerine minibüse binmeye kalkarsanız başınız yasalarla ciddi şekilde derde girer. Halbuki benzer davranışın spordaki yaptırımını nedir? Hemen hemen hiçbir yaptırımı yoktur. İşte günlük yaşamda onaylanmayan, kabul edilmeyen saldırgan davranışların sporda kabul edilmesi, onaylanmasına psikologlar ‘oyunun mantığı’ yada ‘parantez içine alınmış ahlaklılık’ demektedirler. Feigley’e göre⁴⁶ spordaki saldırganlar, kendi davranışlarına pek çok ahlaki neden bulmaktadırlar.

⁴² YILDIRAN, İ : Gazi Üniversitesi, Ders Notları, Ankara, 1997

⁴³ İKİZER, C; KARACAGÖZOĞLU, C : **Sporda Başarının Psikolojisi**, Alfa Basım Yayım, 3.Baskı, İstanbul, 1997, s.152.

⁴⁴ SMITH, E. R; MACKIE, D. M : **Social Psychology**, New York, 1995, s.527.

⁴⁵ TİRYAKİ, Ş : a.g.e., s.150.

⁴⁶ TİRYAKİ, Ş : a.g.e., s.155.

C. Sporcu Saldırganlığı

1. Spor Sahalarındaki Saldırganlığın Nedenleri

a-Sporcu veya takımı kaybediyorsa,

b-Hakem veya hakemlerin kötü bir müsabaka yönettikleriyle ilgili bir algılamaları varsa,

c-Şaşırmışlarsa,

d-Herhangi bir fiziksel temas yada sakatlanma sonucu fiziksel olarak acı çekiyorlarsa,

e-Sporcu kapasitesinin altında oynuyorsa daha saldırgan olmaktadır.⁴⁷

f-Sporcu ve seyircinin aşırı rekabet hissini baskısı altında bulunması,

g-Oyun yeri, deplasmanda olup olmaması, oyun ortamının uygun şartlarda bulunup bulunmaması gibi,

h-Müsabaka yeri disiplininin temin edilmemiş olması,

ı-Gerçekte iyi hazırlanmadıkları halde sporcuların çok iyi hazırlandıkları ve mutlaka kazanmaları gerektiği konusunda idarecilerce şartlandırılmış olmaları,

j-Müsabaka sırasında hakemler tarafından lüzumundan fazla ağır cezalar verilmesi,

k-Spor seyircisinin hakeme küfür etmeyi sürdürmesi,

l-Saha içerisindeki sporcunun kavgaya angaje olması,

m-Sporcuların iyi oyun sergileme yerine, karşı tarafın oyununu ne pahasına olursa olsun bozma taktiği uygulamaları,

⁴⁷ WEINBERG, R, S; GOULD, D : **Foundations of Sport and Exercise Psychology**, Champaign, IL: Human Kinetics, 1995. s.476.

n-Sporcunun oyun kuralları konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmaması,

o-Sporcunun spor eğitiminden yeteri kadar yararlanıp sportif olgunluğa erişmemiş olması,

p-Yenilgi ve başarının önemi,

r-Spor seyircisi arasında en kalabalık seyirciler açısından baktığımızda, gerek tribünlerde gerekse sokaktaki olayların temelinde yatan en önemli unsur spor seyircileri arasında içinde yaşadıkları topluma yabancılaşan seyirci sayısının fazla olması gösterilmektedir.⁴⁸

2. Çeşitli Koşulların Saldırganlığa Etkisi

Bunun dışında yarışmaya ilişkin çeşitli koşullar saldırganlığın az veya çok olmasına neden olabilmektedir. Bunlar;

a-Isı: Isının daha fazla olduğu saatlerde yapılan karşılaşmalarda saldırgan davranışlar artmaktadır.

b-Oyundaki skor: İki takım arasındaki skor farkı fazla olduğunda saldırganlık ta en üst noktada olmaktadır. Skor, birbirine yakın olduğunda saldırganlık ta en alt düzeyde kalmaktadır.

c-Kendi sahasında veya rakip sahada oynama: Rakip sahada oynayan takımlar, ev sahibi takımlara göre daha saldırgan oyun sergilemektedir.

d-Karşılaşmanın sonucu: Karşılaşma sonunda, kaybeden takımlar kazanan takımlara göre daha fazla saldırgan davranışlar sergilemektedir.

⁴⁸ MUTLU, Kemal : **Sporda Şiddet Platformu**, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No:155, Ankara 2000. s.12-13.

e-Ligdeki puan durumu: Ligde puan açısından daha alt sırada yer alan takımlar, daha üst sıradaki takımlarla oynarken saldırgan davranımlara daha eğilimli olmaktadır.

f-Karşılaşmanın evreleri: Karşılaşmanın ilk yarısında görülen saldırgan davranışlar daha az iken, karşılaşmanın ikinci yarısında saldırgan davranışlar artmaktadır. Kaybeden takım, oyunun ortalarında daha saldırgan iken, kazanan takım, oyunun sonlarında daha saldırgan davranışlar göstermektedir.⁴⁹

D. Taraftar Saldırıcılığı

Saldırıcılık; kişide saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve nispeten süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimi anlatır.

Bu tanımlarda, spor açısından üzerinde önemle durulması gereken iki önemli nokta hemen göze çarpar. Birincisi, saldırının hangi amaç ve kasıtle yapıldığıyla ilgilidir. İkinci nokta ise saldırının yöneldiği hedeftir.

Müsabaka esnasında sporcularda görülen saldırıcılık eğilimleri direkt olarak takımını coşkulu destekleyen taraftarın psikolojisini de etkilemekte ve onları saldırgan bir kimliğe bürünmelerini ve de şiddete başvurmalarını sağlamaktadır.

(Resim 6)

⁴⁹ COX, R. H : *Sport Psychology : Concepts and Applications*, 4. Edi, Boston : WCB/McGraw-Hill, s.287.

Resim 6. Takımını Destekleyen Coşkulu Taraftar⁵⁰

Genellikle teknik direktör/koçlar, taraftarların hem kendi sahasında hem de takip sahada oynayacağı maçlara gelmelerini isterler; özellikle kendi sahasında oynayacağı maçlara. Yine bazı teknik direktör/koçlar, seyirciyi futbolda 12., voleybolda 7., basketbol da 6. sporcu olarak görür. Bununla birlikte tribünlerde başlayan bazı olayların sahaya yansıdığı da bir gerçektir. Bunun terside doğrudur. Yani sahadaki olaylar tribünlerdeki olayların başlatıcısı olabilmektedir.

Seyirci sayısı ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi gösteren çok az çalışma bulunmakla birlikte, seyirci sayısının sahadaki oyuncuların işlevlerini ne derecede etkilediği ile ilgili çalışmalar daha çoktur. Örneğin Russell bir çalışmada seyirci büyüklüğünün misafir takımın saldırganlığı ile negatif ilişkili olduğunu gösterirken, önceki çalışmada⁵¹ seyirci büyüklüğü ile sporcu saldırganlığı arasında pozitif olarak artan curvilinear bir ilişki olduğunu belirlemiştik. Burada seyircinin

⁵⁰ <http://www.tribundergi.com/gallery/a.g.s.Ankaragücü>

⁵¹ RUSSELL, G, W; DREWRY, B, R : Crowd Size and Competitive Aspects of Aggression in Ice Hockey : An Archival Study. *Human Relations*, 1976, s.723.

büyükliğünden çok seyircinin tutumu önemli olmaktadır.⁵² Eğer seyirci sürekli olarak tezahürat yapıp destekleyen seyirci ise, bu ev sahibi takımın, örneğin futbolda top çalma, kafa toplarında hakimiyet, uzun pasları kontrol edebilme gibi fonksiyonlarını kolaylaştırırken, rakip takımını güçleştirmektedir. Ayrıca tezahüratın fazla olması, yüksek desibelli ses anlamına gelir ki⁵³ bununda saldırgan davranışları kolaylaştırdığı belirtilmektedir.

Hemen hemen bütün spor psikolojisi ve spora yer veren sosyal psikoloji kitapları, maç izlemeye gelen seyircilerin saldırgan davranımlarının maçtan sonra azalmadığı, aksine arttığından söz etmektedir. Bir başka ifadeyle spor, saldırgan dürtülerin boşalmasına olanak vermemektedir.

Gergen ve Gergen seyirci şiddetini açıklarken 'batı kültüründe haksızlığın cezalandırılmasının bir norm olduğunu, bu norma dayalı olarak ta seyircilerin şiddete başvurdukları ifade etmektedir. Yazarlar 1964 yılındaki Peru-Arjantin maçındaki olayları örnek göstererek, Peru'nun maçı berabere bitirmek için oyunu yavaşlatmalarını Arjantin'li seyircilerin bir haksızlık olarak gördüklerini ve bunun içinde sahaya indiklerini belirtmektedir'.⁵⁴

Yine seyircilerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini incelediklerinde, olay çıkaran seyircilerin daha genç yaşta oldukları ve toplumun daha alt gelir düzeyinden gelen gençler olduğunu söylemektedirler. Seyirci saldırganlığını arttıran nedenlerden bir diğeri de, saha içerisindeki sporcuların birbirleriyle itişip-kakışmaları, ağız dalaşında bulunmalarıdır. Bu tür davranımlar tribünlerdeki saldırganlığı tetikleyen önemli faktörlerden birisidir.

⁵² TİRYAKİ, Ş : a.g.e., s.157-158.

⁵³ WANN, D, L : **Sport Psychology**, Prentice Hall, New Jersey, 1997, s.271.

⁵⁴ GERGEN, K, J; GERGEN, M, M : **Social Psychology**, 2. Edi, NY:Springer-Verlag, New York, 1986, s.248-249.

Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı şiddet ve saldırganlık eğilimlerini tahrik eden önemli etkenlerden biri olarak görülmektedir. Genel olarak alkol alındığında benimsenen davranış tarzları, ister şiddetli, ister barışçıl olsun, adî gündelik tarzlara kıyasla daha istisnaîdir.

Eğer bazı seyirciler alkollü iseler durum daha da ciddi bir hal almaktadır. Claude Steele, alkolle birlikte gelen sarhoşluğun, bir tür miyopluğa neden olduğunu söylemektedir.⁵⁵ Miyopluk, kişinin alması ve bütünlemesi gereken bilgiyi sınırlamakta, kişinin var olan bilgidен özet bir anlam çıkarma yeteneğini azaltmaktadır. Anlam çıkaramayan alkollü seyirci(ler) de olayı şiddete dönüştürmektedir.

Alkol ile ilişkilendirilen davranış biçimlerinin en bilineni şiddet içeriklidir. Genel yaklaşımın alkol şiddetini sapkın davranış olarak ele alır, çünkü alkol kullanımının fizyolojik olarak kişilerin sakınmasını azalttığı, dolayısıyla da günlük sosyal kontrollere ters düşen eylemlerin gelişmesine yardımcı olduğu görüşünü içerir.⁵⁶

Son yıllarda ise ülkemizde stada gelen seyircilerin üzerinde yakalanan kama, bıçak, döner bıçağı, demir sopa vb. kesici ve yaralayıcı aletlerin sayısında büyük bir artış gözlenmektedir.⁵⁷

⁵⁵ BERKOWITZ, L : *Aggression*, New York : McGraw Hill, 1993, s.404.

⁵⁶ ÖNGEL, H, B; GÜNAY, M : a.g.e., s.114.

⁵⁷ TİRYAKİ, Ş : a.g.e., s.148.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I. SPORDA KİTLE PSİKOLOJİSİ

Her insanda ait olma, bir bütünün parçası olma duygusu kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Aidiyet, insanları insan yapan, onların kimliğini oluşturan, kişilere toplum içinde bir yer biçen, hatta fark edilmelerini sağlayan bir duygudur. Spor taraftarlığı, insanların bu tür aidiyet duygularını kısmen de olsa tatmin etme gibi bir özelliğe sahiptir.

Bu bağlamda spor ve spor taraftarlığı dünyanın her yerinde giderek bir kültür, bir yaşama biçimi haline gelmektedir. Geçici ve teşkilatsız insan topluluklarından sayılan spor seyircileri, karakteri itibari ile diğer kalabalık ve kitle yapılanmalarından farklılık arz etmektedir. Bu yönüyle spor taraftarlığı hem bugünkü durumunun ortaya konması ve hem de gelecekteki durumu hakkında tahminlerde bulunarak önlemler alınması açısından uzman bilim adamları tarafından ciddi bir şekilde ele alınarak incelenmesi gerekmektedir.

Toplumdaki önemine rağmen spor ve spor taraftarlığına, ilmi çevrelerce gereken önem verilmeyerek genellikle ihmal edilmiştir. Aslında toplumsal araştırmacılar, spor kültürü ve spor fanatizmi içinde kendilerine ciddi çalışma alanları bulabileceklerdir. Gelecekte, hızla gelişen spor etkinlikleri nedeniyle, spor seyircilerinin oluşturduğu kalabalıkların davranışları, davranış bilimleri içerisinde ciddi bir yer işgal edecek gibi görünmektedir. İşte bu nedenle spor seyircisini, diğer kitle ve kalabalıklardan ayrı olarak ele alma mecburiyeti vardır.

Bu bağlamda, ana hatları ile ele alındığında spor seyircisinde şu özellikler görülmektedir.

A. Spor Seyircisinin Özellikleri (Resim 7)

- 1-Üyeleri arasında ilgi ve iletişim vardır.
- 2-Taraftarlık kanalı ile müşterek düşünce vardır.
- 3-Teşkilatlanmaya ve müşterek faaliyete yatkındır.
- 4-Hareketlerinin bir kısmının önceden tahmin edilebilme imkanı vardır.
- 5-Kuralların caydırıcılığı nedeniyle temkinli davranmaya meyilli oldukları halde, heyecan kitlesi hüviyetinde olduklarından kolay provoke edilebilirler.⁵⁸

Resim 7. Heyecanlı ve Coşkulu Taraftar Kitlesi⁵⁹

⁵⁸ BALCI, Ufuk : 'Spor ve Güvenlik Önlemleri', Emniyet Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı Yayın No:144, Polis Dergisi, Yıl 2000 Sayı 23, s.198.

⁵⁹ <http://www.tribundergi.com/gallery.a.g.s.Fenerbahçe>

Taraftarlık; yani bir şeyden, bir görüşten, düşünceden ya da birinden yana olma, ondan yana saf tutma anlamındadır. Bu olgu pek çok sosyo-kültürel yönü ile ülke insanının karakteristik yapısına son derece uygun bir davranış şeklinin sonucu oluşan bir gerçektir.

Türkiye'de sporun karşılığı olan futbol oyunudur ki bu oyun pek çok toplumsal dinamiklerden daha güçlüdür. Futbol taraftarlığının vardığı boyutlar, taraftarlığın arkasında yatan ve onu besleyen sosyo-ekonomik etmenler itibarı ile Türkiye'de özellikle son yıllarda dikkat çeken ve izlenmesi gereken vaka haline gelmiştir.

Yenilen takımın taraftarları, galip gelen takımın taraftarlarının gazetelere gönderdiği cenaze ilanlı yazıları okuyor, mail zincirleri haline gelen alaylı animasyonlara muhatap oluyorlar. Yakın arkadaşının kendisi ile dalga geçmesine bile sinirlenenlerin hiç tanımadıkları insanlardan gelen bu mailleri gördükçe sinirini ikiye, üçe katladıkları görülüyor.

TV ekranlarında kulüp yöneticilerinin tahrik edici konuşmaları, stadyumların içindeyse futbolcu ve hakemlerin yatak odalarına kadar uzanan küfürlü tezahüratlar bu safların daha da keskinleşmesi sürecini hızlandırmış oldu. Yıllardan beri ekonomik sıkıntılardan dolayı yorgun düşmüş insanların teselliyi tribünlerde arar bir şekilde stadyumları doldurması, koro halinde hakemlere ve rakip takıma yapılan küfürler birer toplu deşarj örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünyada, özellikle de Avrupa'da da son derece sevilen bir spor dalı olan futbol, her seferinde tribünleri dolduran seyircilerden bir bölümüne hakim olmakta zorlanmaktadır. Amacı paylaşmak ve yarışmaktan çok ötelere geçen ve profesyonel bir meslek olarak futbolculuk meslek sahipleri ve diğer etkilediği alanlara çok iyi maddi yarar sağlayan bir endüstri bir bilim olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Bu endüstri bir taraftan kendi piyasasını ve kurallarını yaratırken milyonlarca dolarları havalarda uçuşturan apayrı bir dünya ve kendine has bir dil yaratmıştır.

Pek çok olaylı futbol maçına sahne olan Avrupa ülkeleri bu sportmenliğe aykırı fikir ve davranışla etkin mücadele için son derece sıkı çalışmalar yapmaktadır. Fair Play bu amaçla ortaya atılmış ve son derece de yararlı bir uygulama olarak karşımızdadır. Ancak tüm iyi niyetli çabalara rağmen sporda özellikle de futbolda hala dünyanın her yerinde şiddet ve holiganizm kontrol altına alınamamıştır.⁶⁰

Olimpiyatlara aday olan bir ülkenin spor seyircisinin özellikle futbolda yoğunlaşması milyonları peşinden sürükleyen bu sporu daha yakından incelememizi gerektirmektedir. Sporun birleştirici, kaynaştırıcı ve yarıştırıcı özelliklerini değil de çağın gerektirdiği amansız rekabet, para hırsı ile özdeşleşmesini mümkün olduğunca engellenmelidir.

18 Şubat 2001 tarihinde birinci futbol liginde Bursa'da yapılan Bursa-Erzurum futbol karşılaşmasının başladığı dakikalarda, biletsiz seyirciler stada alınmak istenirken, aynı anda kapıya yönelen binlerce kişinin meydana getirdiği izdihamda 33 kişi yaralanmıştır. Yaralananların çoğunu birbirini ezen ve yerinden kopan tel korkulukların altında kalanlar oluşturmuştur.⁶¹

İnsanı anlamak ve onu tanımak için psikolojik yapısını iyi bilmek gerektiği gibi, kitlelere hakim olabilmek içinde onların ruhları hakkında net ve kesin bilgilere sahip olmak gerekir.

Her insan, ister bir topluluk içinde bulunsun, ister dışardan gözleyen biri olsun, kitle hareketleri yada kitleler hakkında bir takım fikir ve kanaatlere sahiptir. En basit gözlemler bile kalabalıkların tutum, davranış ve hareketlerinde bireye göre farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır.

⁶⁰ <http://www.sporum.gov.tr/UzmanYazarlar/YavuzSaltik.asp>

⁶¹ Sabah Gazetesi, 19 Şubat 2001, s.1.

Diğer bir ifadeyle, bir yerde toplanmış insan topluluğu yada belli nitelikteki insanların oluşturduğu topluluk olan kitleler, belli bir düşünme ve muhakeme kabiliyeti, tutum ve davranış şekli geliştirmiş olan bireyler üzerinde çeşitli yollardan olum yada olumsuz bir takım etkiler yapabilmektedir.

Kitle psikolojisi, kişinin kontrol altında tuttuğu saldırganlık yada tahrip etme iç güdüsünü körüklemektedir.⁶² İnsanlardaki bu tahrip edici güç ile kitle daha yıkıcı hale gelebilmektedir. Bunun en basit ve en kolay örneklerini futbol maçlarında görmek mümkündür. **(Resim 8)**

Resim 8. Heyecanla Maçı Takip Eden Taraftar Topluluğu⁶³

İki takımında taraftarları stada dostluk ve kardeşlik duyguları içinde takımlarını desteklemek ve hoş vakit geçirmek için gittikleri halde, maç bitiminde komşu çocukları yada mahalle arkadaşları olan insanların birbirlerine taşlı bıçaklı

⁶² Şerif, M, Şerif C : 'Sosyal Psikolojiye Giriş (1)', (Çev: Musafa Atakay ve Aysun Yavuz), Sosyal Yayınları, İstanbul, 1996, s.82.

saldırdıkları bir gerçektir. Kitlelerde o anda ortaya çıkan gelip geçici bu saldırganlık duygusunu doğuran ana faktör, kitlenin meydana getirdiği etkiyle bireyin şahsiyetinin silikleşmesidir.

Kitleler düşünmeye ve muhakeme etmeye çok az kabiliyetli oldukları halde, fiil ve harekete çok fazla kabiliyetlidirler ve bu nedenle yalnız yıkıcı kuvvete sahiptirler. Başka bir ifadeyle, kitlelerin bireyin düşünme ve muhakeme kabiliyetini kullanmaktan çok fiil ve hareket kabiliyetini arttırdığı söylenebilir. Kitlelerin bu özelliğinin oluşmasında, irade zayıflığı, telkine provokasyona elverişlilik, tesir altında kalma ve anonimlik (isimsizlik) özelliklerinin önemli etkisi bulunmaktadır.

B. Saldırganlıkta Ekonominin Rolü

Türkiye 21. yy. da önü alınamayan bir ekonomik kriz içine girmiş ve ülke de kişi başına düşen milli gelir önemli ölçüde azalmıştır. Krizin sonucu binlerce insan işsiz kalırken, pek çok iş yeride faaliyetlerine son vermek durumunda kalmıştır.

Bir ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların, spor seyircisinin saha içinde ve dışındaki saldırgan davranışlarını artırdığı İngiltere ve Kanada da yapılan çalışmalarda kanıtlanmıştır.

Kanada'daki bir çalışmada ragbi maçlarındaki faul sayısı ve ceza alma ile ekonomik kötüye gidiş göstergeleri arasında bir benzerlik bulunmuştur. İngiltere'de ise 1980'li yılların ekonomi politikasının gereği olarak işsiz kalan Liverpool ve yakın çevresindeki insanların 1985-86-87 yılları içindeki saldırgan seyirci profili halen akıllardan çıkmayan gerçekler olarak ortada durmaktadır.⁶⁴ Kısacası spor sahaları ekonomik sıkıntı ve gerginliklerin toplumları taşkınlığa ve saldırganlığa doğru ittiğini göstermektedir.

⁶³ <http://www.tribundergi.com/gallery/a.g.s.Galatasaray>

C. Medyanın ve Demeçlerin Saldırganlığa etkisi;

Son zamanlarda spor müsabakaları sonrasında çeşitli medya kuruluşlarında ‘Galatasaray-Fenerbahçe maçı sonrasında taraftarlar arasında kavga çıktı, taraftar slogan atarak birbirine girdi. Bir çok kişi ağır yaralandı’ veya ‘Efes-Fenerbahçe maçı esnasında hakemin verdiği karara karşı çıkan Fenerbahçe taraftarları, sahaya inerek hakeme saldırdı. Hakem salondan zar zor uzaklaştırıldı’⁶⁵ şeklindeki gibi haberlere rastlanmaktadır.

Özellikle görsel basında yer alan hakem eleştirilerine, kulüp yöneticilerinin bilinçsizce ve gerekçesi olamadan yaptıkları değerlendirmeler sonucu başlayan hakem tartaklama, sporcu arkadaşını yada saha içindeki araçları yada malzemeleri tekmeleme davranışları, büyük bir kitle oluşturan taraftarı beklenti içine sokacak hatta kamçılacaktır. Beklentiler ile kendini hazırlayan bu kitle beklentisi olmadığı zaman olumsuzluklarını ortaya koyacaktır. Medyanın abartarak ve şişirerek yazacağı yazılar bu insanların daha da şişmesine neden olacak ve de saldırganlığa teşvik edecektir.

Diğer taraftan televizyon ve medyanın yayınlarıyla şiddete yönelmeleri spor, şiddet ve saldırganlığın bu kurumlardan destek görmesi nedeniyle kitleleşerek büyük bir problem haline gelmesi sonucunu doğurmuştur.⁶⁶ Halbuki radyo, televizyon, sinema, gazete, fotoğraf gibi kitle iletişim araçları günümüzün gelişmiş toplumlarının nitelikleri arasındadır. Artık günümüz dünyasında mükemmel bir iletişim ağı vardır ve her geçen gün bu ağ daha da gelişmektedir. Bu bakımdan iletişim araçları devamlılıklarını sürdürebilmek için heyecan verici çeşitli olaylara gereksinim duymaktadır. Bu bakımdan şiddet olayları medya için yaşamsal gıda gibidir.

⁶⁴ kaynak <http://www.sbt.hacettepe.edu.tr/saldirga.htm>

⁶⁵ TİRYAKİ, Ş : ‘Şiddet’, Niğde Üniversitesi, **BESYO Bülteni**, Ocak-Şubat 2001 Yılı:2, S.5, s.1-2.

⁶⁶ ÖNGEL, H, B; GÜNAY, M : a.g.e., s.113.

Spor medyasının üzerine düşen görevi, tiraj ve taraftarlık olgusunu bir kenara iterek seyirciyi, saldırganlığa hazır olmaya yönelten motivasyonel davranışlardan uzaklaşacak şekilde davranması gerektiğini hatırlatmasıdır. Bu nokta da seyircilerin taşkın davranışları, görsel basında yansıtılırken "kahraman yaratma" olgusu içine girilmemelidir.

Kulüp yöneticileri ve teknik adamların demeçlerinde, görsel aktarımlarında dikkatli olarak saldırganlık içermeyen 'niyet olgusunu' içinde barındırmayan davranışlar sergileyerek, popüler olmaya çalışmaktan ve sorumsuzluktan hızla uzaklaşmaları gerekmektedir. Nitekim kitle iletişim araçları tarafından aktarılan dolaylı bilgilerin büyük bir kısmı görseldir. Bu bağlamda yapılan yayınların kitleler üzerinde nasıl bir etki bırakacağı unutulmamalıdır.

Bu konuda yani medyanın taraftar üzerindeki etkisinin azaltılması için teknik adamların ve kulüp yöneticilerinin verdikleri demeçlere daha fazla dikkat ederek, taraftarı tahrik edecek ve saldırganlığa yöneltecek açıklamaları basın önünde yapmamaları iyi bir önlem olacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

I. SPOR KARŞILAŞMALARINDA POLİSİN GÖREVİ VE ALINAN TEDBİRLER

Dostluk ve kardeşlik bağlarının geliştirilmesi, birlik ve beraberliğin toplum içerisinde ve toplum arasında tesisi amacıyla yapılan spor müsabakaları bugün için bir huzursuzluk ve şiddet nedeni haline gelmiş olmasına karşın polis, kanunların kendisine vermiş olduğu görevleri hakkıyla yerine getirmeye çalışmaktadır. (Resim 9)

Resim 9. Statta Görev Alan Güvenlik Kuvvetleri⁶⁷

Polise, insan haklarına ve onuruna saygı içerisinde, kendi saygınlığını da koruyarak görev yapabilmesi için meslek öncesi ve meslek içerisinde sürekli eğitimler verilmektedir.

Bu eğitimler, kitle psikolojisi, insan hakları, halkla ilişkiler, kişisel hareketleri önlemede uygulanacak usul ve esaslar vb. konuları kapsamaktadır. Bu eğitimler yine Emniyet teşkilatı içerisinde seçilerek yetiştirilen amirler tarafından verilmektedir.

A. GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

Spor faaliyetlerimizin ve özellikle futbol karşılaşmalarının, sezonu içinde amacına uygun olarak sürdürülmesi, sporun, gençliğin beden ve ruhen sağlıklı yetişmesine, vatandaşlarımız arasındaki dostluk ve kardeşlik duygularının tesis edilerek toplumumuzda birlik, beraberlik ve barış ortamına katkıda bulunulmasının sağlanması, diğer taraftan bu duyguların göz ardı edilerek spor taraftarları arasında yapılan çirkin tezahüratların ve yaşanan şiddet olaylarının engellenmesi amacıyla il genelinde stadyum içinde ve çevresinde bir takım tedbirler alınması gerekli görülmüştür.

Bu nedenle özellikle futbol karşılaşmaları olmak üzere amatör branşlardaki karşılaşmalar dahil bütün spor müsabakalarında, geçmiş yıllarda meydana gelen müessif olayların tekrarlanmaması, önlemlerin etkin, pratik, yerinde ve zamanında alınabilmesi, ulusal ve uluslararası kamuoyunda oluşan kötü izlenimlerin silinmesi amacıyla her ilde;

- İl Spor Güvenliği Kurulu
- Spor Asayiş Komitesi
- Spor Asayiş Bürosu kurulmuştur.⁶⁸

⁶⁷ <http://www.tribundergi.com/gallery/a.g.s.Ankaragücü>

⁶⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenli Daire Başkanlığının 18.08.1989 gün ve 230582 sayılı genelgesi

olmak üzere ilgili şube müdürlerinin katılımı ile yapılan toplantılarda tespit edilecek, bu husustaki tüm işlemler EKKM şube müdürlüğü tarafından yürütülecek,

ii. Diğer ilçelerde ise; spor müsabakaları öncesinde toplanacak, İl Spor Güvenliği Kurulu çerçevesinde güvenlik tedbirleri almak üzere, İlçe Kaymakamının başkanlığında, İl Spor Güvenliği Kurulunu oluşturan Kurum ve kuruluşların İlçe temsilcilerinin katıldığı İlçe Spor Güvenliği Kurulu oluşturulacak,

iii. Ülkemiz tarafından 25.09.1986 tarihinde imzalanıp 18.01.1990 tarih ve 3608 sayılı Spor Karşılaşmalarında ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile iç hukuk mevzuatı haline getirilmiş Avrupa Sözleşmesi hükümlerinin il genelinde uygulanması için tedbirler alınacak,

iv. UEFA tarafından Nisan 2000 tarihinde yayımlanan ‘Stadyumlarda Güvenliğin Sağlanması ve kitle Hareketlerinden Korunmak Amacı ile UEFA Kupalarında Oynanan Tüm Müsabakalara Katılan Kulüpler, Federasyonlar ve Maç Düzenleyicilerinin Tabi Olduğu Stadyum Güvenlik ve Emniyet Tedbirlerine İlişkin Talimat’ hükümleri ve ‘Spor Olaylarında ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyirci Şiddeti ve Kötü Davranışı Konusunda Avrupa Sözleşmesi Daimi Komisyonu Tavsiye Kararları’⁷⁰ çerçevesinde, Spor güvenliği kurulları veya görevlendireceği yetkililer tarafından, spor müsabakalarının yapıldığı yerlerde incelemeler yapılacak, tesislerde alınması gereken fiziki ve elektronik güvenlik tedbirleri belirlenecek ve tesisleri işleten kurum ve kuruluşlara tebliğ edilecektir,

v. Spor müsabakalarında görevlendirilecek personele yönelik hizmet içi eğitim programları geliştirilecek ve başta kulüpler olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların görevlilerinin uyumlu bir şekilde birlikte çalışabilmeleri amacıyla ortak seminerler düzenlenecektir,

⁷⁰ <http://www.egm.gov.tr/daireler/asayis/sporguvenligi/UEFA.htm>

vi. Görevlendirilecek güvenlik personeli maçın önemi ve alınacak tedbirler konusunda bilgilendirilecek, personelin verimliliği açısından gece görevden çıkmış veya gece görevlendirilecek personele maç görevi verilmeyecek,

vii. Güvenlik önlemlerinin alınmasında il genel kolluk kuvvetlerinin yetersiz kalacağı değerlendirilmesinde halinde 5442 sayılı İl idaresi Kanunu'nun 11/D maddesi uyarınca hareket edilmesi,

c. Spor Güvenliği Kurulu Kararları Doğrultusunda Yapılacak Olan Görevler

i. Müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında gerekli emniyet tedbirlerinin aldırılması,

ii. Özellikle kritik maçlarda il genelinde misafir takım oyuncusu, teknik heyet ve taraftarlarına karşı meydana gelebilecek tehdit ve tecavüzlerin önlenmesi amacıyla müsabaka öncesi ve sonrası gerekli tedbirlerin aldırılması,

iii. Stadyum/Spor salonu yetkilileri tarafından, müsabakalara serbest giriş kartı veya davetiye ile girenlerin biletli seyircilerin yerlerini işgal etmemeleri için gerekli tedbirlerin aldırılması,

iv. Seyircisi kalabalık olan kritik maçlarda stat kapılarının, seyircilerin dışarıda yığılmalarına ve kuyruklar oluşturmalarına sebep olmayacak şekilde yeterli sayıda ve uygun olan en erken zamanda açılmasının sağlanması,

v. Kritik müsabakalarda ilgili kulüp yöneticileri ve teknik heyete maç öncesi ve sonrası tansiyon yükseltici beyanatlardan kaçınmalarının bildirilmesi,

vi. UEFA'nın belirlemiş olduğu standartlar çevresinde stadyumlar/spor salonlarına kapalı devre kamera sisteminin yerleştirilmesi için Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri ve Kulüplere gerekli tebligatın yapılarak sistemin kurulmasının sağlanması,

vii. Toplantılarda tüm il ve ilçelerdeki kamu yöneticilerinin mahalli spor kulüplerinden yana tavır almamaları ve müsabakalarda küfürlü tezahürlere kayıtsız kalınmamasının bildirilmesi,

viii. Görsel ve yazılı basın mensuplarına, kulüp taraftarlarını tahrik edici yayın yapılmasından kaçınılmasının bildirilmesi,

ix. Bazı önemli spor müsabakalarından sonra şehrin muhtelif semtlerinde taraftarların konvoy teşkil ederek yaptıkları gösterilerin taşkınlığa yönelmemesi ve üzücü olaylara sebebiyet verilmemesi için gerekli tedbirlerin aldırılması,

x. Zaman zaman seyircisi çok olan kritik maçlarda, aralarında bazı kapı görevlilerinin de bulunduğu iddia edilen menfaat guruplarının bilet fiyatından daha düşük bir ücretle biletsiz olarak bazı seyircileri gerek numaralı gerekse diğer tribünlere aldıkları haberleri intikal ettiğinden, çıkarılacak sivil polis ekipleri marifetinde bu kapıların kontrol ettirilmesi, yakalananlar hakkında gerekli adli ve idari işlemlerin yaptırılmasının sağlanması,

xi. İl idare kanununun 11/a maddesinin valilere vermiş olduğu, 'Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenliğini korumak için gereken tedbirleri alır' yetkisinden hareketle müsabakanın tehir edilebileceğinin toplantıya katılanlara bildirilmesi,

d. Kararlar

Kurulca alınan kararlar bir tutanakla tespit edilerek, Valilik Makamının onayına sunulur ve uygulanmak üzere Spor Asayiş Komitesine havale edilir.

2. Spor Asayiş Komitesi

Bu komite; Asayişten sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısının başkanlığında, aşağıda belirtilen şube müdürlerinin katılımı ile haftanın Salı günleri toplanmak suretiyle il ve ilçelerde yapılacak bütün spor müsabakalarında alınması gerekli görülen güvenlik tedbirlerini belirler, Komitenin sekreteryaya görevini Asayiş Şube Müdürlüğü yürütür⁷¹.

a. Kuruluş

Bu komite,

- i. Asayişten sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısı,**
- ii. Asayiş Şube Müdürü,**
- iii. Temüh Şube Müdürü,**
- iv. Çevik Kuvvet Şube Müdürü,**
- v. İstihbarat Şube Müdürü,**
- vi. Trafik Şube Müdürü,**
- vii. Personel Şube Müdüründen oluşur.**

⁷¹ Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 01.02.2002 gün ve 00029 sayılı genelgesi, s.1

b. Görevleri

Komitenin görevi, İl Spor Güvenliği Kurulunca belirlenen hedefler doğrultusunda yapılacak tüm spor müsabakalarında alınması gerekli tedbirlerin belirlenmesidir.

c. Kararları

Müsabakalarda alınacak güvenlik tedbirleri konusunda alınan kararlar İl Emniyet Müdürüne onaylatılır ve onaylatılan kararlar bir yıl süre ile muhafaza edilir.

d. Spor Asayiş Komitesi Tarafından Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Spor asayiş komitesi, müsabakaların önem durumuna göre önceden bu müsabakalar ile ilgili ne tedbirler alınacağını belirleyecektir.

Bu tedbirle;

i. Müsabaka öncesi il genelinde alınacak tedbirler

-Deplasmana gelen taraftarların herhangi bir taşkınlığa sebebiyet vermemeleri amacıyla kaldıkları konaklama yerleri ile uğradıkları eğlence yerlerinin devamlı kontrol altında bulundurulması,

-Müsabakalardan önce ve sonra her iki takımın seyirci topluluklarını birbirlerinden ayıracak güvenlik tedbirlerini uygulayacak birer ekip görevlendirilmesi,

-Olayları çıkartan az sayıdaki fanatik taraftarın kontrol altında tutulması, maçlara/müsabakalara gelmelerinin engellenmesi,

-Maç öncesi gecedan gelen taraftarları mümkün olduğu ölçüde stadyum/spor salonu çevresinden uzak tutmak suretiyle rakip taraftarlarla bir araya gelmelerinin önlenmesi,

-Sürekli şiddet yanlısı tavır sergileyen seyircilerin belirlenmesi, bu seyircilerin statlara sokulmaması,

-Müسابakalardan önce kulüp idarecileri ile basın mensuplarının katılacağı bir toplantıda, taraftarlara teskin edici beyanatlarda bulunulması, deplasmana gelecek takımın taşkınlık yapacak taraftarları beraberinde getirmemeleri ve her ne suretle olursa olsun taraftarlara patlayıcı madde verilmemesi hususunun bildirilmesi,

-Federasyon temsilcileri, müşahitler, saha komiserleri ve stat amirleri ile iş birliği yapılması,

ii. Müsabaka öncesi spor sahası ve çevresinde alınacak tedbirler

-Müsabaka öncesi stadyum/spor salonunun kontrol edilmesi,

-Stadyum/spor salonu girişlerinde bütün seyircilerin metal arama dedektörü veya X-Ray cihazı gibi fiziki, mekanik, elektronik cihazlar ile aranması, her türlü suç unsurunun girişinin engellenmesi,

-Şiddet olaylarında kullanılmaya yarayacak her türlü eşya, havai fişek veya benzeri aletler ile küfür ve ideolojik görüş içeren afiş ve pankartların stadyum/spor salonları içine ve çevresine sokulmasının engellenmesi,

-Alkollü kişiler ile kışkırtıcı olarak bilinen fanatik taraftarlar yada gurupların stadyum/spor salonlarına girişinin engellenmesi,

-Stadyum/spor salonu içinde, yakın çevresinde ve seyircilerin geliş ve gidiş yollarında çıkması muhtemel olaylara karşı güvenlik tedbirlerinin alınması,

-Fanatik oldukları belirlenen seyircilerin stat içinde oturdukları yer civarında etkin tedbirlerin alınması,

-Rakip taraftarlara ayrı ayrı tribünler tahsis edilerek ev sahibi seyirci ile temasın önlenmesi, bu ayrımın sağlanması için bilet satışının sıkı bir denetim altında tutularak rakip taraftarların ayrı gişelerden bilet almalarının temininin sağlanması,

-Kulüp yöneticileri ve amigolara maç esnasında çirkin ve tahrik edici tezahüratlarda bulunulmaması hususunda önceden gerekli ikazın yapılması,

-Seyircilerin uygunsuz davranış ve sloganlarını engellemek amacıyla, müsabaka başlamadan önce Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile koordine edilerek, stadyumlara uyarıcı ve eğitici konuşmalar ile müzik yayını yapılmak suretiyle gerginliğin önlenmesi,

-Özellikle kritik maçlarda, misafir ve ev sahibi takımın oyuncularını, teknik heyeti ve taraftarlarına karşı gelebilecek tehdit ve tecavüzlerin önlenmesi amacıyla gerekli her türlü tedbirin alınması,⁷²

iii. Müsabaka esnasında alınacak tedbirler

-Futbol federasyonunca düzenlenen ligler statüsü gereğince saha içerisine girebilecek kişiler hakkındaki kuralların uygulanması, görevliler dışında hiç kimsenin saha içerisine alınmaması için stat amirinin uyarılmasının sağlanması,

⁷² Emniyet Genel Müdürlüğü : a.g.g., s.2.

-Saha içine girecek muhabirlere mensup oldukları derneğe göre ayırım yapılmaması, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nce verilmiş sarı basın kartı ile Uluslar Arası Spor Yazarları Derneği (AIPS) kartına sahip olanların doğrudan alınması, bunların dışındaki muhabirlerden 'Müsabaka Yerlerine Serbest Giriş Yönetmeliği' hükümlerine göre verilmiş serbest giriş kartı aranması; sarı basın kartı, AIPS kartı veya serbest giriş kartı bulunmayanların kesinlikle alınmaması,

-Stadyum/spor salonuna alınacak basın/tv mensupları veya kameramanlar için kolluk görevlilerinin yetkisi bulunmadığı, bu konuda yetki ve görevin stat amirine ait olduğunun görevlilere aktarılması,

-Saha komiserinin herkesin fark edebileceği bir kıyafet veya belirgin bir işaret taşımalarının sağlanması,

-Saha içerisinde görevlendirilmiş resmi kıyafetli kolluk görevlisi dışında sivil kolluk görevlisi bulunmamasının temini,

-Devre arası ve maç sonrası hakem ve sporcuların güvenlik içerisinde soyunma odalarına gidip gelmelerinin sağlanması,

-Seyircilerin ideolojik ve küfürlü tezahüratlar ile gayri ahlaki hareketlerde bulunmamaları konusunda sık sık yapılacak anonslarla ikaz edilmesi ve hareketlerine devam edenlerin belirlenerek, usulüne uygun bir şekilde yapılacak müdahale ile stat dışına çıkarılmalarının sağlanması,

-Tribünlerde bulunan fanatik seyirciler ile taşkınlık yapma ihtimali bulunan gurupların devamlı kontrol altında tutularak videoya kaydedilmesi, müsabaka sonrası bu çekimlerden yararlanmak suretiyle fanatik seyircilerin tespitlerinin yapılması,

-Müsabaka esnasında tüm yetki ve sorumluluk maç hakemine ait olduğu için sahada meydana gelebilecek her hangi bir olay nedeni ile hakemin daveti olmaksızın sahaya kesinlikle girilmemesi,

-Saha içerisinde yapılacak görevde, takımların teknik adamlarının oyuncularını ile teknik-taktik ilişkisini engelleyebilecek durumlara meydan verilmemesi,

-Protokol ve basın tribünlerine oturma hakkı olanların dışındaki kişilerin ilgili tribünlere alınmaması ve tribünler arası geçişlerin engellenmesi hususunda stat amiri ile işbirliği yapılması,

iv. Müsabaka bitiminden sonra alınacak tedbirler,

-Müsabakalarda görevli hakem, gözlemci ve müşahitler ile oyuncu ve yöneticilerin güvenliklerinin sağlanması,

-Maç sonrasında çıkması muhtemel olayların önlenmesi için şehrin belli bölgelerinde ekipler görevlendirilmesi,

-Müsabaka bitiminden önce misafir takım taraftarlarının stadyum/spor salonununun ayrı bir kapısından çıkarılmaları ve misafir takım ve taraftarlarının güvenli bir ortamda şehirden ayrılmalarının sağlanması amacıyla otobüs terminali, tren garı ve havaalanı civarında yeteri kadar ekip görevlendirilmesi,

-Şehirden ayrılan misafir takım taraftarlarının gideceği yol güzergahlarında bulunan il ve ilçe güvenlik kuvvetlerinin haberdar edilmesi, gerekli görülecek diğer tedbirlerin müştereken alınması,

-Özellikle kazanılmış müsabakalar sonrasında şehir içerisinde atılan şeref turları için ilave trafik düzenleme tedbirlerinin alınması,

-Maç sonrası taraftarların taşkın gösterilerinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması,

-Maç sonrası silah kullanma olaylarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması,

-Gerektiğinde sivil görevliler tarafından çekimi yapılacak video kayıtları ile bu kişilere ait araçların plaka numaralarının tespitinin yapılması suretiyle kimliklerinin belirlenmesi.

3. Spor Asayiş Bürosu

a. Kuruluş

Spor müsabakalarında alınacak tedbirlerin organizesinin sağlanması ve müsabakalarda meydana gelen olaylara karışan kişilerle ilgili çalışmaların yapılması amacıyla, Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde yeteri kadar personel görevlendirilmek suretiyle Spor Asayiş Bürosu oluşturulur.

b. Görevleri

i. İl Spor Güvenliği Kurulunun ve Spor Asayiş Komitesinin sekreteryaya görevini yapmak,

ii. Yapılan spor müsabakalarında devamlı olarak kışkırtıcı rol oynayan ve olaylara karışan şahısların çekilen fotoğrafları ile haklarında derlenen bilgileri arşivlemek, (Bu arşiv bilgileri şahsın yaş, meslek, öğrenim durumu, alkollü olup

olmadığı, ve ikamet adresi gibi bilgileri kapsayacaktı. Bu bilgiler spor müsabakaları ile ilgili vukuu muhtemel olayları önlemeye yöneliktir.)

iii. Spor müsabakalarında devamlı olarak kışkırtıcı rol oynayan ve olaylara karışan şahısların ruh sağlıklarının incelenmesi açısından ilgili hastanelere sevkini yaparak neticesini takip etmek,

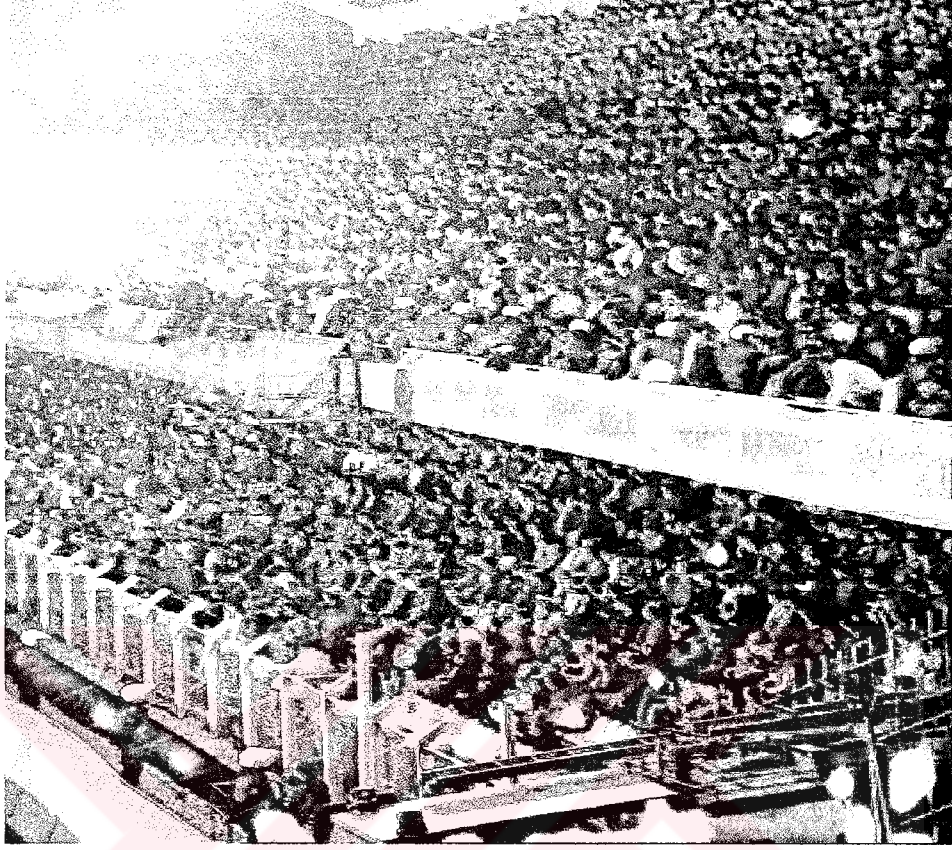
iv. Spor Asayiş Komitesinin vereceği diğer ödevleri yapmak.

Spor müsabakalarında arzu edilmeyen şiddet olaylarının önlenmesi amacıyla spor kulüpleri başta olmak üzere ilgili kurumlarla gerekli işbirliğinin sağlanması şarttır.

Bu bağlamda, 14 Nisan 2000 tarihinde İstanbul İnönü Stadında Beşiktaş ve Galatasaray futbol takımları arasında oynanan karşılaşmada alınan güvenlik tedbirleri polisimizin gösterdiği duyarlılık ve özene güzel bir örnektir.

Bu karşılaşma için il genelinde 4900 personel görev almış ve polisin duyarlı, koordineli çalışması neticesinde herhangi bir üzücü olaya meydan verilmemiştir.

Diğer yandan, federasyon başkanlıkları ve spor klüplerinden çeşitli dallarda düzenlenen karşılaşmalarda alınması talep edilen güvenlik önlemlerine ilişkin olarak Emniyet Genel Müdürlüğüne intikal eden talepler doğrultusunda ilgili valiliklerin en üst seviyede tedbir almaları yönünde talimat verilmekte ve karşılaşmanın düzenleneceği ildeki güvenlik kuvvetlerinin yeterli olmaması halinde valiliğin talebi üzerine civar illerden personel takviyesi yapılmaktadır. Bu çerçevede takviye kuvvetlerle birlikte 1., 2., 3. lig futbol karşılaşmalarında haftada ortalama 50.000 polis görevlendirilmektedir.⁷³ (Resim 10)

Resim 10. Stadin Her Bölümünde Güvenlik Tertibi Almış Güvenlik Kuvvetleri⁷⁴

Ayrıca çeşitli tarihlerde yayımlanmış bulunan genelgelerle, çağdaş bir spor anlayışı içinde, sporda temel amacın toplumda birlik ve beraberlik ruhunun aşılması ve karşılıklı sevgi, saygıya dayalı hoşgörü ve toplumsal barıştan yana gençlik yetiştirmek olduğu belirtilmiş, yapılacak spor müsabakalarında alınan güvenlik tedbirleri içerisinde hiçbir sportif hareketle bağdaştırılmayan taşkınlık ve şiddet eylemlerinin önlenmesi ve herhangi bir müessif olaya meydan verilmemesi, fanatik olarak nitelendirilen ve kötü tezahüratta bulunarak taşkınlık yada şiddet eğilimi gösteren taraftarların videoya kayıt edilerek açık kimliklerinin tespit edilmesi istenmiştir.

⁷³ BALCI, Ufuk : a.g.dergi., s.201.

Bu kişilere ait bilgilerin Emniyet Müdürlükleri bünyesinde oluşturulacak arşivlerde toplanması, tespit edilecek şahısların amatör ve profesyonel . lig müsabakalarına alınmaması ve elde edilen bu bilgilerin Emniyet genel müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak arşive esas teşkil etmesi amacıyla Merkez Teşkilatına gönderilmesi ile ilgili çalışmalara devam edilmektedir.⁷⁵

Bunlarla birlikte yurtiçi ve yurtdışında düzenlenen uluslar arası spor müsabakalarında alınacak güvenlik tedbirlerinde o ülke güvenlik birimleri ile karşılıklı iş birliğine gidilerek oynanan müsabakalarda meydana gelmesi muhtemel olayların önlenmesi ve ülkemiz imajının yara almaması amacıyla bir dizi toplantı gerçekleştirilmiş ve uluslararası karşılaşmaları izlemek için ülkemize giriş yapan yabancı taraftarlar arasında yer alabilecek şiddet eğilimli şahısların neden olabilecekleri olayların önlenmesi amacıyla, İnterpol üyesi ülkelere bu tür şahısların pasaport numaralarını, fotoğraflarını ve açık kimliklerini içeren listelerin temini için girişimde bulunulmuştur.⁷⁶

İnterpol'e üye ülkelere alınacak bilgiler doğrultusunda 'Hooligan' olarak bilinen fanatik taraftarların, 5862 sayılı Pasaport Kanununun 8 inci maddesinin 5 inci fıkrasında belirtilen "Türkiye Cumhuriyeti'nin emniyetini ve umumi nizamını bozmak niyetiyle veya bozmak isteyenlere ve bozanlara iştirak veya yardım etmek maksadıyla geldikleri sezilenlere"⁷⁷ hükmü kapsamında değerlendirilerek ülkemize girişlerinin engellenmesi planlanmaktadır.

Görüldüğü üzere Emniyet Teşkilatı, adının çağrıştırdığı kavramların dışında taşkınlık ve şiddet eylemleriyle anılmaya başlanan spor müsabakalarının güvenliği ile ilgili gerekli hassasiyeti göstermektedir. Spor karşılaşmalarındaki şiddet olaylarının sadece polisiye tedbirlerle önlenmesinin ne denli zor olduğu herkesçe

⁷⁴ <http://www.tribundergi.com/gallery/a.g.s.Galatasaray>

⁷⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 18.04.2000 gün ve 00089 sayılı genelgesi

⁷⁶ BALCI, Ufuk : a.g. dergi., s.201.

⁷⁷ Şafak, Ali : **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, Temel Yayınları, Ankara-1994, s.695.

bilinmektedir. Bunun için alınan tüm güvenlik önlemlerine rağmen, istenmeyen olayların önlenmesi için topyekün caba sarf edilmesi gerekmektedir.

Toplumsal anlamda dengeli bir spor anlayışının kazandırılmasında, kişilere, devlet memurlarına, devlet kurumlarına, kamuoyu oluşturmada en etkili araç olan yazılı ve görsel medya kuruluşlarına ve toplumsal dinamiğin temel unsurları olan sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir.

MATERYAL VE METOD

Bu çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Spor, şiddet, kitle psikolojisi, saldırganlık, güvenlik önlemleri konularında yazılmış, çeşitli gazete, dergi, kitap, makale, tez, genelge, internet vb. açık kaynaklar taranmıştır. Bunun yanısıra veriler anket yoluyla elde edilmiştir.

Bu anket çalışması iki bölümden ve 56 sorudan oluşmaktadır. Anket soruları sporcu saldırganlığı konusunda uzman, Gazi Üniversitesi BESYO öğretim üyesi Yrd.Doç.Dr. Emin KURU başkanlığında oluşan 4 kişilik grup tarafından hazırlanmıştır. Yine aynı grubun tetkikinden geçirilmiştir. Ankete katılanların verdiği cevapların doğruluğunu test etmek amacıyla sorulan sorular arasında verdikleri cevaplar kontrol edilerek ankete verilen cevapların güvenilirliği sağlanmıştır.

Ankara Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görevli olan 100 personele yapılan anket çalışmasının birinci bölümü 15 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde personele yöneltilen sorularla, personelin kişisel bilgileri, spora olan alakası, taraftarlık bilgisi gibi konular tespit edilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölüm 46 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde spor müsabakaları ve benzeri faaliyetlerle ilgili personele yöneltilen sorular ile, personelin görev esnasındaki tutumu, suçluya müdahale yöntemi, suçlu tespitindeki yaklaşımı, taraftar saldırganlığının önlenmesi gibi hususlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada elde ettiğimiz verilerin analizinde SSPS ve MINITAB istatistiksel paket programları koordineli biçimde kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde çapraz tablolar oluşturulup gerekli yerlerde ki-kare testi uygulanmış, bu yolla değişkenlerin örneklem içerisindeki dağılımları frekans, yüzde ve ortalama değerlerine ait yorumlar yapılarak incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bilgi türü Frekans dağılımlarına dayanmaktadır.

TABLolar VE BULGULAR

Tablo 1.1. Anketin Birinci Bölüm 1. Sorusuna Verilen Cevaba Göre Çevik Kuvvet Polisinin Görev Statülerine Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Görev Statüleri	Yüzde (%)
Amir	0
Memur	100

Ankete katılan çevik kuvvet personelinin statüleri **tablo 1.1'e** göre incelendiğinde, 100 personelin tamamının memur olarak görev yaptığı görülmektedir.

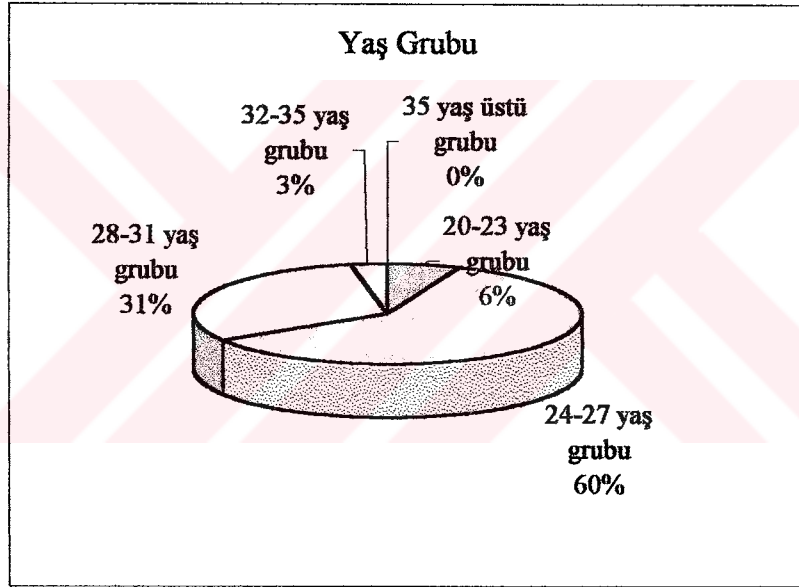
Yukarda ki **tablo 1.1'e** göre, amir durumundaki personel anket uygulamasına denek olarak katılmayı uygun görmemişlerdir. Bu eğilimin, araştırma konumuzla ilgili amir yaklaşımının tespitini önlediğini söyleyebiliriz. Bu çalışmada deneklerin % 100 ünü polis memurları oluşturmaktadır.

Tablo 1.2. Anketin Birinci Bölüm 2. ve 4. Sorularına Verilen Cevaplara Göre Çevik Kuvvet Müdürlüğünde Görevli Polislerin Yaş Gruplarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Yaş Grubu \ Cinsiyet	Bayan	Erkek	Toplam
20-23	0 (%0)	0 (%0)	0
24-27	5 (%83.33)	1 (%16.67)	6
28-31	5 (%8.33)	55 (%91.67)	60
32-35	0 (%0)	31 (%100)	31
35 +	0 (%0)	3 (%100)	3
Toplam	10	90	100

Çevik kuvvet personelinin yaş dağılımı **tablo 1.2**'ye göre incelendiğinde, büyük çoğunluğunun % 60 ile 24-27 yaş kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu %31 ile 28-31, % 6 ile 20-23 ve % 3 ile 32-35 yaş kategorisi izlemektedir. Ankete katılanlar arasında 35 yaş ve daha üstünde personel bulunmadığı görülmüştür.

Aşağıda ki **grafik 1.1** de, anketin 2. sorusuna verilen cevaplara göre Çevik Kuvvet Şubesinde görev anlayışına uygun personel gruplandırılmasının olduğu söylenebilir.

Grafik 1.1. Yaş Grup Grafiği

Tablo 1.3. Anketin Birinci Bölüm 3. ve 4. Sorulara Verilen Cevaplara Göre Çevik Kuvvet Polisinin Mesleki Hizmet Sürelerine ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Hizmet Süresi \ Cinsiyet	Bayan	Erkek	Toplam
1	5 (%9.09)	50 (%90.91)	55
2	2 (%10)	18 (%90)	20
3	3 (%75)	1 (%25)	4
4	0 (%0)	13 (100)	13
5	0 (%0)	8 (%100)	8
Toplam	10	90	100

Çevik kuvvet personelinin hizmet süreleri **tablo 1.3'e** göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 55 inin 1 yıldır, % 20 sinin 2 yıldır, % 4 ünün 3 yıldır, % 13 ünün 4 yıldır ve % 8 inin 5 yıl ve daha üstü süre görev yaptığı, ayrıca personelinin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, % 90 ının erkek, % 10 unun bayan olduğu görülmektedir. Bayan memurların % 50 sinin 1 yıllık memur olduğu görülmektedir.

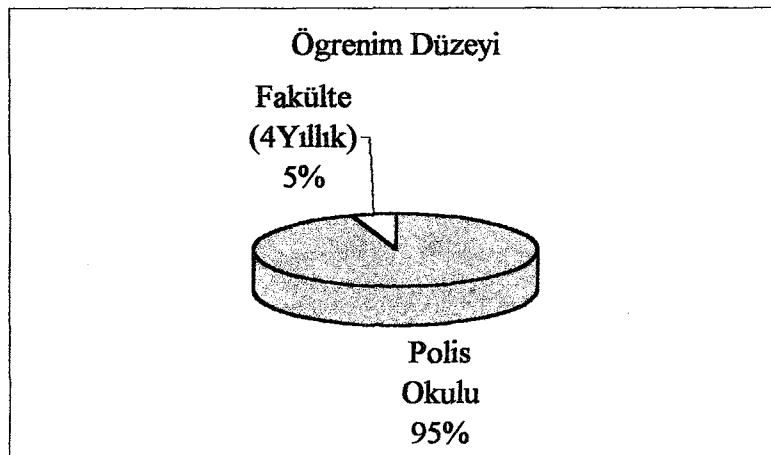
Yukarda ki **tablo 1.3'e** göre, toplumsal olaylara müdahale eden çevik kuvvet polisinin görevleriyle ilişkili bir yapısal dağılım içerisinde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 1.4. Anketin Birinci Bölüm 4. ve 12. Sorulara Verilen Cevaplara Göre Çevik Kuvvet Polisinin Mesleki Hizmet Süresi ve Taraftarlık Psikozuna Girip Girmemesi Durumuna Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Hizmet Süresi \ Taraftarlık Psikozu	Hayır	Evet	Toplam
1	47 (%85.45)	8 (%14.55)	55
2	19 (%95)	1 (%5)	20
3	3 (%75)	1 (%25)	4
4	11 (%84.62)	2 (%15.38)	13
5	7 (%87.50)	1 (%12.50)	8
Toplam	87	13	100

Tablo 1.4'den de anlaşıldığı gibi ankete katılan toplam 100 kişiden 13'ü müsabaka esnasında psikoza girdiğini beyan etmiştir. Bunlardan 8 kişi yani psikoza girenlerin yaklaşık %62'sinin hizmet süresinin 1 yıl olduğu görülmektedir.

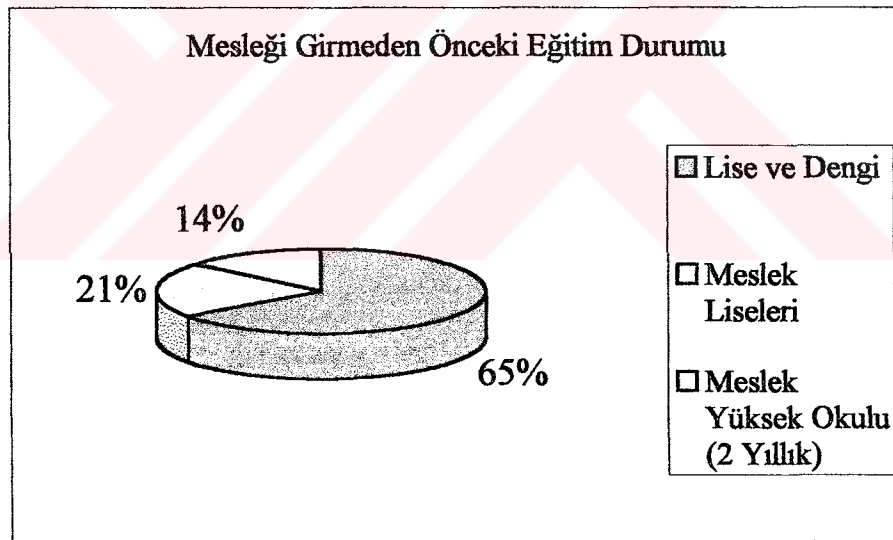
Grafik 1.2. Anketin Birinci Bölüm 4. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre Çevik Kuvvet Polisinin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılan çevik kuvvet personelinin eğitim durum dağılımları **grafik 1.2** ye göre incelendiğinde, %95 inin polis okulu, % 5 inin fakülte mezunu olduğu görülürken, meslek yüksek okulu, lise ve dengi okul ile yüksek lisans mezunu olanların olmadığı görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 1.2**'ye göre, Deneklerin eğitim düzeylerinin % 95 ile Polis Okulu olduğu görülmekte ise de, elde edilen verilerin çevik kuvvet polisinin eğitim düzeyinin, zamanla değişim gösterdiğinin bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz.

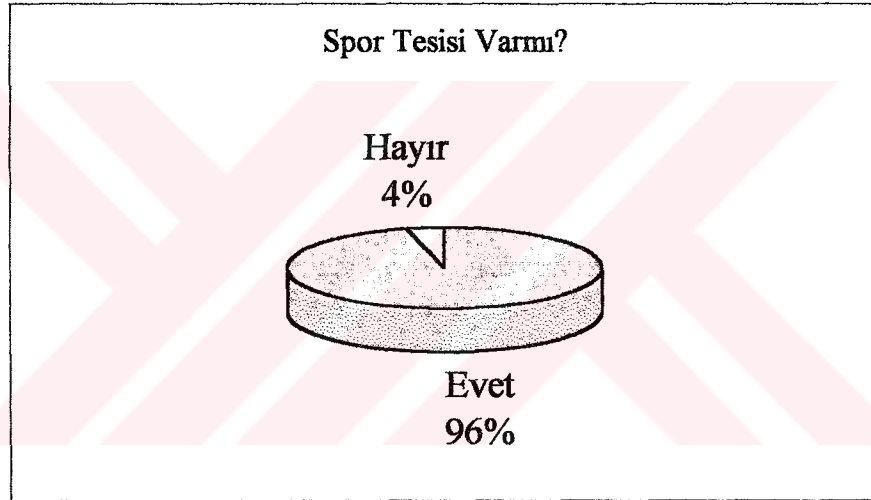
Grafik 1.3. Anketin Birinci Bölüm 5. Sorusuna Verilen Cevaba Göre Çevik Kuvvet Polisinin Polislik Mesleğine Girmeden Önce En Son Mezun Olduğu Okullara Göre Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların polis mesleğine girmeden önce en son mezun olduğu okul durumu **grafik 1.3**'e göre incelendiğinde, % 65 inin lise ve dengi okul, % 21 inin meslek lisesi, % 14 ünün meslek yüksek okulu olduğu görülmektedir. Polislerden mesleğe girmeden önce fakülte mezunu olanın olmadığı görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 1.3'e** göre, elde edilen sonuçların tablo 5 deki dağılımı doğruladığını söyleyebiliriz. Polislik mesleğine girmek için en az lise mezunu olmak gerekiyor. Grafikten de anlaşılacağı üzere deneklerin, % 86 sını lise ve dengi okullar ile meslek liseleri mezunları oluşturmaktadır.

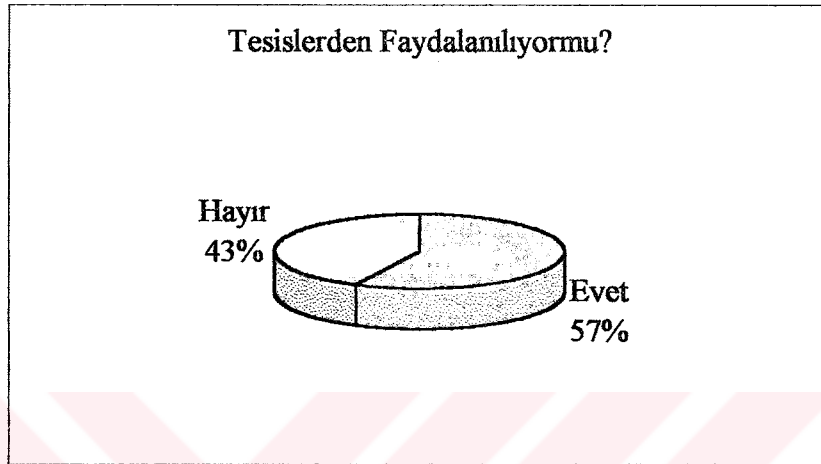
Grafik 1.4. Anketin Birinci Bölüm 7. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Çalışmış Olduğunuz Birimde Spor Tesisi Var mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.4'e** göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 96 sının evet, % 4 ünün hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 1.4'e** göre, % 96 ile Şube Müdürlüğünün, çevik kuvvet polisinin zinde, sportmen, çevik ve sağlıklı olmasını sağlayan alt yapı ortamına sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 1.5. Anketin Birinci Bölüm 8. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Çalışmış Olduğunuz Birimdeki Spor Tesislerinden Yeterince Faydalanabiliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.5'e** göre incelendiğinde, % 57 sinin spor tesislerinden yeterince faydalandığı, % 43 ünün ise yeterince faydalanamadığı görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 1.5'e** göre, % 57 ile sportif - fiziksel alan ve ortamların amaca uygun olarak kullanıldığı, bu durumun çevik kuvvette spor kültürünün üst seviyede oluştuğu, personelin mesleğe uygun davranış göstermesini sağlayacak nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

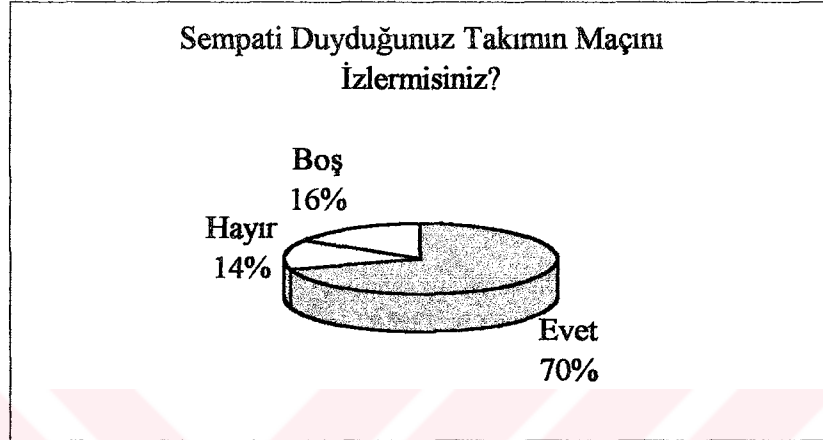
Tablo 1.5. Anketin Birinci Bölüm 9. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre Takım Tutup Tutmamanın Taraftarlık Psikozuna Etkisi Dağılımı Gösterilmiştir.

Takım Tutma\ Taraftarlık Psikozu	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	16 (%89.29)	0 (%0)	16
Evet	71 (%84.52)	13 (%15.48)	84
Toplam	87	13	100

Tablo 1.5 den da görülebileceği gibi ankete katılan memurlardan %84'ü herhangi bir spor kulübü taraftarı olduğunu belirtmişlerdir. Bunlardan yaklaşık %15'i taraftarlık psikozuna girmektedir. Herhangi bir takım taraftarı olmanın taraftarlık psikozuna girme eğilimini arttırdığı görülen açık bir gerçek olmasına karşın, yapılan ki-kare analizine göre takım tutma ile taraftarlık psikozuna girme eğilimi arasında bir fark olmadığı tespit edilmiştir. ($P=0,092>0.05$)

Yukarıda ki **tablo 1.5'e** göre, elde edilen verilerin, genel toplumsal eğilime uygun olarak bir dağılım sergilediğini söyleyebiliriz. Deneklerin % 85,4 ünün takım tuttuğu grafikten anlaşılmaktadır.

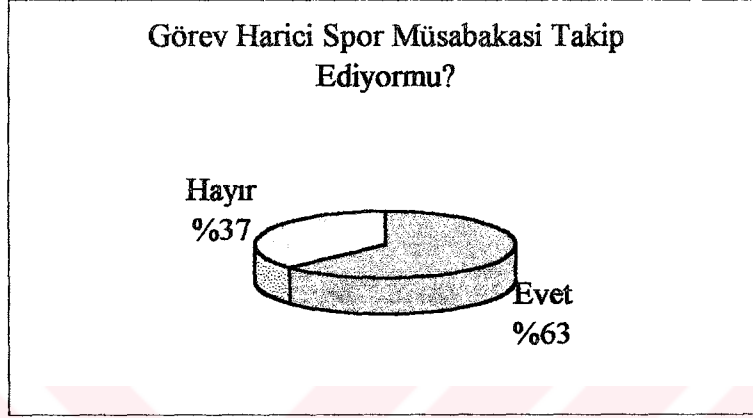
Grafik 1.6. Anketin Birinci Bölüm 10. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Tuttuğunuz Takım Haricinde Sempati Duyduğunuz Diğer Bir Takımın Maçını İzler misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.6'**ya göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 70'inin tuttuğu takım haricinde sempati duyduğunuz diğer bir takımın maçını izlediği, % 14'ünün izlemediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 1.6'**ya göre, elde edilen verilerden ankete katılan güvenlik kuvvetlerinin % 92'ünün tutmuş oldukları takım harici bir diğer takımın maçını izledikleri anlaşılıyor. Bu durum toplumun genel yapısı ile örtüşmektedir.

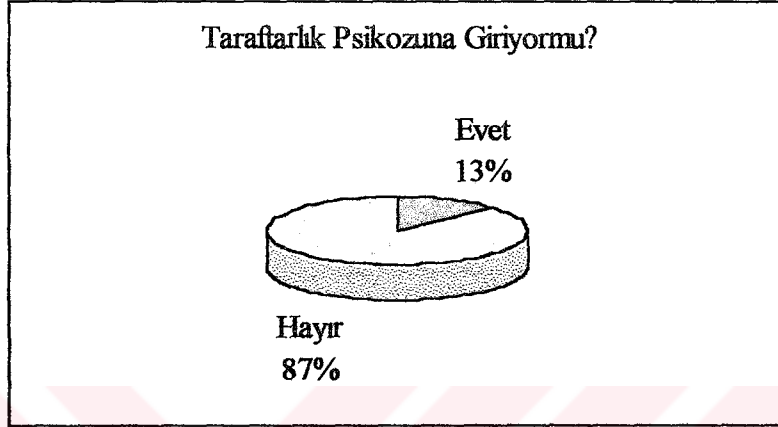
Grafik 1.7. Anketin Birinci Bölüm 11. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Görev Harici Spor Müsabakalarını Takip Ediyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.7'**e göre incelendiğinde, % 63 ünün görev harici spor müsabakalarını izlediği, % 37 sinin görev harici spor müsabakalarını izlemediği görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 1.7'**e göre, elde edilen verilerden çevik kuvvet polisinin görev haricinde de spor müsabakalarını takip ettiği anlaşılmaktadır.

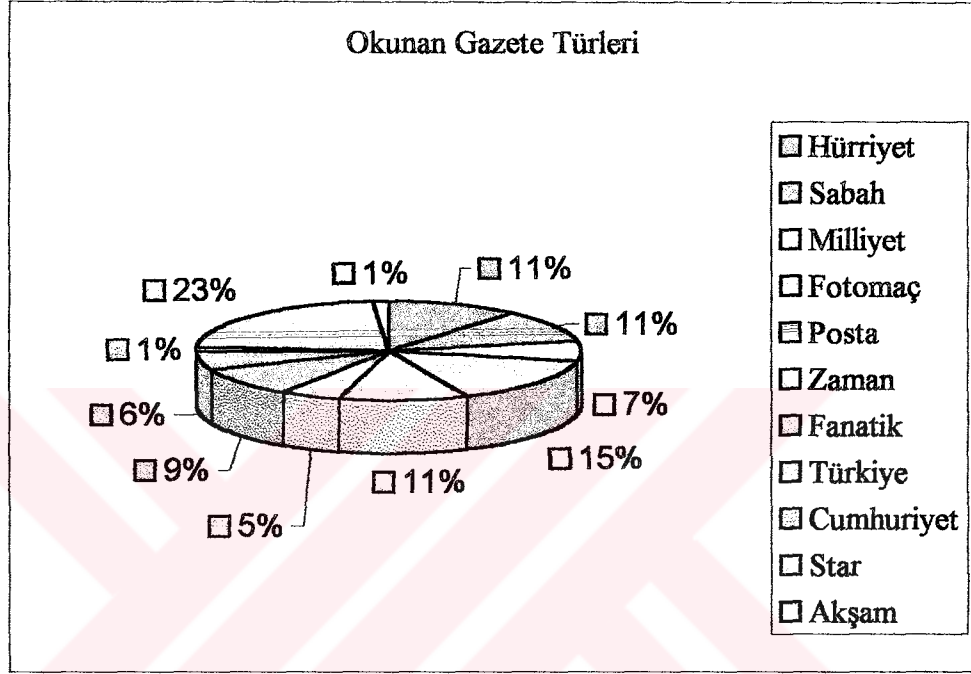
Grafik 1.8. Anketin Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.8'e** göre incelendiğinde, % 13 ünün görev aldığı taraftarlık psikozuna girdiği, büyük çoğunluk ile % 87 sinin taraftarlık psikozuna girmediği görülmektedir.

Yukarıdaki **tablo 1.5** ve **grafik 1.6-1.7-1.8'e** göre, çevik kuvvet polisinin tuttuğu takım haricinde, diğer bir takımın maçını izlediği, görev harici spor müsabakalarını takip ettiği ve görev aldığı bir maçta taraftar psikolojisine girmeden tarafsız olarak görev yapabilecek üst düzey spor kültürüne sahip olduğunu gösterir nitelikte davranışlar sergileyebildiğini söyleyebiliriz.

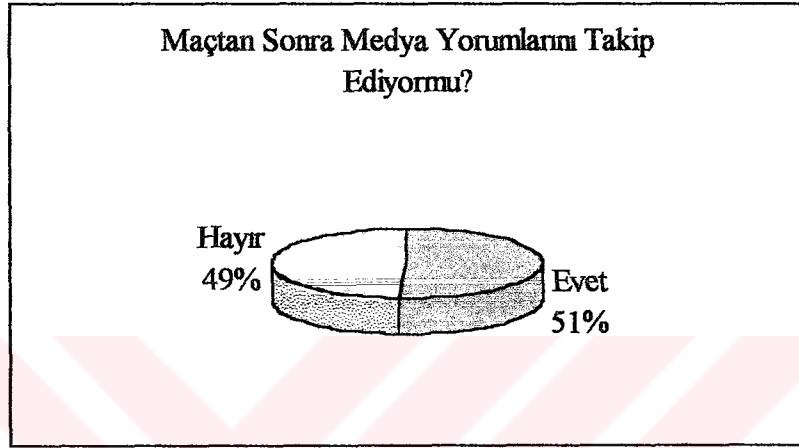
Grafik 1.9. Anketin Birinci Bölüm 13. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “En Çok Okuduğunuz Ve Spor Haberlerini Takip Ettiğiniz 3 Gazeteyi Belirtiniz.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların en çok okuduğu ve spor haberlerini takip ettiği gazete türü **grafik 1.9'a göre incelendiğinde, ilk üç sırayı % 68 ile Star, % 45 ile Fotomaç, % 33 ile Hürriyet ve Posta aldığı, daha sonra bunları % 32 ile Sabah, % 28 ile Fanatik, % 20 ile Milliyet, % 19 ile Türkiye, % 15 ile Zaman, % 4 ile Cumhuriyet ve Akşam izlediği görülmektedir.**

Yukarıda ki **grafik 1.9'a göre, çevik kuvvet polisinin bulvar tipi gazetelerle, sportif olayların yayınlandığı spor gazetelerini okudukları ve yaptıkları iş ile ilgili stresi atmaya yönelik gazeteleri tercih ettiklerini söyleyebiliriz.**

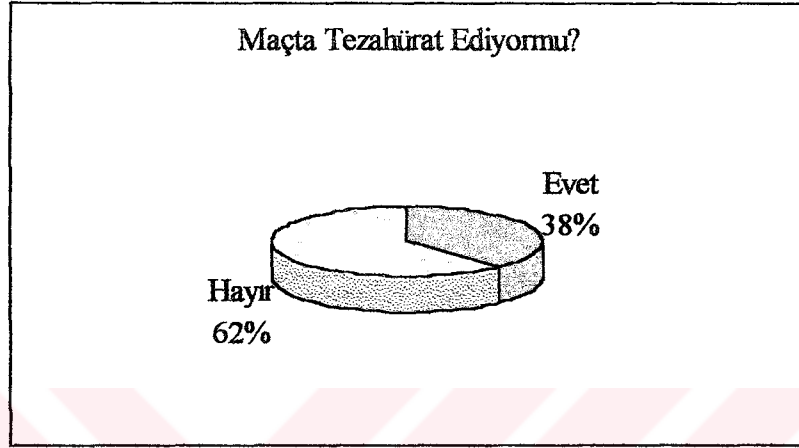
Grafik 1.10. Anketin Birinci Bölüm 14. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “İzlemiş Olduğunuz Bir Maçtan Sonra, Maç İle İlgili Yorumları Öğrenmek İçin Medya Yorumlarını Takip Eder misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.10'a** göre incelendiğinde, % 51'inin medya yorumlarını takip ettiği, % 49'unun ise takip etmediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 1.10'a** göre, elde edilen verilerden personelin sportif faaliyet sonuçlarının ilgili uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğini öğrenmeye yönelik bir dağılım sergilediğini söyleyebiliriz.

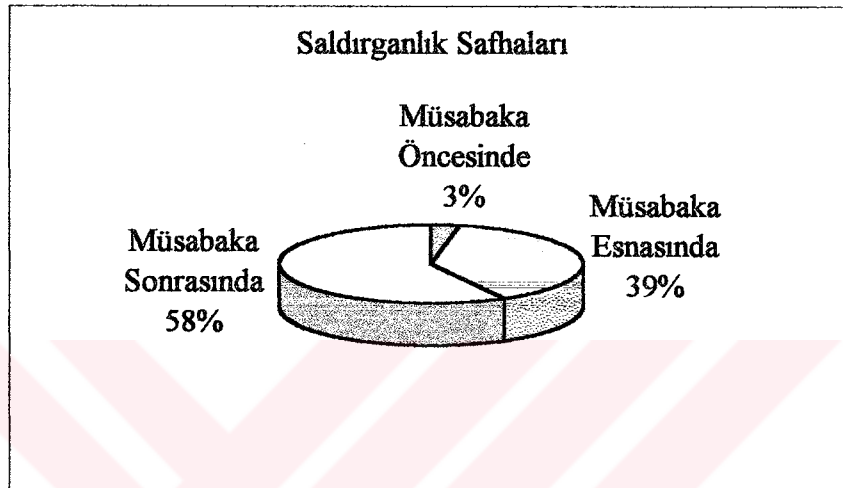
Grafik 1.11. Anketin Birinci Bölüm 15. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Görev Harici, Taraftar Olarak Gitmiş Olduğunuz Bir Maçta Tezahürat Eder misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 1.11'e** göre incelendiğinde, % 38 inin görev harici taraftar olarak gittiği maçta tezahürat ederken, % 62 sinin tezahürat etmediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 1.11'e** göre, elde edilen verilerden çevik kuvvet polisinin görevi gereği tarafsız kişilik ve davranış sergilemeye yönelik psikolojisinin, normal görev harici hayatında etkinliğini sürdürdüğünün bir sonucu, diğer bir deyişle görev anlayışındaki baskın duygunun etkisinin devam ettiğini söyleyebiliriz.

Grafik 2.12. Anketin İkinci Bölüm 1. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Genel Olarak Spor Müsabakalarında Taraftarlarda Görülen Saldırgan Davranışlar Hangi Safhada Daha Çok Görülmektedir?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

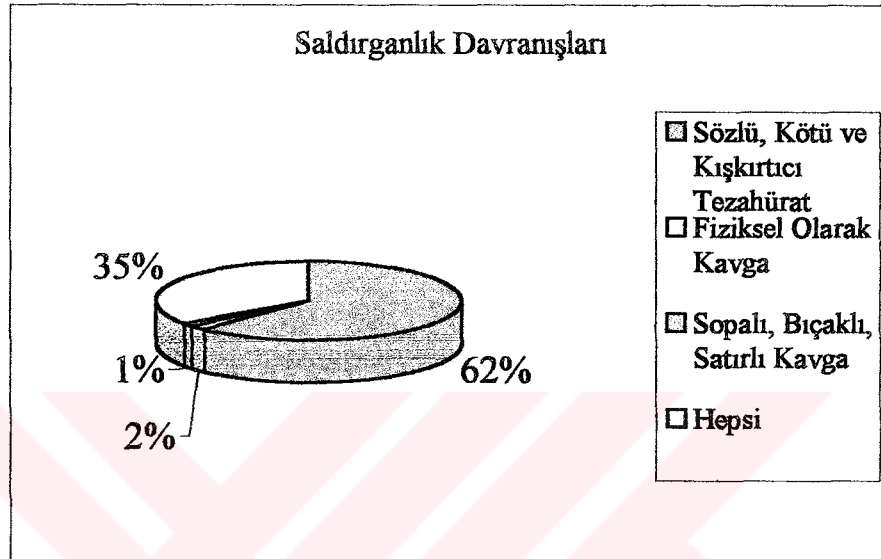

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.12**'ye göre incelendiğinde, % 58'inin müsabaka sonrasında, % 39'unun müsabaka esnasında ve % 3'ünün müsabaka öncesinde saldırgan davranış sergilediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.12**'ye göre, spor müsabakaları sonrasında % 58 oranında saldırgan davranış sergilediğinin görünmesi, meydana gelen olayların başlangıç zamanıyla örtüştüğü, olayların % 39'unun müsabaka esnasında olmasının bu bakış açısını fazla etkilemeyeceğini söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki bu iki sonuç müsabaka esnasındaki toplumsal davranış biçimlerinin oluşmasında, psikolojik etki faktörünün baskın olduğunun göstergesidir.

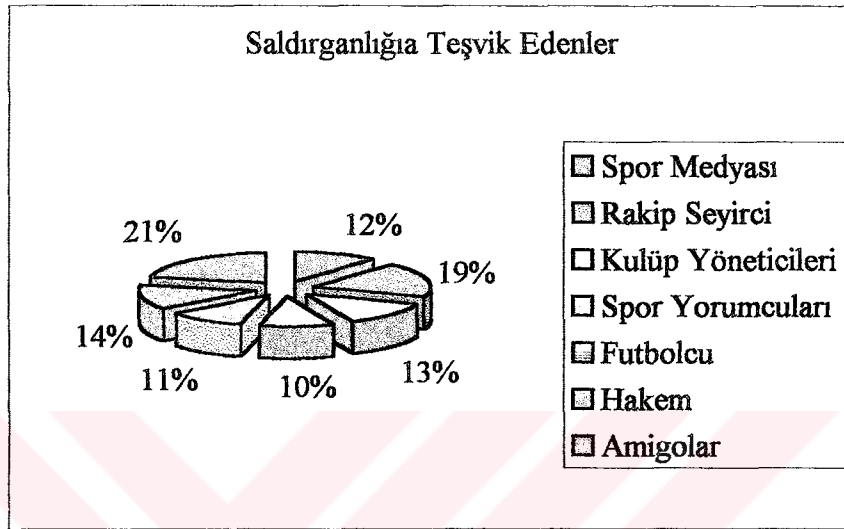
Grafik 2.13. Anketin İkinci Bölüm 2. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Taraftarın Göstermiş Olduğu Saldırganlık Davranışı Genelde Hangisidir?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.13'e** göre incelendiğinde, % 62 sinin sözlü, kötü ve kışkırtıcı tezahürat, % 2 sinin fiziksel olarak kavga, % 1 inin sopalı, bıçaklı, satırlı kavga olarak, % 35 inin ise bu davranışların hepsini saldırgan davranış olarak belirttiği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.13'e** göre, müsabaka esnasında ve müsabaka sonrasında taraftarın % 62 sinin sözlü kötü ve kışkırtıcı tezahürat boyutunda davranış sergilemesi, sportif etkinliklerde karşılaşılan gerçek durumu yansıttığını söyleyebiliriz.

Grafik 2.14. Anketin İkinci Bölüm 3. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Seyirciyi Saldırgan Davranışlara Teşvik Ettiğine İnanmış Referans Gruplarından 3 ünü İşaretleyiniz.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

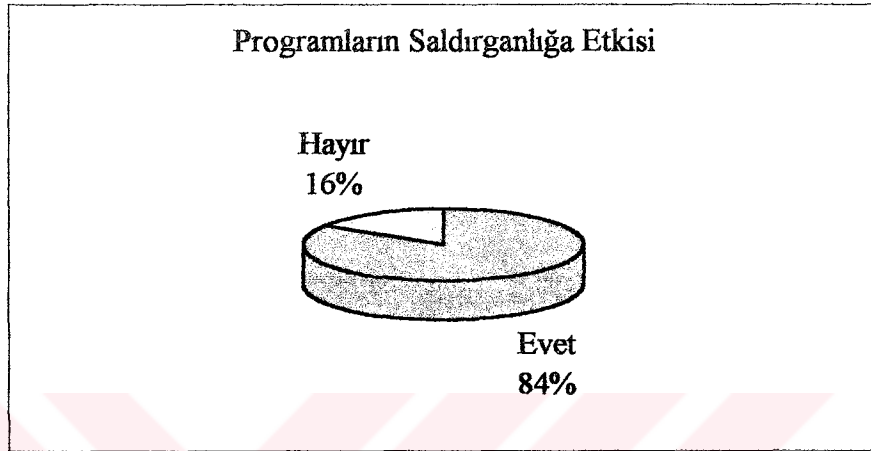

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.14'e** göre incelendiğinde, seyircileri saldırgan davranışa teşvik eden referans gruplarının ilk 3 ünün % 21 ile amigolar, % 19 ile rakip seyirci, % 14 ile hakem olduğu, daha sonra bunları % 13 ile kulüp yöneticileri, % 12 ile spor medyası, % 11 ile futbolcu ve % 10 ile spor yorumcularının izlediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.14'e** göre, spor müsabakalarında seyircilerin saldırgan davranış sergilemesine etki eden faktörler ile tabloda elde edilen dağılımın şimdiye kadar ortaya çıkan seyirci davranışlarının oluş biçimleri ile örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, 30.11.2002 günü Ankaragücü – Galatasaray arasında oynanan lig maçı esnasında hakemin seyircileri uyarmak için yaptırdığı 2. anons sonrasında, Ankaragüçlü taraftarların daha saldırgan ve agresif davranışlar sergilediği görülmüştür. Bu durumda hakemlerin gereksiz yere yaptırdıkları anonsların seyirci üzerinde olumsuz etki yaratabileceği gözlenmiştir.

Grafik 2.15. Anketin İkinci Bölüm 4. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Spor Programlarında Şiddet İçeren Görüntülerin Seyirci Saldırganlığını Arttırdığına İnanıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.15'e** göre incelendiğinde, spor programlarında şiddet içeren görüntülerin büyük çoğunluk ile % 84 ünün seyirci saldırganlığını arttırdığı, % 16 sının ise arttırmadığı görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.15'e** göre, spor taraftarlarının maç sonrasında Telekritik, Maraton, 91. Dakika, Taraftaria ve 3. Devre gibi spor programlarında izledikleri maç sonrası yorumlar ile maçlarda çıkan olaylardan olumlu yada olumsuz etkilenmeleri neticesinde, yorumculara, oynana kötü oyuna, hakemin vermiş olduğu yanlış karara veya spor müsabakalarında çıkan şiddet olaylarına tepkilerini fiziksel şiddet olarak spor müsabakalarında yansıttığını söyleyebiliriz.

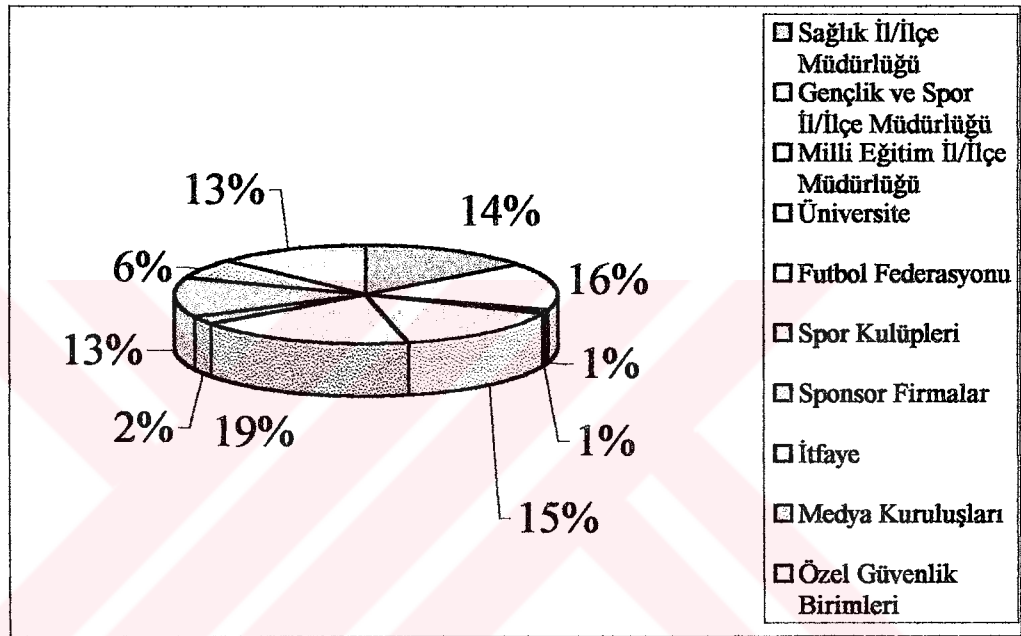
Grafik 2.16. Anketin İkinci Bölüm 5. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Spor Müsabakalarında Diğer Birimler Arasındaki Koordinasyonsuzluk Sonucu Meydana Gelen Olaylardan Güvenlik Kuvvetleri de Sorumlu Tutulmalı mıdır?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.16'**ya göre incelendiğinde, spor müsabakalarında diğer birimler arasındaki koordinasyonsuzluk sonucu meydana gelen olaylardan büyük çoğunluk ile % 97 ile güvenlik kuvvetlerinin sorumlu tutulmamasının gerektiği, % 3 ile sorumlu tutulmasının gerektiği görülmektedir.

Burada belirtmek gerekir ki, güvenlik kuvvetleri genel olarak yapmış olduğu bütün kamu hizmetlerinde ön plana çıkmaktadır. Spor müsabakalarında da polis, taraftar kitlesinden sonra statta ikinci büyük bir grubu oluşturmaktadır. bu sebepten dolayı her zaman göz önünde olan bir kuruluştur.

Grafik 2.17. Anketin İkinci Bölüm 6. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Spor Müsabakalarında Güvenlik Hizmetlerinin Daha İyi Yürütülmesi İçin, Güvenlik Birimlerinin Hangi Kamu ve Özel Kuruluşları İle İşbirliği İçinde Bulunması Gerekmemektedir? En Önemli 5 Taneyi Belirtiniz.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevap **grafik 2.17**'ye göre incelendiğinde, ilk 5 sırayı % 19 ile Spor Kulüpleri, % 16 ile Gençlik ve Spor İl/İlçe Müdürlüğü, % 15 Futbol Federasyonu, % 14 Sağlık İl/İlçe Müdürlüğü, % 13 ile Özel Güvenlik birimleri almaktadır. bunları sırasıyla % 13 ile İtfaye, % 6 ile Medya Kuruluşları, % 2 ile Sponsor Firmalar, % 1 ile Milli Eğitim İl/İlçe Müdürlüğü ve % 1 ile Üniversitelerin takip ettiği görülmektedir.

Burada belirtmek gerekir ki, spor müsabakasında güvenlik hizmetlerinin daha kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi için, spor kulüplerine büyük iş düşmektedir. Spor sahalarından sorumlu olan birim spor kulüpleri olduğu için ilk iş kulüplere düşmektedir. Kulüp, spor taraftarının saha içerisinde her türlü can güvenliğini

sağlayıcı temel tedbirleri almak zorundadır. Bu çerçevede güvenlik ile alakalı genel tedbirleri belirlemek için diğer kamu ve özel kuruluşları ile koordineyi sağlayıp iş birliği içinde bulunmalıdır. Saha içerisinde ve dışarısında meydana gelebilecek istenmeyen bir olay karşısında öncelikle güvenlik, sağlık ve itfaye birimlerinin hazır bulunması şarttır. Burada güvenlik biriminden kastımız spor klüplerinin bünyesinde kurulması gereken özel güvenlik birimleri, akabinde ihtiyaç halinde devletin polisidir.

Tablo 2.6. Anketin İkinci Bölüm 7. ve 13. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, Güvenlik Kuvvetlerinin Diğer Kurumlar ile Görüş Alışverişi ve Kamu-Özel Kuruluşlarının Yeterli Oranda Çalışma İlişkisinin Dağılımı Gösterilmiştir.

Görüş Alışverişi / Yeterli Oranda Çalışma	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	10 (%45.45)	12 (% 54.55)	22
Evet	57 (%73.08)	21 (%26.92)	78
Toplam	67	33	100

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevap **tablo 2.6'**ya göre incelendiğinde, % 78 inin kamu ve özel kuruluşlar ile görüş alış-verişi yapmalı dediği ve görüş alış verişi yapmalı diyenlerin % 73.08 inin kamu ve özel kuruluşlarının yeterli oranda çalışmadığını belirttiği görülmüştür.

Yukarıda ki **tablo 2.6'**ya' göre, polisin stat/spor salonunda güvenlik önlemi almadan önce, genel hatlarıyla güvenlik hizmet kalitesini arttırabilmek için diğer özel ve kamu kuruluşlarının da görüş ve önerilerini alması gerektiğini, taraftar saldırganlığının önlenmesi için kamu ve özel kuruluşların yeterli oranda çalışmadığını, günü birlik politikalarla ve söylemlerle o günün geçirildiğini söyleyebiliriz.

Grafik 2.18. Anketin İkinci Bölüm 8. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Spor Müsabakalarında Görev Almak Güvenlik Kuvvetlerinin Asli Görevi midir?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevap **grafik 2.18'e** göre incelendiğinde, % 100 ünün asli görevi değildir cevabını verdiği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.18'e** göre, elde edilen verilerden spor müsabakalarında görev almanın güvenlik kuvvetlerinin asli görevi olmadığını söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununda polisin spor müsabakalarında görev alacağına dair bir hüküm yoktur. Dolayısı ile bu tip görevler polisin asli görevi dışında görevlendirilmesi anlamına gelmektedir. Spor klüpleri kendi bünyelerinde özel güvenlik teşkilatlarını kurmaları gerekirken, Valilik emri doğrultusunda resmi kolluk kuvvetinden yararlanma yoluna gitmektedir. Polisin vermiş olduğu bu hizmet için spor klüpleri hiçbir masraf yapmamaktadır. Dolayısı ile bedavaya güvenlik hizmeti sağlamış olmaktadır. Meydana gelen olaylardan da sorumlu tutulacak birim ise bellidir, devletin resmi kolluk kuvvetleri. Eğer polisten stat/spor salonlarında güvenlik hizmeti vermesi bekleniyorsa, bunun her yıl belirlenecek bir saat ücreti mukabilinde, görevli personel sayısı esas alınarak, ücret karşılığında verilmesinin gerektiği söylenebilir.

Dünyanın hiçbir yerinde, 4000-5000 kişilik polis gücünün futbol müsabakalarında güvenlik önlemi aldığı görülmemiştir. Neredeyse bir müsabakada 7-8 kişiye bir polis düşmektedir. Güvenlik sorununu kulüplerin halletmesi gerekir. Çıkan olaylardan da Emniyet Teşkilatına suçlamalar yöneltilmesi yanlıştır.

Tablo 2.7. Anketin İkinci Bölüm 9. ve 10. Sorularına Verilen Cevaplara Göre “Sizce Statlardaki Tel Örgüler Taraftarın Saldırgan Davranışlarını Artırmakta mıdır?” Sorusuna Verilen Cevap ile “Taraftarın Saldırgan Davranışına Statlardaki Tel Örgülerin Etkisi Yoktur.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Tel örgü etkili / Tel örgü etkisiz	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	1 (%1.27)	78 (% 98.73)	79
Evet	19 (%90.48)	2 (%9.52)	21
Toplam	20	80	100

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevap **tablo 2.7'**ye göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 79 unun tel örgülerin saldırgan davranışları arttırmadığını, % 21 inin ise arttırdığını, ayrıca % 80 inin saldırgan davranışlara tel örgülerin etkisinin olmadığını, % 20 sinin ise etkisinin olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Yukarıda ki **tablo 2.7'**ye göre, elde edilen verilerden anlaşılacağı üzere, statlarda bulunan tel örgülerin seyirci saldırganlığına etkisinin olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 2.8. Anketin İkinci Bölüm 11. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre Taraftar Kitleyi Olay Çıkartmaya Müsait Potansiyel Gurup Olarak Görme ve Zor Kuvvet Kullanma İlişkisinin Dağılımları Gösterilmiştir.

Potansiyel Suçlu / Zor Kuvvet Kullanma	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	48 (%85.71)	8 (% 14.29)	56
Evet	36 (%81.82)	8 (%18.18)	44
Toplam	84	16	100

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevap **tablo 2.8'**e göre incelendiğinde, deneklerin % 56 sının taraftar kitleyi olay çıkarmaya müsait potansiyel grup olarak görmediği ve bunlarda % 81.82 sinin çıkan olaylarda zor kuvvet kullanmadığı, deneklerin % 44 ünün taraftarı potansiyel suçlu olarak gördüğü ancak bunlardan % 18.18 inin taraftara zor kuvvet kullandığı görülmektedir. Yapılan ki-kare analizine göre ($P= 0,598 > 0.05$) olup, zor kuvvet kullanma ile taraftarı potansiyel suçlu görme arasında bir fark yoktur.

Yukarıda ki **tablo 2.8'**e göre, statta görevli güvenlik kuvvetlerinin büyük çoğunluğunun çıkan seyirci olaylarını kontrol altına alırken gerekenden fazla zor kuvvet kullanmadığını söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, polis müdahale sırasında zor kuvvet kullanmayı, olay çıkarıcı grubun sayıca çokluğuna ve saldırganlığına göre ayarlamaktadır.

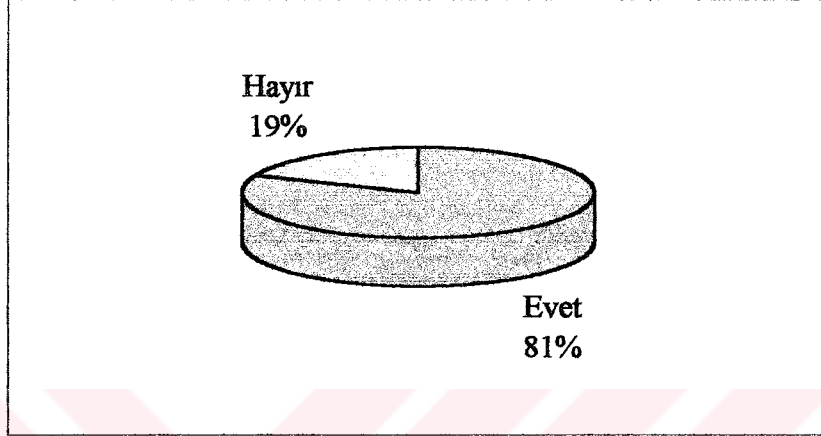
Grafik 2.19. Anketin İkinci Bölüm 14. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Futbol Müsabakasında Görev Yaparken, Seyircilerin Hangi Davranışının Suç, Hangi Davranışının Suç Olmadığını Biliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.19**'a göre incelendiğinde, büyük çoğunluğu teşkil eden % 85'inin futbol müsabakasında görev yaparken seyircilerin hangi davranışının suç olup olmadığını bildiği, % 15'inin ise bilmediği görülmektedir.

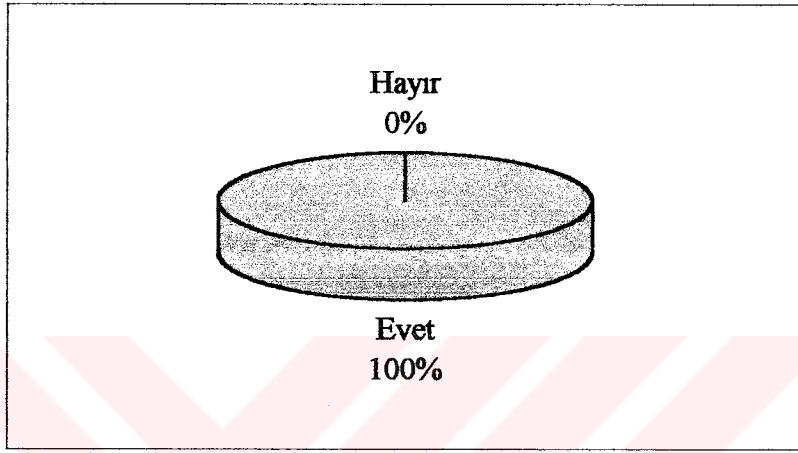
Yukarıda ki **grafik 2.19**'a göre, polisin spor taraftarına müdahale ederken, taraftarın yapmış olduğu hareketin veya geliştirdiği davranışların suç unsuru olup olmadığını ayırt edebilecek seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 2.20. Anketin İkinci Bölüm 15. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Suç İşleyen Bir Taraftarı Gözaltına Aldığınızda, Onu Statta Teslim Edeceğiniz Bir Ekip veya Birim Var mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.20**'ye göre incelendiğinde, % 81 inin suç işleyen bir taraftarı gözaltına aldığı anda onu statta teslim edeceği bir ekip veya bir birim bulabilirken, % 19 unun böyle bir birimden haberdar olmadığı görülmektedir.

Grafik 2.21. Anketin İkinci Bölüm 16. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Suç İşleyen Taraftarı Teslim Edeceğiniz Ekibe veya Birime Götürürken, Uygulayacağınız Suçlu Taşıma Yöntemi Hakkında Bilginiz Var mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.21'e** göre incelendiğinde, % 100 ünün suç işleyen taraftarı teslim edeceğimiz ekibe veya birime götürürken uygulayacağı suçlu taşıma yöntemi hakkında bilgisinin var olduğu görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.21'e** göre, elde edilen verilerden, polisin suçlu taşıma yöntemleri hakkında % 100 oranda gerekli ve yeterli bilgiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

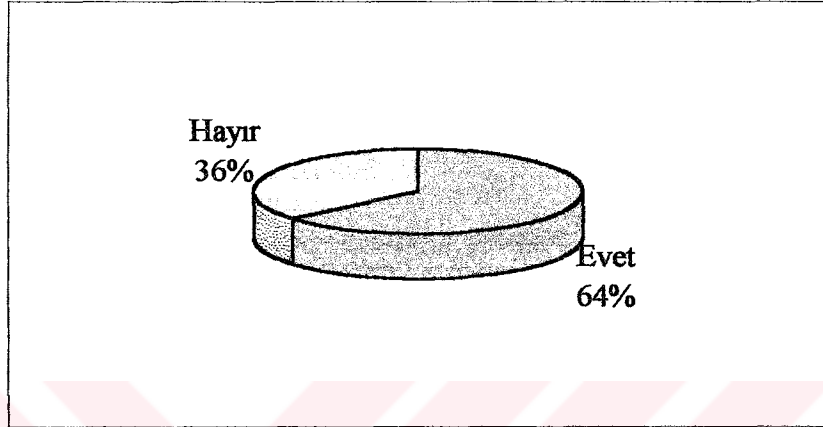
Tablo 2.9. Anketin İkinci Bölüm 17. ve 18. Sorulara Verilen Cevaplara Göre, “Suç Olduğunu Tespit Ettiğiniz Seyirci Davranışlarına Genelde Müdahale Eder misiniz?” ile “Seyircilerde Hangi Davranışın Suç Olup Olmadığını Genelde Ayırt Edemez misiniz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Suç Müdahale / Suç Tespit Edememe	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	9 (%45)	11 (% 55)	20
Evet	69 (%86.25)	11 (%13.75)	80
Toplam	78	22	100

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **tablo 2.9’a** göre incelendiğinde, deneklerin % 80 inin suç olduğunu tespit ettiği seyirci davranışlarına müdahale ettiği ancak bunların % 13.75 inin genelde suçu ayırt etmekte zorlandığı görülmektedir. Deneklerin % 20 sinin suçluya müdahale etmediği bunların büyük çoğunluk ile % 55 inin suçu ayırt edemediği görülmektedir.

Yukarda ki **tablo 2.9’a** göre, elde edilen verilerden polisin, büyük çoğunluk ile % 78 inin genelde suçlu davranışları ayırt etmede başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

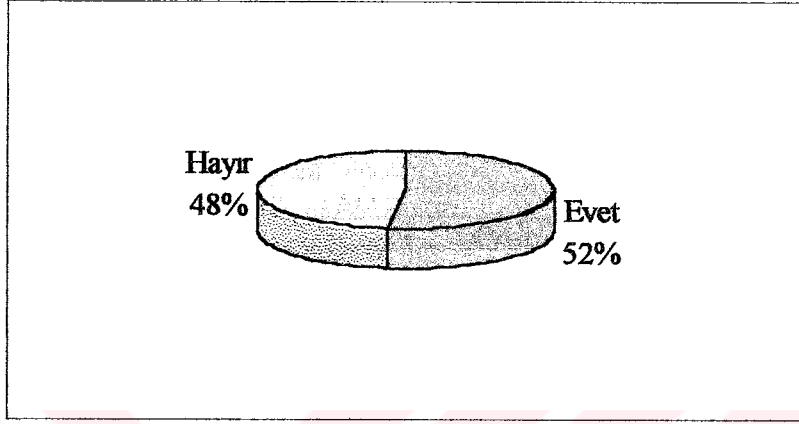
Grafik 2.22. Anketin İkinci Bölüm 19. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Suç Olmasa Dahı Seyirci Davranışlarına Amirin Talimatı Doğrultusunda Müdahale Eder misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.22**'ye göre incelendiğinde, % 64 ünün suç olmasa dahi seyirci davranışlarına amirin talimatı doğrultusunda müdahale ederken, % 36 sının müdahale etmediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.22**'ye göre, emir komuta zinciri içerisinde hareket eden polisin, bir üst amirinden gelen emir doğrultusunda, büyük çoğunluk ile seyirci davranışlarına müdahale edebileceğini söyleyebiliriz.

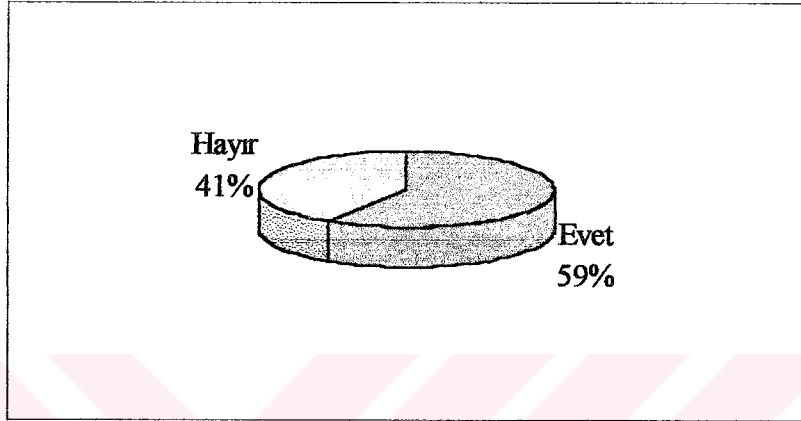
Grafik 2.23. Anketin İkinci Bölüm 20. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Suçlu Seyirci Davranışlarını Genelde Amirimiz İşaret Eder.” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.23'e** göre incelendiğinde, % 52 sinin suçlu seyirci davranışlarını genelde amirin işaret ettiğini belirttiği, % 48 inin ise işaret etmediğini belirttiği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.23'e** göre, polisin emir komuta zinciri içerisinde bir davranış sergilediğini söyleyebiliriz.

Grafik 2.24. Anketin İkinci Bölüm 21. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Suçsuz Seyirciler, Suç İşlemiş Muamelesi Gördüklerinde Onları Amirinize Karşı Savunur musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.24'e** göre incelendiğinde, % 59 unun suçsuz seyircileri suç işlemiş muamelesi gördüklerinde onları amirine karşı savundukları, % 41 inin savunmadıkları görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.24'e** göre, elde edilen istatistiği verilerden suçlu ile suçsuz seyircilerin ayırt edildiği ve ona göre seyirciye müdahale edildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 2.10. Anketin İkinci Bölüm 22. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Sizce Aşağıdaki Davranışlar Maç Akışı İçerisinde Suç Unsuru Sayılır mı?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

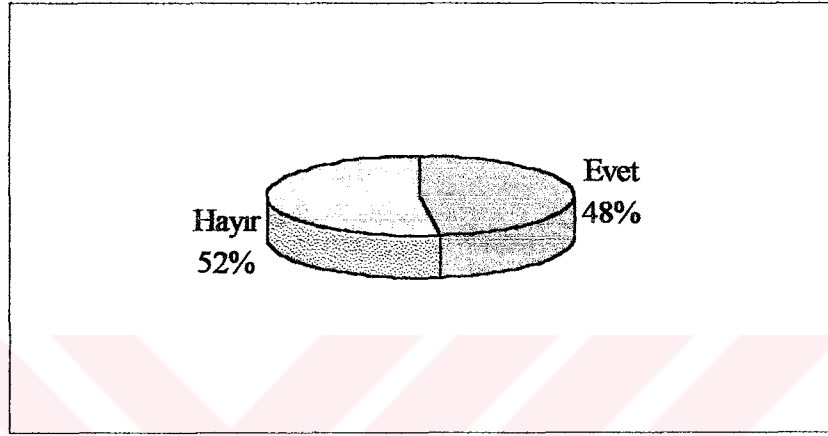
	Evet	Hayır
	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Oyun Sahasına Yabancı Cisim Atmak	95	5
Hakeme Küfür Etmek	76	24
Rakip Oyuncuya Küfür Etmek	75	25
Rakip Seyirciye Küfür Etmek	79	21

Ankete katılanların sorulara vermiş oldukları cevaplar **tablo 2.10**'a göre incelendiğinde, maç akışı içerisinde % 95 inin oyun sahasına yabancı cisim atmayı, % 79 unun rakip seyirciye küfür etmeyi, % 76 sının hakeme küfür etmeyi, % 75 inin rakip oyuncuya küfür etmeyi suç unsuru saydığı, 25 inin rakip oyuncuya küfür etmeyi, % 24 ünün hakeme küfür etmeyi, % 21 inin rakip seyirciye küfür etmeyi, % 5 inin oyun sahasına yabancı cisim atmayı suç unsuru saymadığı görülmektedir.

Yukarıda ki **tablo 2.10**'a göre, stat/spor alanında seyircinin uyması gereken bir takım kuralların olduğunu ve müsabakayı izlemeye gelen seyircilerin bu kurallara uyması gerektiğini ve yukarıda ki seçeneklerden tümünün bu kurallar içinde sayılabileceğini söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, güvenlik kuvvetleri maç akışı içerisinde, yukarıda ki tabloda belirtilen davranışları suç unsuru olarak değerlendirmektedir.

Grafik 2.25. Anketin İkinci Bölüm 23. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Maç Akışını Sürdürmek İçin, Cana Kast Edilmeyen ve Tahrip etmeyen (Oturaklar veya Teller) Seyirci Davranışları Haricindeki Davranışları Hoşgörüyü Karşılar mısınız?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

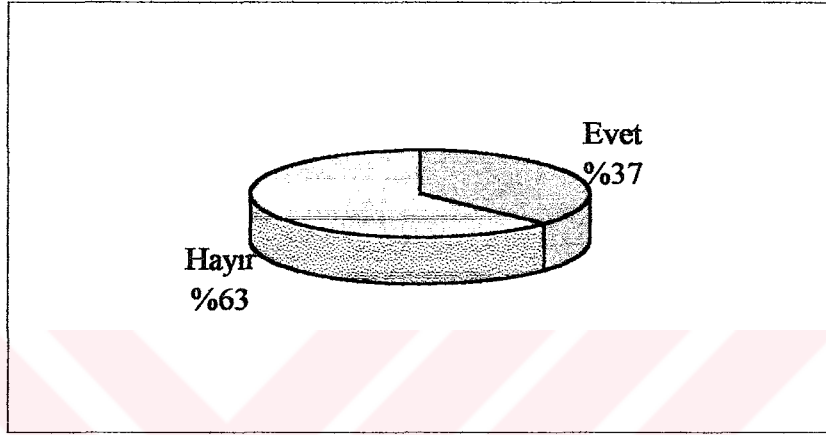

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.25**'ya göre incelendiğinde, % 52 sinin maç akışını sürdürmek için, cana kast etmeyen ve tahrip etmeyen seyirci davranışları haricindeki davranışları hoşgörüyü karşılarken, % 48 inin hoşgörüyü karşıladığı görülmektedir.

Grafik 2.25'da elde edilen verilerin, **tablo 2.10** da ki dağılımı doğrular nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, maçın başlamasından saatler (6-8 saat) önce stat çevresinde görev alan polisin, maç esnasındaki fiziksel yorgunluğu ve gerginliği sonucu, meydana gelen olaylara veya seyirci davranışlarına suç olmasa dahi aşırı tepki göstererek müdahale edebilmektedir.

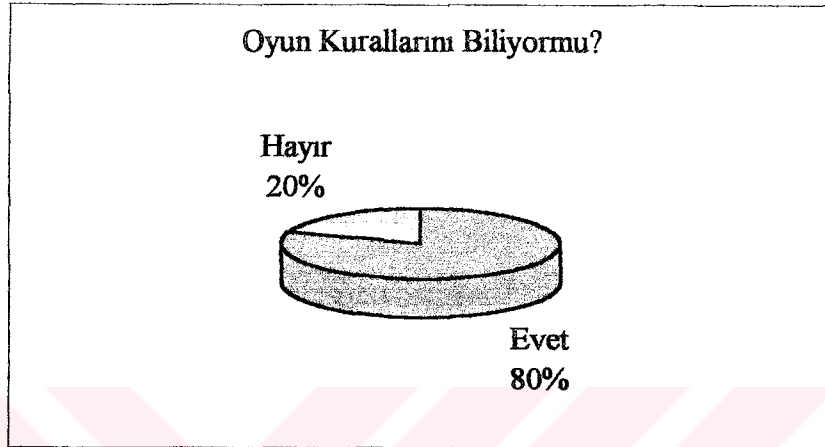
Grafik 2.26. Anketin İkinci Bölüm 24. Sorusuna Verilen Cevaba Göre "2559 Sayılı" "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu"na Göre, Seyirci Davranışlarında Neyin Suç Neyin Suç Olmadığını Ayırt Etmekte Güçlük Çekiyor musunuz?" Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.26**'ya göre incelendiğinde, % 63 ünün suçları ayırt etmede güçlük çekmediği, % 37 sinin güçlük çektiği görülmektedir.

Yukarıdaki **grafik 2.26**'ya göre, çevik kuvvet polisinin, kanunların belirlemiş olduğu suç kavramının içine nelerin girdiği ve nelerin girmediği hakkında genel bilgisinin bulunduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 2.27. Anketin İkinci Bölüm 25. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Görevli Olduğunuz Spor Müsabakalarının Oyun Kurallarını Biliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.27**'ye göre incelendiğinde, %80'inin görevli oldukları spor müsabakasının oyun kurallarını bildiği, %20'sinin oyun kurallarını bilmediği görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.27**'ye göre, denek grubunun görev aldığı müsabakanın oyun kuralları hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 2.28. Anketin İkinci Bölüm 26. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Çıkan Olaylara Müdahale Ederken Toplumsal ve Ahlaki Değer Yargılarınıza Aykırı Sözler İçeren Tezahüratlardan Etkilenir misiniz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.28'e** göre incelendiğinde, % 50 sinin çıkan olaylara müdahale ederken toplumsal ve ahlaki değer yargılarına aykırı sözlerden etkilendiği, % 50 sinin etkilenmediği görülmektedir.

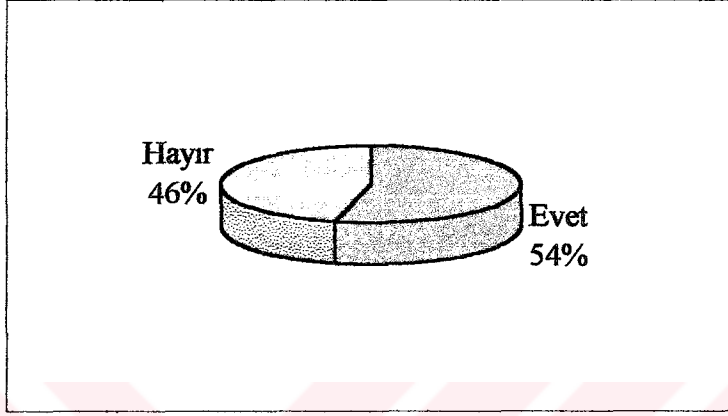
Yukarıda ki **grafik 2.28'e** göre, elde edilen dağılımdan görevli personelin bir kısmının değer yargılarına aykırı sözler içeren tezahüratlardan etkilenecek, taraftar kitlesine daha sert bir müdahale yöntemi uygulayabileceğini, diğer etkilenmeyen kısmının ise normal tarzda bir müdahaleye girişebileceğini söyleyebiliriz.

Tablo 2.11. Anketin İkinci Bölüm 27. ve 32. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Tuttuğunuz Takımın Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davrandığınız Olur mu?” ile “Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Görevli İken Sizde Coşkulanır Heyecanlanırmısınız?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Hoşgörülü Davranma /Heyecan	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	62 (%66.67)	31 (% 33.33)	93
Evet	2 (%28.57)	5 (%71.43)	7
Toplam	64	36	100

Tablo 2.11'e göre, ankete katılan memurlardan büyük çoğunluk ile % 93'ü taşkınlık yapan seyirciye müdahale ederken bu seyircinin, tuttuğu takımın seyircisi olması durumunda hoşgörülü davranmadığını, % 7'si hoşgörülü davrandığını belirtmiştir. Ancak kendi taraftarına hoşgörülü davranmadığını belirten memurlardan % 71.43'ü taraftarı olduğu takımın maçında coşkulanıp heyecanlandığını belirtmiştir. Yapılan ki-kare analizine göre hoşgörülü davranma ile heyecanlanma arasında fark olduğu ortaya çıkmıştır. ($P = 0,043 < 0.05$)

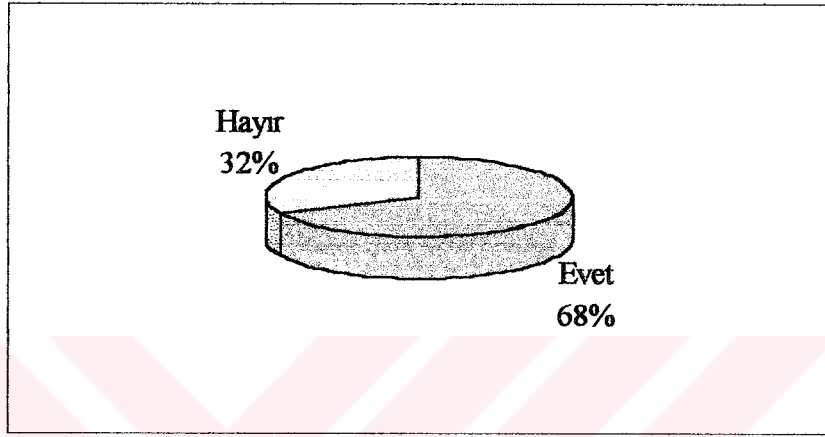
Grafik 2.29. Anketin İkinci Bölüm 28. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Hakemin Vermiş Olduğu Yanlış Karar Sonucunda, Seyircinin Taşkınlık Yapmasını Normal Karşılar mısınız?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.29'a** göre incelendiğinde, % 54 ünün, hakemin vermiş olduğu yanlış karar sonucu seyircinin taşkınlık yapmasını normal karşıladığı, % 46 sının normal karşılamadığı görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.29'a** göre, çevik kuvvet polisince spor müsabakasında hakemin vermiş olduğu yanlış kararlara maç atmosferinin etkisiyle tepki gösteren seyircinin bu davranışının normal olarak karşılandığını söyleyebiliriz.

Grafik 2.30. Anketin İkinci Bölüm 29. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Spor Müsabakalarında Oynanan Oyun (Branş) Hakkında Bilginiz Olduğu Zaman Seyirci Taşkınılıklarına Daha Objektif (Tarafsız) Davranır mısınız?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.30'a** göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 68'inin spor müsabakalarında oynanan oyun hakkında bilgisi olduğunda seyirci taşkınlıklarına daha objektif davrandığı, % 32'sinin ise objektif davranmadığı görülmektedir.

Yukarıda ki **grafik 2.30'a** göre, güvenlik kuvvetlerinin görev aldıkları müsabakanın oyun kuralları hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarında, seyircilerin, haksız yere cezalı duruma düşen oyuncunun hakkını aramak için yapmış oldukları slogan veya tepkisel davranışları normal olarak karşılayabileceklerini söyleyebiliriz.

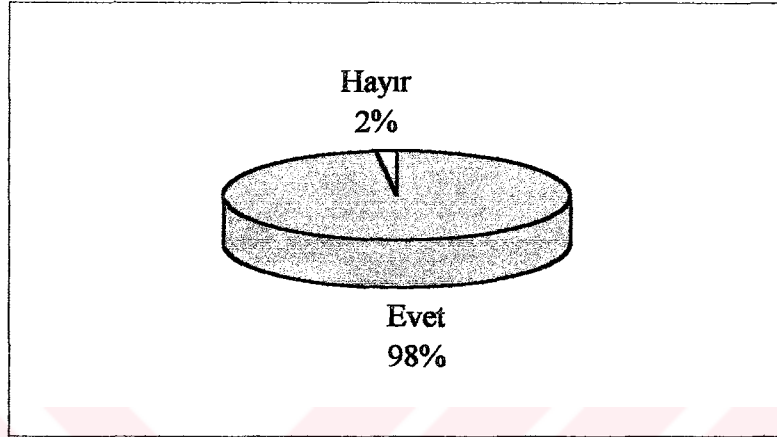
Tablo 2.12. Anketin İkinci Bölüm 30. Sorusu ile Birinci Bölümün 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre “Mezun Olduğunuz Okulda (Polis Akademisi-Polis Okulu) Almış Olduğunuz Bilgiler Spor Müsabakalarında İşinize Yarıyor mu?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Eğitim\ Taraftarlık Psikozu	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	47 (%87.04)	7 (%12.96)	54
Evet	40 (%86.96)	6 (%13.04)	46
Toplam	87	13	100

Tablo 2.12'ye göre Polis Akademisinde verilen eğitimin okul sonrası görev hayatında yararlılığı konusunda bir belirsizlik olduğu söylenebilir. Ancak olumsuz görüşe sahip olan memurlar diğer grubu nazaran az sayıda fazladır. Ancak ilginç olan nokta Eğitimin yeterli olduğunu söylediği halde psikoza girenlerin oranı ile, yararsız olduğunu söyleyip psikoza girenlerin oranı birbirine çok yakındır ve yapılan ki-kare analizine göre aralarında fark yoktur ($p=0.99>0.05$). Bu durumda verilen eğitimin psikoza girmeye yönelik doğrudan bir etkisi bulunmamaktadır.

Yukarda ki **tablo 2.12'**ye göre, güvenlik kuvvetlerinin mezun oldukları okullarda almış oldukları toplumsal psikoloji vb. türü derslerin spor müsabakalarında taraftar üzerinde üstünlük sağlayabilmek ve taraftarı yönlendirebilmek açısından genel olarak işlerine yaradığını söyleyebiliriz.

Grafik 2.31. Anketin İkinci Bölüm 31. Sorusuna Verilen Cevaba Göre “Amigoların Seyircileri Yönlendirmede Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.31**'e göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 98 inin amigoların seyircileri yönlendirmede etkisi olduğunu düşündüğü, % 2 sinin etkisinin olmadığını düşündüğü görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 2.31**'e göre, amigoların spor taraftarı üzerinde etkili olduğunu, binlerce taraftar kitlesini bir hareketiyle coşturabildiğini, renkli kişilikleri ile taraftar kitlesince de kabul gören amigoların olumlu veya olumsuz bir takım davranışlarının kitle üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, amigolar bir hareketleri ile binlerce seyirciyi coşturabilmekte veya saldırgan hale getirebilmektedir. 6 Kasım 2002 tarihinde Fenerbahçe-Galatasaray lig maçında çıkan olaylarla ilgili olarak Vali-İstanbul Emniyet Müdürü Hasan ÖZDEMİR, medyanın Fenerbahçe-Galatasaray maçında çıkan olaylar yüzünden emniyet teşkilatını suçlamasını eleştirerek, Valilik'te yapılan Spor İl Kurulu toplantısında statlarda uygulanacak tedbirlerin ele alındığını, ancak amigoların yönettiği gruplar olay çıkarırsa, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 313. maddesi gereğince, “cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak”tan dava açılacağını beyan etmiştir.

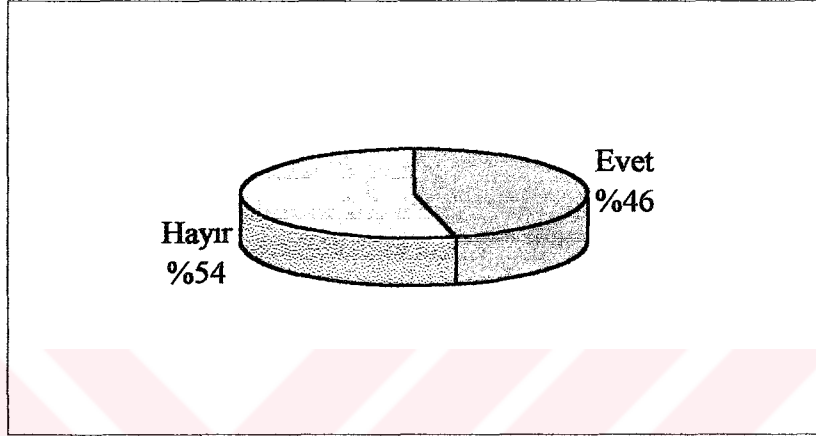
Tablo 2.13. Anketin İkinci Bölüm 32. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre “Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Görevli İken Sizde Coşkulanır, Heyecanlanır mısınız?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Heyecan \ Taraftar Psikozu İlişkisi	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	62 (%96.88)	2 (%3.13)	64
Evet	25 (%69.44)	11 (%30.56)	36
Toplam	87	13	100

Tablo 2.13’e göre, ankete katılan memurlardan %36’sı müsabaka esnasında taraftarı olduğu takımın maçında görevli iken heyecanlandığını belirtmiş ve heyecanlanan bu memurların yaklaşık %85’i psikoza girdiğini belirtmiştir. Yapılan ki-kare analizine göre görevli iken tuttuğu takımın maçını izleyen görevlinin taraftarlık psikozuna girebileceği anlaşılmıştır. ($P = 0,000 < 0.05$)

Yukarda ki **tablo 2.13’e** göre, % 87 oran ile çevik kuvvet polisinin görevi esnasında herhangi bir taraftarlık psikozuna girmeden soğuk kanlılık ile görevinin gereğini yerine getirdiğini söyleyebiliriz.

Grafik 2.32. Anketin İkinci Bölüm 33. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Müsabakalarda Bayan Seyircilerin Olması Erkek Seyircilerin, Taşkınılık, Saldırganlık ve Küfür Gibi Davranışlarını Azalttığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

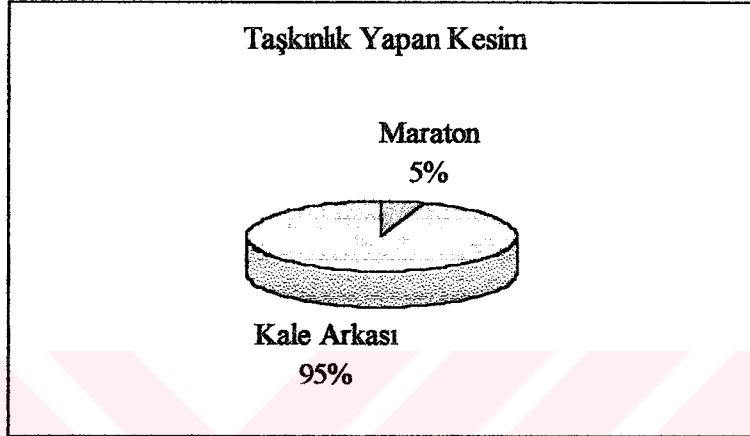

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.32**'ye göre incelendiğinde, % 54 ünün müsabakalarda bayan seyircilerin olmasının erkek seyircilerin saldırganlık ve küfür gibi davranışlarını azalttığını düşünmediği, % 46 sının azalttığını düşündüğü görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 2.32**'ye göre, spor müsabakalarında bayan seyircilerin olup olmaması, erkek seyircilerin küfürlü slogan, taşkınlık ve saldırganlık gibi davranışlar göstermesine engel olmadığını söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki maç akışına kendisini kaptıran ve o heyecanlı atmosferden etkilenerek küfür edebilen, taşkınlık çıkarabilen erkek seyircinin, kadın seyircilerin varlığından bile haberi olmayabileceği düşünülebilir.

Grafik 2.33. Anketin İkinci Bölüm 34. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Görev Aldığınız Futbol Müsabakalarında, Stadın Hangi Kısımında Bulunun Taraftar Genelde Daha Fazla Taşkınlık Yapmaktadır?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.33'e** göre incelendiğinde, müsabakalarda taşkınlık yapan kısmın % 95 ile kale arkası, % 5 ile şeref tribününün karşısındaki kısım (maraton) olduğu görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 2.33'e** göre, spor müsabakasında genel olarak kale arkasında olan taraftarın daha fazla taşkınlık yaptığını söyleyebiliriz.

Burada belirtmek gerekir ki, kale arkası olarak tabir edilen yerin, bilet ücretinin diğer bölümlere göre çok daha ucuz olduğu, bu bölüme işsiz ve dar gelirli vatandaşlar rağbet ettiği için, bu taraftarların içinde buldukları ailevi, ekonomik ve sosyal olumsuzluklardan dolayı egolarını tatmin için her türlü taşkınlık eylemi eğilimi içinde oldukları düşünülmektedir.

Tablo 2.14. Anketin İkinci Bölüm 35. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, “Spor Müsabakalarında Görevli Olmayı Tercih Eder misiniz?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Göreve Tercihli Gitme \ Taraftarlık Psikozu	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	75 (%89.29)	9 (%10.71)	84
Evet	12 (%75)	4 (%25)	16
Toplam	87	13	100

Tablo 2.14 den görüldüğü gibi göreve giden memurlardan %84’ü göreve gitmek istememekle beraber bunlardan %10.71’i taraftarlık psikozuna girdiğini belirtmişlerdir. Göreve gitmekte istekli olan memurlardan %25’i taraftarlık psikozuna girdiğini belirtmişlerdir. İstekli olarak göreve giden memurlarda taraftarlık psikozuna girme oranı daha yüksek olarak bulunmuştur. Yapılan ki-kare analizine göre Göreve istemeyerek gitme ile taraftarlık psikozuna girme arasında bir farkın olmadığı anlaşılmıştır. ($P= 0,119 > 0.05$)

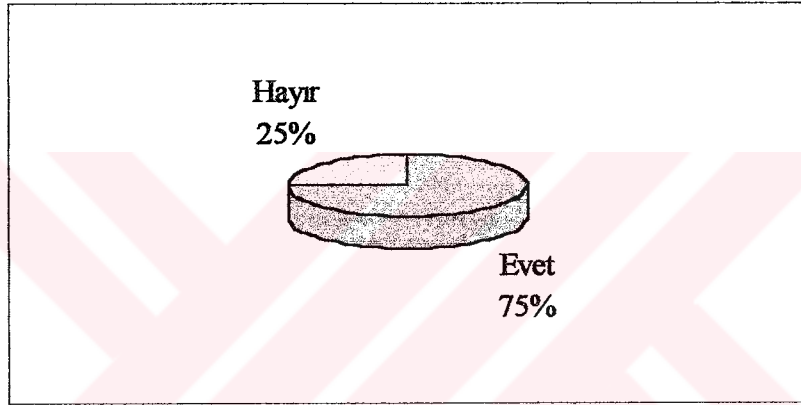
Tablo 2.15. Anketin İkinci Bölüm 35. ve 12. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Spor Müsabakalarında Görevli Olmayı Tercih Eder misiniz?” ile “Statta Çıkan Seyirci Olaylarını Kontrol Altına Almak İçin Gerekenden Fazla Zor Kuvvet Kullanır mısınız?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Göreve Tercihli Gitme / Zor Kuvvet Kullanma	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	71 (%84.52)	13 (% 15.48)	84
Evet	13 (%81.25)	3 (%18.75)	16
Toplam	84	16	100

Tablo 2.15’e göre, ankete katılan deneklerin % 84’ü spor müsabakalarında görevli olmayı tercih etmiyor. Göreve gitmeyi tercih etmeyen grubun % 15.48’i de

çıkan olayları kontrol altına alabilmek için gerekenden fazla zor kuvvet kullanabileceğini belirmiştir. Yapılan ki-kare analizine göre göreve tercihli gitme ile zor kuvvet kullanma arasında bir farkın olmadığı anlaşılmıştır. ($p=0.743>0.05$)

Grafik 2.34. Anketin İkinci Bölüm 36. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Spor Müsabakalarında Görev Alan Polis Sayısını Çok Fazla Buluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.34'e** göre incelendiğinde, % 75 unun spor müsabakalarında görevli polis sayısını çok fazla bulduğu, % 25 inin fazla bulmadığı görülmektedir.

Yukarda ki **grafik 2.34'e** göre, görev alan polis sayısının gereğinden fazla olduğunu, bu durumun personel iş yükünü arttırdığını, olası bir olayın önlenmesi için zaman zaman istirahatlı personelin dahi ekstradan göreve çağrıldığını, bununda sebebinin elinde fazla personel bulundurmaktan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tablo 2.16. Anketin İkinci Bölüm 37. Sorusu ile Birinci Bölüm 12. Sorusuna Verilen Cevaplara Göre, “Polisin Asli Görevi Dışında Yapmış Olduğu Güvenlik Hizmetlerini, Belli Bir Ücret Karşılığı Yapılması Fikrine Katılıyor musunuz?” ile “Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Paralı Hizmet \ Taraftarlık Psikozu	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	6 (%100)	0 (%0)	6
Evet	81 (%86)	13 (%14)	94
Toplam	87	13	100

Tablo 2.16' ya göre, Psikoza girdiğini söyleyen memurların hepsi ekstra para verilmesi konusunda görüş birliği içerisinde. Verilecek bir paranın belki de taraftarlık psikozuna girmesini engelleyebilir. Çünkü memurlar verilen bu görevin altında gerçek görevi olmadıklarını da düşünmektedirler.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **tablo 2.16'**ya göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 94 ünün polisin asli görevi dışında yapmış olduğu güvenlik hizmetlerini belli bir ücret karşılığında yapması gerektiğini düşündüğü, % 6 sının bir ücret karşılığı yapmaması gerektiğini düşündüğü görülmektedir.

Yukarda ki **tablo 2.16'**ya göre, elde edilen verilerden % 94 ile, polisin asli görevleri dışında görev alması durumunda batı ülkelerinde uygulanan kriterlere göre, ekstra yapılan bu güvenlik işi için klüplerin polislere sunulan hizmet karşılığında bir ücretin ödenmesinin, aksi halde spor klüplerinin kendi özel güvenlik sistemlerini devreye geçirmelerinin gerektiğini söyleyebiliriz. Özel güvenliğin bir faydası da, statlarda olay çıkarmayı alışkanlık haline getiren taraftarların tespitini kolaylaştırmak olacaktır.

Burada belirtmek gerekir ki, spor müsabakalarından elde edilen gelir komple klüplerin kasasına gitmektedir. Ayrıca özel güvenlik hizmetinin ifası, klüpe ekstra bir yük getireceği için, hiçbir masrafı olmayan, klüpler tarafından verilmesi gereken kumanyası dahi verilmeyen bir güvenlik birimi olan polis teşkilatının, bu tip hizmetlerde kullanılması klüpler için daha cazip hale gelmiştir. Ancak, bu tip görevlendirilmelerin bir ücret karşılığında yapılması, görev alan polisin hizmet kalitesini arttıracığı ve verilen hizmetin polis tarafından daha istekli bir şekilde yerine getirileceği düşünülmektedir.

Tablo 2.17. Anketin İkinci Bölüm 38. ve 31. Sorularına Verilen Cevaplara Göre, “Kulüp Yöneticilerinin Spor Medyasındaki Yazılı ve Sözlü Beyanatlarının, Seyirci Saldırganlığını Arttıran Etkenlerden Biri Olduğunu Düşünüyor musunuz?” ile “Amigoların seyircileri yönlendirmede etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” Sorularına Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

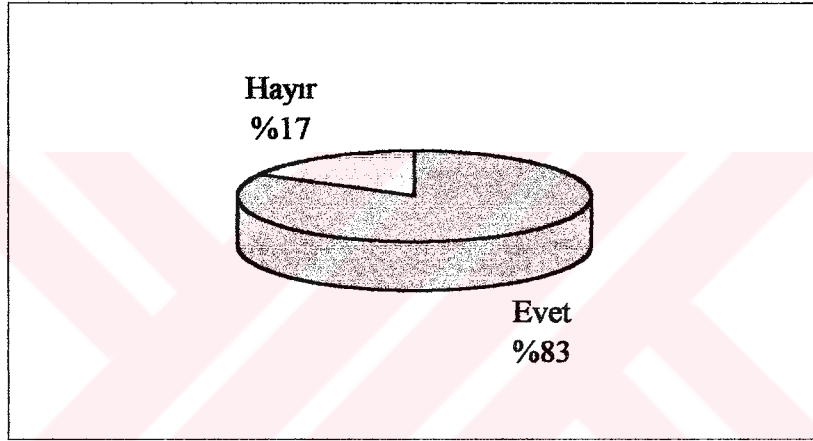
Klüp yöneticilerinin Etkisi / Amigoların Etkisi	Hayır	Evet	Toplam
Hayır	1 (%33.33)	2 (% 66.67)	3
Evet	1 (%1.03)	96 (%98.97)	97
Toplam	2	98	100

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **tablo 2.17**'ye göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 97 sinin kulüp yöneticilerinin spor medyasındaki yazılı ve sözlü beyanatlarının seyirci saldırganlığını arttırdığını, % 98.97'si de amigoların seyirci kitlesi üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Bu durumda, kulüp yöneticileri ve amigoların taraftar kitlesi üzerinde ki etkisinden bahsedilebilir.

Burada belirtmek gerekir ki, klüp yöneticilerinin, spor medyasına verecekleri beyanatın taraftar üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Klüp yöneticilerinin olaylı bir maç sonrasında taraftarı daha saldırgan hale getirecek

beyanatlardan ziyade, maçın veya alınan sonucun olumlu yönlerine bakarak taraftarı sakinleştirici açıklamalarda bulunması daha doğru bir karar olacaktır.

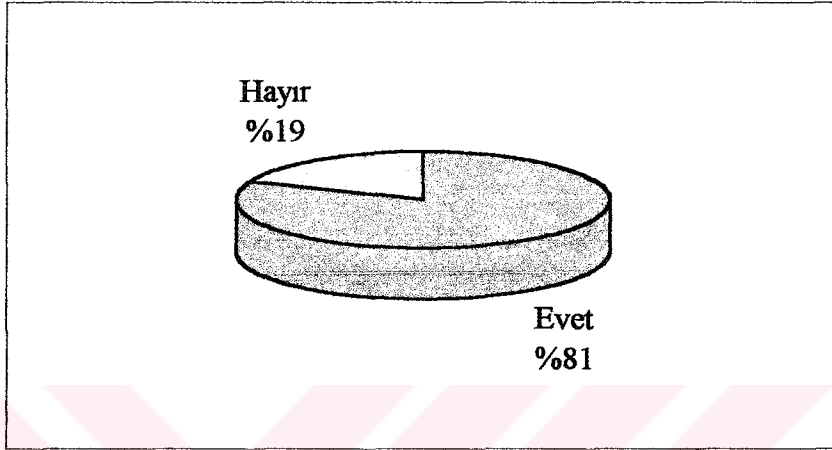
Grafik 2.35. Anketin İkinci Bölüm 39. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Spor Müsabakalarında Çıkması Muhtemel Olayların Önceden Tespit Edilmesinde, Kapalı Devre Kamera Sisteminin Faydalı Olacağını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete Katılanların Soruya Vermiş Oldukları Cevaplar grafik 2.35'e göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 83 ünün Spor Müsabakalarında Çıkması Muhtemel Olayların Önceden Tespit Edilmesinde Kapalı Devre Kamera Sisteminin Faydalı Olacağını Düşündüğü, % 17 sinin Faydalı Olmayacağını Düşündüğü Görülmektedir.

Burada belirtmek gerekir ki, müsabakalarda olay çıkaran fanatik taraftarların kameralarla tespit edilip bir sonraki maçlarda statlara girmelerinin engellenmesi ve olay çıkaranların adli mercilerde yargılanmalarının sağlanması ile statlarda çıkabilecek olayların önüne geçilecektir. Bu sistemin hayata geçirilmesi içinde kulüplere büyük görev düşmektedir.

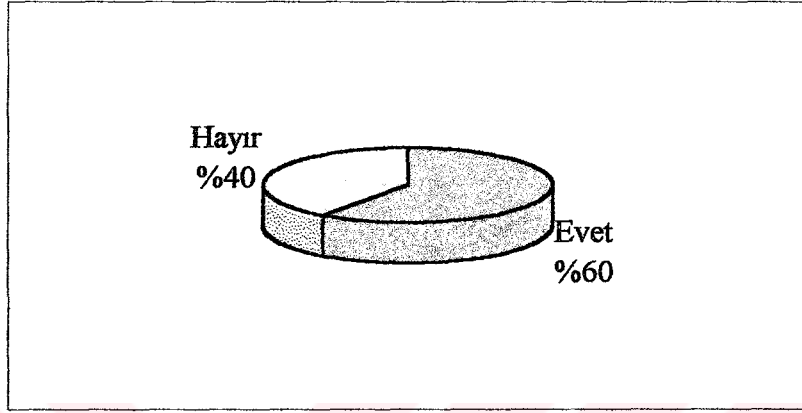
Grafik 2.36. Anketin İkinci Bölüm 40. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Türkiye’de Futbolun Genel Standardı Yükseliyor mu?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.36**'ya göre incelendiğinde, büyük çoğunluk ile % 81 inin Türkiye’de futbolun genel standardının yükseldiğini düşündüğü, % 19 unun yükselmediğini düşündüğü görülmektedir.

Burada belirtmek gerekir ki, son zamanlarda spor klüplerimizin Avrupa da yakaladığı başarı, futbolcuların kendine olan güvenini ve ortaya konan oyunun kalitesini arttırmış buda dünya kupasında Türk Milli Takımının başarılı olmasına etki etmiştir. Bu süreçlerin devamında Avrupa klüplerinde Türk futbolcuları da yerlerini almıştır.

Grafik 2.37. Anketin İkinci Bölüm 41. Sorusuna Verilen Cevaba Göre, “Türk Futbol Seyircisinde Holiganizm Olgusunun Varlığına İnanıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevap Dağılımları Gösterilmiştir.

Ankete katılanların soruya vermiş oldukları cevaplar **grafik 2.37**'ye göre incelendiğinde, % 60 ının Türk futbol seyircisinde holiganizm olgusunun varlığına inandığı, % 40 ının inanmadığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

I. SONUÇ

Bu çalışmada;

Sosyal anlamda birlik ve dayanışmanın sağlanması ve devamı için sporun kaynaştırıcı rolünden yararlanılabileceği, sportif faaliyetlerin son yıllarda basına yansıdığı gibi şiddetin değil, barış ve kardeşliğin işareti olabileceği, müsabakaların karşılıklı düşmanlık ve şiddetin sergilendiği yerler olmaktan çıkarılabileceği, Bu tür sonuçlar için, sadece güvenlik güçlerinin önleyici güvenlik tedbirleri ile spor faaliyetlerinde yaşanan şiddetin önlenemeyeceği düşünülebilir. Bu bağlamda statlarda yaşanan şiddeti en aza indirmek için başta futbol federasyonuna, spor kulüplerine, klüp yöneticilerine, klüp amigolarına ve medyaya büyük görev düşmektedir.

Spor şiddetin bireysel ve toplumsal anlamda bir sorun olduğu bilinci her seviyede vatandaşımıza kazandırılması gereklidir. Bu yönüyle medya aracılığıyla verilecek yaygın eğitim çalışmaları, toplumun her bireyini kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Spor seyircisi üzerinde etkili olacak şahısları araştırmacılar, amigolar ve klüp yöneticileri olarak görmektedir. Bu nedenle amigolar ile yöneticilere spor seyirci kitlelerini sakinleştirme konusunda yapılan uyarı ve yönlendirmelerin, tansiyonu çok yüksek maçlarda dahi olumlu neticeler verdiği görülmüştür. Bunun için, özellikle spor yöneticilerinin medya imkanlarını da kullanmaları gerekebilir. Yapılan bu çalışmada **tablo 2.17**'de verildiği gibi, spor taraftarı üzerinde % 97 oranda klüp yöneticilerinin ve % 98 oran ile de amigoların etkili olduğu anlaşılmıştır.

Spor karşılaşmalarında seyirci tansiyonunun yükselmesine veya düşmesine medyanın önemli katkısı olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle medya, daha duyarlı ve seyirciyi uygar davranışlar sergilemeye yönelik yayınlar yapmalıdır. Bu tür

yayınların istenilen sonucu vermesi, konuya federasyon ve kulüplerin olumlu yaklaşımı yanında güvenlik güçlerinin de görevlerini kararlılıkla yerine getirmesine bağlı olduğu söylenebilir. Bu tür yayınlar, spor müsabakalarında taraftarların ve sporcuların can ve mal güvenliğini sağlamakla görevli güvenlik kuvvetleri ile taraftarlar arasındaki iletişimi daha da kolaylaştıracak ve gereksiz yere karşı karşıya gelmelerini büyük ölçüde engelleyebilecektir.

Sportaki saldırganlığın engellenilmesi süreci içerisinde futbol müsabakaları başta olmak üzere diğer spor faaliyetlerinde düzenlenen müsabakalarda stat ve spor salonlarında alınması gereken tedbirlerle ilgili olarak federasyonlar ile kulüplerin öncelikle yerine getirmesi gereken sorumluluklarının bulunduğu bu araştırmayla da desteklenmiştir.

Bu bağlamda;

Avrupa Birliğine üye ülkeler tarafından 25.09.1986 tarihinde Strasbourg'da imza altına alınan ve iç hukuk mevzuatı haline getirilmiş olan Sportif karşılaşmalarda, özellikle futbol maçlarında seyircilerin şiddet gösterileri ve taşkınlıklarına dair Avrupa sözleşmesi,

Bu sözleşmeye istinaden oluşturulan Spor Müsabakalarında ve Özellikle Futbol Maçlarında Şiddet ve Seyirci Taşkınlıkları Komitesi tarafından her yıl alınan tavsiye kararları,

UEFA tarafından Nisan-2000'de yayımlanan Stadyumlarda Güvenliğin Sağlanması Ve Kitle Hareketlerinden Korunmak Amacı İle UEFA Kupalarında Oynanan Tüm Müsabakalara Katılan Kulüpler, Federasyonlar ve Maç Düzenleyicilerinin Tabi Olduğu Stadyum Güvenlik ve Emniyet Tedbirlerine İlişkin Talimat doğrultusunda başta federasyon ve kulüpler olmak üzere ilgili kurumların spor müsabakalarında almaları gereken tedbirler belirlenmiştir.

Belirlenen bu tedbirlerin spor müsabakalarında taraftarların ve sporcuların can ve mal güvenliğini sağlamakla en önemli fonksiyon olacağı inancını bu çalışma teyit etmektedir. Bu çalışma sonuçları ile alınan tedbirler birbiriyle örtüşmektedir.

Tablo 18. YAPILAN ANKET ÇALIŞMASININ EVET-HAYIR SONUÇLARI				
	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Soru 1.7- Çalışmış Olduğunuz Birimde Spor Tesisi Var mı?	96	96	4	4
Soru 1.8- Çalışmış Olduğunuz Birimdeki Spor Tesislerinden Yeterince Faydalanabiliyor musunuz?	57	57	43	43
Soru 1.9-Takım Tutuyor musunuz?	84	84	16	16
Soru 1.10- Tuttuğunuz Takım Haricinde Sempati Duyduğunuz Diğer Bir Takımın Maçını İzler misiniz?	70	70	14	14
Soru 1.11- Görev Harici Spor Müsabakalarını Takip Ediyor musunuz?	63	63	37	37
Soru 1.12- Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Taraftarlık Psikozuna Giriyor musunuz?	13	13	87	87
Soru 1.14- İzlemiş Olduğunuz Bir Maçtan Sonra, Maç İle İlgili Yorumları Öğrenmek İçin Medya Yorumlarını Takip Eder misiniz?	51	51	49	49
Soru 1.15-Görev Harici, Taraftar Olarak Götürmüş Olduğunuz Bir Maçta Tezahürat Eder misiniz?	38	38	62	62
Soru 2.4- Spor Programlarında Şiddet İçeren Görüntülerin Seyirci Saldırganlığını Arttırdığına İnanıyor musunuz?	84	84	16	16
Soru 2.5- Spor Müsabakalarında Diğer Birimler Arasındaki Koordinasyonsuzluk Sonucu Meydana Gelen Olaylardan Güvenlik Kuvvetleri de Sorumlu Tutulmalı mıdır?	3	3	97	97
Soru 2.7-Stat/Spor Salonunda Yapılan Müsabakalarda Alınması Gereken Güvenlik Önlemleri İle İlgili Olarak Kamu ve Özel kuruluşları ile Görüş Alış-Verişi Yapılmalı mıdır?	78	78	22	22
Soru 2.8-Spor Müsabakalarında Görev Almak Güvenlik Kuvvetlerinin Asli Görevi midir?	0	0	100	100
Soru 2.9-Sizce Statlardaki Tel Örgüler Taraftarın Saldırgan Davranışlarını Arttırmakta mıdır?	21	21	79	79
Soru 2.10-Taraftarın Saldırgan Davranışına Statlardaki Tel Örgülerin Etkisi Yoktur.	80	80	20	20
Soru 2.11-Spor Müsabakalarına Gelen Taraftar Kitlesini Olay Çıkartmaya Müsait Potansiyel Gurup Olarak Görür müsünüz?	44	44	56	56
Soru 2.12-Statta Çıkan Seyirci Olaylarını kontrol Altına Almak İçin Gerekenden Fazla Zor Kuvvet Kullanır mısınız?	16	16	84	84
Soru 2.13-Kamu ve Özel Kuruluşları Spor Müsabakalarındaki Taraftar Saldırganlığının Önlenmesi İçin Yeterli Oranda Çalışmakta mıdır?	33	33	67	67
Soru 2.14-Futbol Müsabakasında Görev Yaparken, Seyircilerin Hangi Davranışının Suç, Hangi Davranışının Suç Olmadığını Biliyor musunuz?	85	85	15	15
Soru 2.15-Suç İşleyen Bir Taraftarı Gözaltına Aldığımızda, Onu Statta Teslim Edeceğiniz Bir Ekip veya Birim Var mı?	81	81	19	19
Soru 2.16-Suç İşleyen Taraftarı Teslim Edeceğiniz Ekibe veya Birime Göttürürken Uygulayacağınız Suçlu Taşıma Yöntemi Hakkında Bilginiz Var mı?	100	100	0	0
Soru 2.17-Suç Olduğunu Tespit Ettiğiniz Seyirci Davranışlarına Genelde Müdahale Eder misiniz?	80	80	20	20
Soru 2.18-Seyircilerde Hangi Davranışın Suç Olup Olmadığını Genelde Ayırt Edemez misiniz?	22	22	78	78
Soru 2.19-Suç Olmasa Dahi Seyirci Davranışlarına Amirin Talimatı Doğrultusunda Müdahale Eder misiniz?	64	64	36	36
Soru 2.20-Suçlu Seyirci Davranışlarını Genelde Amirimiz İşaret Eder.	52	52	48	48

Soru 2.21-Suçsuz Seyirciler, Suç İşlemi Muamelesi Gördüklerinde Onları Amirinize Karşı Savunur musunuz?	59	59	41	41
Soru 2.23-Maç Akışını Sürdürmek İçin, Cana Kast Edilmeyen ve Tahrip etmeyen (Oturaklar veya Teller) Seyirci Davranışları Haricindeki Davranışları Hoşgörülle Karşılar mısınız?	48	48	52	52
Soru 2.24-"2559 Sayılı" "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu"na Göre, Seyirci Davranışlarında Neyin Suç Neyin Suç Olmadığını Ayırt etmekte Güçlük Çekiyor musunuz?	37	37	63	63
Soru 2.25-Görevli Olduğunuz Spor Müsabakalarının Oyun Kurallarını Biliyor musunuz?	80	80	20	20
Soru 2.26-Çıkan Olaylara Müdahale Ederken Dini ve Ahlaki Değer Yargılarınıza Aykırı Sözler İçeren Tezahüratlardan Etkilenir misiniz?	50	50	50	50
Soru 2.27-Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Tuttuğunuz Takımın Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davrandığınız Olur mu?	7	7	93	93
Soru 2.28-Hakemin Vermiş Olduğu Yanlış Karar Sonucunda, Seyircinin Taşkınlık Yapmasını Normal Karşılar mısınız?	54	54	46	46
Soru 2.29-Spor Müsabakalarında Oynanan Oyun (Brans) Hakkında Bilginiz Olduğu Zaman Seyirci Taşkınlıklarına Daha Objektif (Tarafsız) Davranır mısınız?	68	68	32	32
Soru 2.30-Mezun Olduğunuz Okulunda (Polis Akademisi-Polis Okulu) Almış Olduğunuz Bilgiler Spor Müsabakalarında İşinize Yarıyor mu?	46	46	54	54
Soru 2.31-Amigoların Seyircileri Yönlendirmede Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?	98	98	2	2
Soru 2.32-Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Görevli İken Sizde Coşkulandır, Heyecanlanır mısınız?	36	36	64	64
Soru 2.33-Müسابakalarda Bayan Seyircilerin Olması Erkek Seyircilerin, Taşkınlık, Saldırganlık ve Küfür Gibi Davranışlarını Azalttığını Düşünüyor musunuz?	46	46	54	54
Soru 2.35-Spor Müsabakalarında Görevli Olmayı Tercih Eder misiniz?	16	16	84	84
Soru 2.36-Spor Müsabakalarında Görev Alan Polis Sayısını Çok Fazla Buluyor musunuz?	75	75	25	25
Soru 2.37-Polisin Asli Görevi Dışında Yapmış Olduğu Güvenlik Hizmetlerini, Belli Bir Ücret Karşılığı Yapılması Fikrine Katılıyor musunuz?	94	94	6	6
Soru 2.38-Kültür Yöneticilerinin Spor Medyasındaki Yazılı ve Sözlü Beyanlarının, Seyirci Saldırganlığını Arttıran Etkenlerden Biri Olduğunu Düşünüyor musunuz?	97	97	3	3
Soru 2.39-Spor Müsabakalarında Çıkması Muhtemel Olayların Önceden Tespit Edilmesinde, Kapah Devre Kamera Sisteminin Faydalı Olacağını Düşünüyor musunuz?	83	83	17	17
Soru 2.40-Türkiye'de Futbolun Genel Standardı Yükseliyor mu?	81	81	19	19
Soru 2.41-Türk Futbol Seyircisinde Holiganizm Olgusunun Varlığına İnanıyor musunuz?	60	60	40	40

II. ÖNERİLER

-2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkındaki Kanun, Spor Klüpleri idari binalarının, spor tesislerinin ve müsabakaların oynanacağı stad ve tesislerin güvenlik tedbirlerini kendi bünyelerinde oluşturacakları özel güvenlik teşkilatı ile sağlamalarına imkan tanınabilir.

Klüpler, Kanun'un bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına yönelik hazırlanan yeni tasarının kabul edilmesi ile faaliyetlerine izin verilecek özel güvenlik şirketlerinden güvenlik hizmeti de satın alabileceklerdir. Özel güvenlik hizmetlerinden spor karşılaşmalarında etkin olarak yararlanması, kolluk kuvvetlerinin yoğun iş yükünü önemli ölçüde azaltabilecek ve güvenlik önlemlerinin daha az sayıda genel kolluk kuvveti denetiminde daha yüksek verimde yerine getirilmesi sağlanabilecektir.

-Güvenli önlemleri yanında fiziki tedbirlerinde artırılmasında yarar görülmektedir. Bunun için, Gençlik ve Spor Müdürlükleri ve Spor Klüplerinin birlikte yapacakları çalışmalarla, karşılaşmaların yapılacağı stat ve spor tesislerine güvenlik kameraları yerleştirilmesi ve elektronik kontrol sistemlerinin kurulması gerekebilir. Bu sayede şiddet olaylarının yakından izlenerek failerin belirlenmesi, haklarında adli tahkikat yapılması ve müteakip karşılaşmalara alınmalarının engellenmesi kolaylaşabilir.

-Sporda şiddetle mücadelede yazılı ve görsel basın kuruluşlarıyla spor klüplerinin yöneticilerine de önemli sorumluluklar düşmektedir. Spor karşılaşmalarında hareket ve hakaret içeren, tahrik edici tezahüratta bulunduğu görülmektedir. Bu tip tezahüratların önlenmesi için, sporun dostluğu ve iyi niyeti temsil ettiği medya mensuplarınca her fırsatta özellikle vurgulanarak tanıtıcı ve birleştirici niteliği ön plana çıkarılabilir.

Klüp yöneticileri ve sporcuların karşılaşma öncesinde, karşılaşma esnasında ve sonrasında kendileriyle yapılan röportajlarda tahrik edici beyanlar vermemeleri , eğer verilmiş ise bu tür beyanların kamuoyuna yansıtılmaması için gerekli hassasiyet gösterilmeli, gerginliğe neden olabilecek her türlü söz ve eylemden kaçınılmalıdır. Ayrıca ‘Televole’ türü programlar yerine daha ciddi spor programlarına yer verilebilir.

-Karşılaşmalar esnasında taraftarlara centilmence davranmaları yönünde telkinde bulunulmalı ve taraftar hareketlerini yönlendiren ‘binlerce taraftarın lider olarak benimsediği ‘statlardaki tezahüratların orkestra şefliğini yapan, sonra bir el hareketiyle herkesi susturan tribün liderleri’⁷⁸amigolar, centilmenlik dışı davranışlar sergilememeleri yönünde uyarılabilir.

Bu durum karşılaşma esnasında gergin bir atmosfer oluşmasını önleyebilecektir. Bu tutumun sadece karşılaşmalarla sınırlı kalmayıp genel bir politika haline getirilmesinde spor güvenliği açısından büyük yarar görülebilir. Basın ve yayın kuruluşlarının da bu tutumun yaygınlaştırılması için çaba sarf etmesi gerekebilir.

-Spor karşılaşmalarında uygulanacak güvenlik önlemlerinin kolluk kuvveti temsilcileriyle birlikte zaman zaman spor klüpleri, taraftar temsilcileri ve ilgili diğer kuruluşların temsilcilerinin de katılımıyla değerlendirilmesinin spor branşına önemli katkılar sağlayacağı düşünülebilir.

-Sporun toplumsal fonksiyonu kişisel ve sosyal anlamda ne kadar anlaşılabilir ve spor müsabakaları şiddet vb. hareketlerden ne kadar soyutlanabilirse, spor, güvenlik içinde yapılabilecek ve güvenlik kuvvetlerine de daha az görev düşebilir. Aksi taktirde spor karşılıklı çatışma ve şiddet aracı olarak kullanılmaya devam edebilir. Bu nedenle, ilgili kişi ve kurumlarca ortak çaba sarf edilerek sosyal bir

⁷⁸ KARAAHMET, Yiğit : Tribünün Şefleri, *Milliyet Gazetesi*, 11 Mayıs 2002, Cumartesi eki, s.1.

uyum ve dayanışma aracı olan sporun, sosyal huzursuzluk ve düzensizlik aracı olmasına imkan verilmemelidir.

-Spordan Sorumlu Bakanlık ve bağlı bulunan kurumlar arasındaki diyalogu artırarak uygulamada ve önlem almada ortaya çıkacak olan boşlukların kaldırılmasını sağlayabilir. Diğer yandan saha içinde ve dışında seyirciye saldırganlığı çağrıştıracak çirkin görüntülerin ve güç gösterilerinin ortadan kaldırılması için kurum ve kuruluşları arasında iş birliğini artırılabilir.

-Teknik direktör/koçlar ve antrenörler, sporcularını saldırgan olmayan teknikler ve modeller göstererek yönlendirebilir.

-Sporcularını saldırgan davranışlara yönelten ve onları bu davranışlarından dolayı ödüllendiren teknik direktörlerin/koçların lisansları iptal edilebilir.

-Saha içinde karşı taraf oyuncusuyla kavgaya angaje olmuş sporcu tespit edildiğinde, antrenörce derhal oyundan çekilmeli ve kendisi daha sonraki müsabakalar için uyumlu olması konusunda uyarılmalıdır.

-Oyun içerisinde her ne suretle olursa olsun hakemin verdiği karara itiraz etmemeleri yönünde sporcular uyarılmalı, hakemin vermiş olduğu kararın geri alınamayacağı hatırlatılmalıdır.

-Kuralların dışına çıkarak sporcu tarafından bilinçli olarak yapılan saldırgan davranışlara karşı hukuksal yaptırımlar hayata geçirilebilmeli.

-Medyanın neden olduğu saldırganlıkları azaltmak için, yine medya aracılığı ile saldırganlığın ve şiddetin olumsuz yönlerini işleyen eğitici yayınlar yapılmalıdır.

-Kulüp yöneticileri ve teknik direktörler karşılaşma öncesi ve sonrasında rakip takıma veya hakeme yönelik olumsuz mesajlar göndermekten kaçınılmalıdır.

-Stat/spor salonları etrafında alkollü içkilerin satışı sınırlandırılmalı, hatta müsabaka günlerinde satışları yasaklanılabilir.

-Stat/spor salonları girişinde mümkün mertebede içeriye girecek olan seyirciler alkol kontrolünden geçirilmeli, alkollü olduğu tespit edilenler stat/spor salonlarına alınmamalıdır.

-Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü stat/spor salonlarının daha rahat boşaltılabilmesi ve taraftarların bir birlerinden ayrılmalarını sağlayacak etkin önlemler almalıdır.

KAYNAKÇA

1-AKAY, A., ‘**Şiddet Ruhumuzda Var**’ [http:// www. yenigundem. com /2000/11/21/ haber054.html](http://www.yenigundem.com/2000/11/21/haber054.html)

2-BALCI, Ufuk : ‘Spor ve Güvenlik Önlemleri’, Emniyet Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı Yayın No:144, **Polis Dergisi**, Yıl 2000 Sayı 23,

3-BARON, R, A; RICHARDSON, D, R : **Human Aggression**, 2. Edi., Plenum Pres, New York, 1994,

4-BAUMMAN, Sigurd : **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, (Çev.İkizler C, Özcan O, A.), Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1.Baskı, İstanbul, 1994,

5-BERKOWITZ, L : **Aggression**, New York : McGraw Hill, 1993,

6-ÇETİN, Hasan, Nedim : **Toplum Sağlığı İçin Spor**, Tekten Ofset, 2. Baskı, Niğde, 2000,

7-COOK, M : **Levels of Personality**, Praeger, New York,

8-COX, R. H : **Sport Psychology** : Concepts and Applications, 4. Edi, Boston : WCB/McGraw-Hill,

9-DENİRBOLAT, A : **Toplum ve Spor**, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1998,

10-DUNNIGE, E : **Sociological Reflections on Sports, Violence and Civilization**, Int. Rev. For Soc. Of Sport , 1990,

11-Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenli Daire Başkanlığının 18.08.1989 gün ve 230582 sayılı genelgesi

12-Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 18.04.2000 gün ve 00089 sayılı genelgesi

13-Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 01.02.2002 gün ve 00029 sayılı genelgesi

14-GERGEN, K, J; GERGEN, M, M : **Social Psychology**, 2. Edi, NY:Springer-Verlag, New York, 1986,

15-GÜRSOY, Ömer : **Spor Tesisleri ve İşletmeciliği**, Niğde, 1999,

16-GÖKÇE Atila : ‘Spor da Erdemlilik Fair Play’, a.g.d., s.17.

17-GÖZÜBÜYÜK, Ş : T.C 1982 Anayasası, Turhan Kitapevi, 5.Baskı, Ankara, 2002,

18-HAFFNER, Steffen : ‘Spor, Medyalar ve Toplum’, (Çev.GÜNAY DEVELİ), a.g.d., s.183.

19-HIGGS, R : Sports : **A. Reference Guide**, Greenwood Pres, U.S.A, Connecticut, 1982,

20-HOBART, Mark : **Şiddet ve Susku**, Bir Eylem Siyasetine Doğru, COGITO 6-7, Kış-Bahar 1996,

21-www.ahaber.anadolu.edu.tr/139/haber4.htm+holiganizm

22-<http://www.egm.gov.tr/daireler/asayis/sporguvenligi/UEFA.htm>

23-<http://www.sbt.hacettepe.edu.tr/saldirga.htm>

24-<http://www.milliyet.com.tr/2000/04/11/entel/ent.html>+holiganizm

25-www.radikal.com.tr/diger/ekler/radikal2/2000/07/02/toplum/hol.shtml
+holiganizm

26-<http://www.sporum.gov.tr/UzmanYazarlar/YavuzSaltik.asp>

27-<http://www.tribundergi.com/2003/01/2003/gallery>

28-www.tribundergi.com/article.php%3Farticle%3D160+holiganizm

29-İKİZER, C; KARACAGÖZOĞLU, C : **Sporda Başarının Psikolojisi**, Alfa Basım Yayım, 3.Baskı, İstanbul, 1997,

30-KAPISIZ, Cem : <http://detay.gsu.edu.tr/arsiv/kasim/spor/spor03.html>, 2002,

31-KARAAHMET, Yiğit : Tribünün Şefleri, **Milliyet Gazetesi**, 11 Mayıs 2002, Cumartesi eki,

32-KURU, Emin : Gazi Üniversitesi, BESYO, 'Sporda Saldırganlık Ders Notu' Ankara, 2000,

33-KÜNTAY, Esin : 'Çocuk ve Gençlerde Davranış Bozukluğunu Düzeltici Önlem Olarak Spor', ERDEMLİ, Atilla (Der.) **Türk-Alman Kültür Diyalogunda-Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar**, içinde, Meya Matbaacılık, İstanbul, 1991,

34-MUTLU, Kemal : **Sporda Şiddet Platformu**, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No:155, Ankara 2000,

35-ÖNGEL, Hasan, Basri, GÜNAY, Mehmet : ‘Sporda Şiddet ve Saldırganlık Eğilimlerine Psikososyal Yaklaşımlar’, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Ankara, 1998 (2),

36-Polis Okulları Ders Kitabı, ‘Toplumsal Olaylar ve Müdahale Esasları, (Cilt 1)’, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1999,

37-RICHES, D: Antropolojik Açıdan Şiddet (Çev: Mete Hattatoğlu), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul, 1989,

38-RUSSELL, G, W; DREWRY, B, R : Crowd Size and Competitive Aspects of Aggression in Ice Hockey : **An Archival Study. Human Relations**, 1976,

39-Sabah Gazetesi, 30 Aralık 2000, s.3

40-Sabah Gazetesi, 19 Şubat 2001, s.1

41-SARIKAYA, M, Sabri : Sporun Toplumda Yaygınlaştırılması, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2002,

42-SARPKAYA, Tevfik : ‘Spor Politikası’, a.g.d., s.63.

43-Şerif, M, Şerif C : ‘Sosyal Psikolojiye Giriş (1)’, (Çev: Musafa Atakay ve Aysun Yavuz), Sosyal Yayınları, İstanbul, 1996,

44-SMITH, E. R; MACKIE, D. M : **Social Psychology**, New York, 1995,

45-Şafak, Ali : **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, Temel Yayınları, Ankara-1994,

46-TEZCAN, Mahmut : ‘Toplumsal Değişme ve Spor’ a.g.d., s.191.

47-TİRYAKİ, Şefik : '**Spor Psikolojisi**' Eylül Kitap ve Yayımevi, Mersin, 2000,

48-TİRYAKİ, Şefik : '**Şiddet**', Niğde Üniversitesi, **BESYO Bülteni**, Ocak-Şubat 2001 Yıl:2, S.5,

49-TUNÇ, A : **Beden Eğitimi ve Spor Bilgisi**, Nokta ofset, Niğde, 1997,

50-WANN, D, L : **Sport Psychology**, Prentice Hall, New Jersey, 1997,

51-WEINBERG, R, S; GOULD, D : **Foundations of Sport and Exercise Psychology**, Champaign, IL: Human Kinetics, 1995,

52-YILDIRAN, İ : **Gazi Üniversitesi, Ders Notları**, Ankara, 1997,

53-YILMAZ, M : **Niğde Üniversitesi Açılış Dersi**, Niğde, 1995,

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Osmaniye’de doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Osmaniye’de tamamladı. Polis Akademisini 1996 yılında bitirdi. 1998-1999 yılları arasında Topçu Asteğmen olarak Gaziantep ve Osmaniye’de vatani görevini tamamladı.

Halen Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı emrinde Komiser olarak görev yapmaktadır.

EKLER**EK-1. ANKET FORM ÖRNEĞİ****AÇIKLAMA**

Sayın Amirlerimiz ve Memurlarımız,

Elinizdeki bu anket çalışması ile polisin spor bilgisi ve spor müsabakalarında seyirci kitlesine karşı tavrı araştırılacaktır. Sizlerin ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel araştırma için kullanılacaktır. İsim belirtmeyiniz. Sorulara istenen cevap, sizin kendi kişisel düşünceniz olduğundan cevap verirken başka herhangi bir kişinin bilgisine başvurmayınız. Sorular iki bölümden oluşmakta olup, nasıl cevaplanacağı bölüm başlarında yazılmıştır.

Vereceğiniz ciddi ve samimi cevaplar için teşekkür ederim.

Saltuk Buğrahan ÖZTÜRK

Komiser

Niğde Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1**KİŞİSEL BİLGİLER**

Bu bölümde kişisel özelliklerinize ilişkin sorular yer almaktadır. Sizden istediğimiz, her soruyu dikkatle okuyarak size en uygun gelen seçeneği (X) işareti ile işaretlemeniz ve ----- (boşluk) bırakılan yerlere bilgilerinizi yazmanızdır.

1-Göreviniz İle İlgili Statünüz.

1-() Amir

2-() Memur

2-Yaşınız.

1-() 20-23

2-() 24-27

3-() 28-31

4-() 32-35

5-() 35 Üstü

3-Mesleki Hizmet Süreniz.

1-() 1 Yıl

2-() 2 Yıl

3-() 3 Yıl

4-() 4 Yıl

5-() 5 Yıl Ve Üstü

4-Cinsiyetiniz.

1-() Erkek

2-() Bayan

5-Öğrenim Düzeyiniz.

- 1-() Lise Ve Dengi Okul
 2-() Meslek Yüksek Okulu (2 Yıllık)
 3-() Polis Okulu
 4-() Fakülte (4 Yıllık)
 5-() Yüksek Lisans

6-Polislik Mesleğini Girmeden Önce En Son Mezun Olduğunuz Okul.

- 1-() Lise Ve Dengi Okul
 2-() Meslek Liseleri
 3-() Meslek Yüksek Okulu (2 Yıllık)
 4-() Fakülte (4 Yıllık)
 5-() Diğer (yazınız)-----

7-Çalışmış Olduğunuz Birimde Spor Tesisi Var mı?

- 1-() Evet
 2-() Hayır

*(Cevabınız Hayır İse 9.Soruyu Geçiniz)

8-Çalışmış Olduğunuz Birimdeki Spor Tesislerinden Yeterince Faydalanabiliyor musunuz?

- 1-() Evet
 2-() Hayır

9-Takım Tutuyor musunuz?

- 1-() Evet
 2-() Hayır

*(Cevabınız Hayır İse 11.Soruyu Geçiniz)

10-Tuttuğunuz Takım Haricinde Sempati Duyduğunuz Diğer Bir Takımın Maçını İzler misiniz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

11-Görev Harici Spor Müsabakalarını Takip Ediyor musunuz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

12-Görev Aldığınız Spor Müsabakasında Tarafarlık Psikozuna Giriyor musunuz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

13-En Çok Okuduğunuz Ve Spor Haberlerini Takip Ettiğiniz 3 Gazeteyi Belirtiniz.

- 1-() Hürriyet
2-() Sabah
3-() Milliyet
4-() Fotomaç
5-() Posta
6-() Zaman
7-() Fanatik
8-() Türkiye
9-() Cumhuriyet
10-() Star
11-Diğer (Yazınız)-----.

14-İzlemiş Olduğunuz Bir Maçtan Sonra, Maç İle İlgili Yorumları Öğrenmek İçin Medya Yorumlarını Takip Eder misiniz?

1-() Evet

2-() Hayır

15-Görev Harici, Taraftar Olarak Gitmiş Olduğunuz Bir Maçta Tezahürat Eder misiniz?

1-() Evet

2-() Hayır

BÖLÜM 2

GÖREVE İLİŞKİN BİLGİLER

Bu bölümde spor müsabakaları ve benzeri faaliyetlerle ilgili görevinize yönelik sorular yer almaktadır. Soruları dikkatle okuyarak cevaplayınız.

Sorulara ilişkin düşüncelerinizi uygun gelen () paranteze (X) işareti koymak suretiyle belirtmeniz ve ----- (boşluk) bırakılan yerlere bilgilerinizi yazmanızdır.

1-Genel Olarak Spor Müsabakalarında Taraftarlarda Görülen Saldırgan Davranışlar Hangi Safhada Daha Çok Görülmektedir?

- 1-() Müsabaka Öncesinde
- 2-() Müsabaka Esnasında
- 3-() Müsabaka Sonrasında

2-Taraftarın Göstermiş Olduğu Saldırganlık Davranışı Genelde Hangisidir?

- 1-() Sözlü, Kötü ve Kışkırtıcı Tezahürat
- 2-() Fiziksel Olarak Kavga
- 3-() Sopalı, Bıçaklı, Satırlı Kavga
- 4-() Hepsi
- 5-() Diğer (yazınız)-----.

3-Seyirciyi Saldırgan Davranışlara Teşvik Ettiğine İnandığınız Referans Gruplarından 3'ünü İşaretleyiniz.

- 1-() Spor Medyası
- 2-() Rakip Seyirci
- 3-() Kulüp Yöneticileri
- 4-() Spor Yorumcuları
- 5-() Futbolcu

- 6-() Hakem
- 7-() Güvenlik Kuvvetleri
- 8-() Teknik Direktör
- 9-() Futbol Federasyonu
- 10-() Amigolar
- 11-() Diğer (yazınız)-----.

4-Spor Programlarında Şiddet İçeren Görüntülerin Seyirci Saldırganlığını Arttırdığına İnanıyor musunuz?

- 1-() Evet
- 2-() Hayır

5-Spor Müsabakalarında Diğer Birimler Arasındaki Koordinasyonsuzluk Sonucu Meydana Gelen Olaylardan Güvenlik Kuvvetleri de Sorumlu Tutulmalı mıdır?

- 1-() Evet
- 2-() Hayır

6-Spor Müsabakalarında Güvenlik Hizmetlerinin Daha İyi Yürütülmesi İçin, Güvenlik Birimlerinin Hangi Kamu ve Özel Kuruluşları İle İşbirliği İçinde Bulunması Gerekmetedir? En Önemli 5 Taneyi Belirtiniz.

- 1-() Sağlık İl/İlçe Müdürlüğü
- 2-() Gençlik ve Spor İl/İlçe Müdürlüğü
- 3-() Milli Eğitim İl/İlçe Müdürlüğü
- 4-() Üniversite
- 5-() Futbol Federasyonu
- 6-() Spor Kulüpleri
- 7-() Sponsor Firmalar
- 8-() İtfaye
- 9-() Medya Kuruluşları
- 10-() Özel Güvenlik Birimleri
- 11-() Diğer (yazınız) -----

7-Stat/Spor Salonunda Yapılan Müsabakalarda Alınması Gereken Güvenlik Önlemleri İle İlgili Olarak Kamu ve Özel kuruluşları ile Görüş Alış-Verişi Yapılmalı mıdır?

- 1-() Evet
2-() Hayır

8-Spor Müsabakalarında Görev Almak Güvenlik Kuvvetlerinin Asli Görevi midir?

- 1-() Evet
2-() Hayır

9-Sizce Statlardaki Tel Örgüler Taraftarın Saldırgan Davranışlarını Artırmakta mıdır?

- 1-() Evet
2-() Hayır

10-Taraftarın Saldırgan Davranışına Statlardaki Tel Örgülerin Etkisi Yoktur.

- 1-() Evet
2-() Hayır

11-Spor Müsabakalarına Gelen Taraftar Kitlelerini Olay Çıkartmaya Müsait Potansiyel Gurup Olarak Görür müsünüz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

12-Statlarda Çıkan Seyirci Olaylarını kontrol Altına Almak İçin Gerekenden Fazla Zor Kuvvet Kullanır mısınız?

- 1-() Evet
2-() Hayır

13-Kamu ve Özel Kuruluşları Spor Müsabakalarındaki Taraftar Saldırganlığının Önlenmesi İçin Yeterli Oranda Çalışmakta mıdır?

- 1-() Evet
2-() Hayır

14-Futbol Müsabakasında Görev Yaparken, Seyircilerin Hangi Davranışının Suç, Hangi Davranışının Suç Olmadığını Biliyor musunuz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

15-Suç İşleyen Bir Taraftarı Gözaltına Aldığınızda, Onu Statta Teslim Edeceğiniz Bir Ekip veya Birim Var mı?

- 1-() Evet
2-() Hayır

16-Suç İşleyen Taraftarı Teslim Edeceğiniz Ekibe veya Birime Götürürken Uygulayacağınız Suçlu Taşıma Yöntemi Hakkında Bilginiz Var mı?

- 1-() Evet
2-() Hayır

17-Suç Olduğunu Tespit Ettiğiniz Seyirci Davranışlarına Genelde Müdahale Eder misiniz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

18-Seyircilerde Hangi Davranışın Suç Olup Olmadığını Genelde Ayırt Edemez misiniz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

19-Suç Olmasa Dahi Seyirci Davranışlarına Amirin Talimatı Doğrultusunda Müdahale Eder misiniz?

1-() Evet

2-() Hayır

20-Suçlu Seyirci Davranışlarını Genelde Amirimiz İşaret Eder.

1-() Evet

2-() Hayır

21-Suçsuz Seyirciler, Suç İşlemiş Muamelesi Gördüklerinde Onları Amirinize Karşı Savunur musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

22-Sizce Aşağıdaki Davranışlar Maç Akışı İçerisinde Suç Unsuru Sayılır mı?

1-Oyun Sahasına Yabancı Cisim Atmak () Evet () Hayır

2-Hakeme Küfür Etmek () Evet () Hayır

3-Rakip Oyuncuya Küfür Etmek () Evet () Hayır

4-Rakip Seyirciye Küfür Etmek () Evet () Hayır

23-Maç Akışını Sürdürmek İçin, Cana Kast Edilmeyen ve Tahrip etmeyen (Oturaklar veya Teller) Seyirci Davranışları Haricindeki Davranışları Hoşgörüyüyle Karşılar mısınız?

1-() Evet

2-() Hayır

24-"2559 Sayılı" "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu"na Göre, Seyirci Davranışlarında Neyin Suç Neyin Suç Olmadığını Ayırt etmekte Güçlük Çekiyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

25-Görevli Olduğunuz Spor Müsabakalarının Oyun Kurallarını Biliyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

26-Çıkan Olaylara Müdahale Ederken Dini ve Ahlaki Değer Yarglarınıza Aykırı Sözler İçeren Tezahüratlardan Etkilenir misiniz?

1-() Evet

2-() Hayır

27-Taşkınlık Yapan Seyirciye Müdahale Ederken Bu Seyircinin, Tuttuğunuz Takımın Seyircisi Olması Durumunda Hoşgörülü Davrandığınız Olur mu?

1-() Evet

2-() Hayır

28-Hakemin Vermiş Olduğu Yanlış Karar Sonucunda, Seyircinin Taşkınlık Yapmasını Normal Karşılar mısınız?

1-() Evet

2-() Hayır

29-Spor Müsabakalarında Oynanan Oyun (Brans) Hakkında Bilginiz Olduğu Zaman Seyirci Taşkınlıklarına Daha Objektif (Tarafsız) Davranır mısınız?

1-() Evet

2-() Hayır

30-Mezun Olduğunuz Okulunda (Polis Akademisi-Polis Okulu) Almış Olduğunuz Bilgiler Spor Mşsabakalarında İşinize Yarıyor mu?

- 1-() Evet
2-() Hayır

31-Amigoların Seyircileri Yşnlendirmede Etkisi Olduğunu Dşşnşyor musunuz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

32-Taraftarı Olduğunuz Takımın Maçında Gşrevli İken Sizde Coşkulanır, Heyecanlanır mısınız?

- 1-() Evet
2-() Hayır

33-Mşsabakalarda Bayan Seyircilerin Olması Erkek Seyircilerin, Taşkınlık, Saldırđanlık ve Kşfşr Gibi Davramışlarını Azalttığını Dşşnşyor musunuz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

34-Gşrev Aldığınız Futbol Mşsabakalarında, Stadın Hangi Kısımında Bulunun Taraftar Genelde Daha Fazla Taşkınlık Yapmaktadır?

- 1-() Maraton
2-() Kapalı Tribşn
3-() Kale Arkası
4-() Diğer (yazınız)-----

35-Spor Mşsabakalarında Gşrevli Olmayı Tercih Eder misiniz?

- 1-() Evet
2-() Hayır

36-Spor Müsabakalarında Görev Alan Polis Sayısını Çok Fazla Buluyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

37-Polisin Asli Görevi Dışında Yapmış Olduğu Güvenlik Hizmetlerini, Belli Bir Ücret Karşılığı Yapılması Fikrine Katılıyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

38-Kulüp Yöneticilerinin Spor Medyasındaki Yazılı ve Sözlü Beyanatlarının, Seyirci Saldırganlığını Arttıran Etkenlerden Biri Olduğunu Düşünüyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

39-Spor Müsabakalarında Çıkması Muhtemel Olayların Önceden Tespit Edilmesinde, Kapalı Devre Kamera Sisteminin Faydalı Olacağını Düşünüyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

40-Türkiye'de Futbolun Genel Standardı Yükseliyor mu?

1-() Evet

2-() Hayır

41-Türk Futbol Seyircisinde Holiganizm Olgusunun Varlığına İnanıyor musunuz?

1-() Evet

2-() Hayır

Vermiş olduğunuz cevaplar için teşekkür ederiz.

EK-2. ANKET ONAY ÖRNEĞİ

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

SAYI : B.05.1.EGM.0.72.03.06
(1062-)02
KONU : Komiser
S.Buğrahan ÖZTÜRK

.../07/2002

GENEL MÜDÜRLÜK MAKAMINA

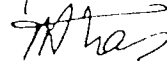
TEMÜH Daire Başkanlığında görevli 202132 sicil sayılı Komiser Saltuk Buğrahan ÖZTÜRK, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim dalında yüksek lisans öğrenimine devam etmekte olduğundan bahisle, "Spor bilgisi, spor müsabakalarındaki görev aksaklıkları, taraftar saldırganlığının çıkış sebepleri" konularında Ankara Emniyet Müdürlüğü çevik kuvvet personeline yönelik anket uygulama talebinde bulunmuştur.

Adı geçen personelin söz konusu Master tezini tamamlayabilmesi amacıyla, yukarıda belirtilen konu ile ilgili anket çalışmasını Ankara çevik kuvvet personeline uygulayabilmesi hususunu onaylarınıza arz ederim.

Ömer Rıza GÖKÜŞ
1. Sınıf Emniyet Müdürü
Daire Başkanı

OLUR

24/07/2002

Necati ALTINTAŞ
1.Sınıf Emniyet Müdürü
Genel Müdür a
Genel Müdür Yardımcısı